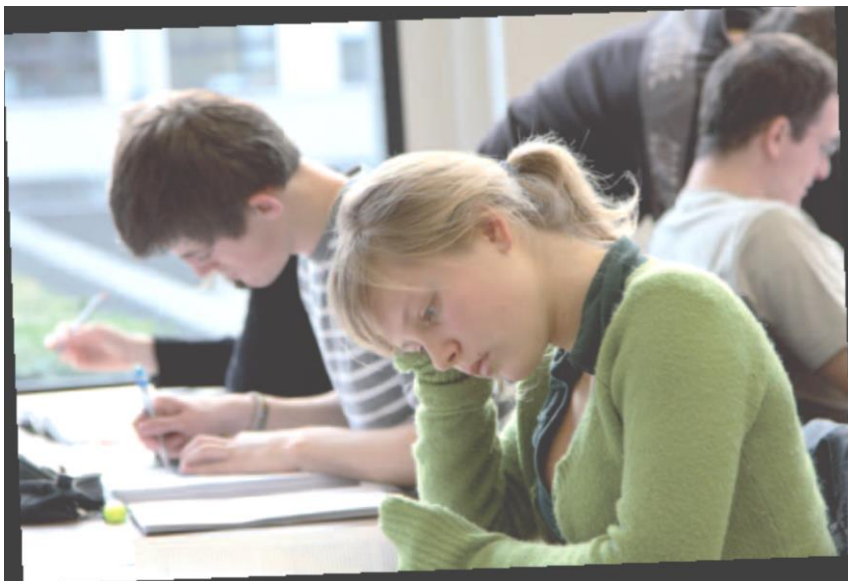

Education and Culture
Lifelong Learning Programme

ŠTUDIJSKA POROČILA ERASMUS ŠTUDENTOV MEDICINSKE FAKULTETE UNIVERZE V LJUBLJANI

za študijsko leto 2013/2014

Pripravila: Jerneja Čelofiga
Mednarodna pisarna MF UL

Ljubljana, december 2014
Predgovor

Tudi študijsko leto 2013/2014 je bilo na področju mednarodnega sodelovanja in izvajanja programa mobilnosti, še posebej programa Erasmus, za Medicinsko fakulteto Univerze v

Ljubljani ponovno zelo pestro. Program Erasmus se na MF UL naglo razvija, na kar kaže veliko zanimanje naših študentov za študij in prakso v tujini in vedno večje zanimanje ter tudi gostuovanje tujih študentov za študij na naši fakulteti. K uspehu programa znatno pripomore tesno medsebojno sodelovanje vodstva fakultete, predstojnikov kateder in inštitutov in vseh Erasmus študentov, ki so več kot uspešno zastopali našo fakulteto na partnerskih univerzah tudi v letu 2013/2014.

V študijskem letu 2013/2014 je bilo izbranih za Erasmus študijsko izmenjavo 50 študentov medicine in dentalne medicine, uspešno je Erasmus študijsko izmenjavo opravilo 35 študentov. 14 študentov je uspešno zaključilo Erasmus študijsko prakso. Na MF je v študijskem letu 2013/2014 gostovalo 71 tujih študentov v okviru programa Erasmus.

V pričujoči zbirki poročil naših študentov o izkušnji z Erasmus študijem in prakso se odsevajo tako pozitivne kot negativne izkušnje, te študijske in osebne izkušnje študentov pa so dragocene tako za bodoče Erasmus študente kot za akademsko osebje, saj omogočajo, da bo izvajanje programa Erasmus v bodoče še bolj uspešno.

Jerneja Čelofiga

Mednarodna pisarna MF UL

Ljubljana, januar 2014

KAZALO

Vmesna poročila.....	5
1. DANSKA - KØBENHAVNS UNIVERSITET, KOPENHAGEN (PETRA VEČKO)	5
2. FRANCIJA – UNIVERSITÉ DE BORDEAUX, BORDEAUX (ANJA KOVAČ)	5
3. FRANCIJA – NANTES (Boža Gorenjak) - PRAKSA.....	6
4. FRANCIJA – UNIVERSITE RENE DESCARTES PARIS (Sara Boštjančič)	7
5. NEMČIJA – LUDWIG-MAXIMILLIANS UNIVERSITÄT MÜNCHEN (Ana Ovsenik)	7
6. NEMČIJA – HUMBOLDT UNIVERSITÄT ZU BERLIN / CHARITÉ UNIVERSITÄTSMEDIZIN BERLIN (Ožbej Kunšič)	8
7. NEMČIJA – LUDWIG-MAXIMILLIANS-UNIVERSITÄT MÜNCHEN (Miha Pirc) – DENTALNA MEDICINA	9
8. NEMČIJA - LUDWIG-MAXIMILLIANS UNIVERSITÄT, MÜNCHEN (Živa Alič)	10
9. ŠPANIJA - UNIVERSITAT DE BARCELONA, BARCELONA (Barbara Ogorevc)	12
10. ŠVEDSKA – SAHLGRENSKA UNIVERZA, GOTHENBURG (Jane Tavčar).....	13
KONČNA POROČILA	14
11. AVSTRIJA – MEDICINSKA UNIVERZA V GRADCU, GRADEC (Katja Juteršek)	14
12. AVSTRIJA – MEDICINSKA UNIVERZA V GRADCU, GRADEC (Špela Klemen) - PRAKSA16	
13. DANSKA – UNIVERSITY OF COPENHAGEN, KOBENHAVN (Marko Nabergoj)	19
14. DANSKA - KØBENHAVNS UNIVERSITET, KOPENHAGEN (Petra Večko).....	20
15. ESTONIJA – UNIVERZA V TARTUJU, TARTU (Neja Mudrovčič)	22
16. FINSKA – UNIVERZA V TURKUJU, TURKU (Andrej Grahek).....	23
17. FRANCIJA - UNIVERSITÉ DE BORDEAUX, BORDEAUX (Anja Kovač)	24
18. FRANCIJA – UNIVERSITE BORDEAUX SEGALEN, BORDEAUX (Katja Pavšič) - PRAKSA26	
19. FRANCIJA - BOLNIŠNICA HAUT-LEVEQUE, UNIVERSITÉ BORDEAUX SEGALEN, BORDEAUX (Nejc Pavšič) PRAKSA	27
20. FRANCIJA – CLAUDE BERNARD UNIVERSITY, LYON (Tereza Urdih).....	28
21. FRANCIJA – NANTES, FRANCIJA (Boža Gorenjak) PRAKSA.....	31
22. FRANCIJA - BORDEAUX, FRANCIJA (Katja Pavšič) PRAKSA.....	32
23. FRANCIJA - UNIVERSITÉ BORDEAUX SEGALEN, BORDEAUX (Nejc Pavšič) PRAKSA... 33	
24. FRANCIJA – UNIVERSITE RENE DESCARTES, PARIS (Sara Boštjančič)	34
25. FRANCIJA – STRASBOURG (Lea Bombač) PRAKSA	36
26. NEMČIJA – RHEINISCH-WESTFALISCHE-TECHNISCHE HOCHSCHULE AACHEN (Brina Šuligoj).....	37
27. NEMČIJA – RHEINISCH-WESTFALISCHE-TECHNISCHE HOCHSCHULE AACHEN (Kristina Petelin)	39

28.	NEMČIJA - HEINRICH HEINE UNIVERSITÄT DÜSSELDORF (Luka Jeraj).....	41
29.	NEMČIJA – LEIPZIG, ST.GEORG KLINIKA (Tina Volčič) PRAKSA	42
30.	NEMČIJA – KATHOLISCHE KLINIKEN IN KREIS KLEVE (Klara in Marko Možina)	44
31.	NEMČIJA – UNIVERSITÄT MAINZ (Vanesa Kaltak)	47
32.	NORVEŠKA - UNIVERSITETET I BERGEN, BERGEN (Urša Može)	48
33.	NORVEŠKA – UNIVERSITY OF BERGEN, BERGEN (Ana Kovač) PRAKSA	50
34.	NORVEŠKA – THE ARCTIC UNIVERSITY OF NORWAY, UNIVERSITETSYKEHUSET NORD NORGE (Sara Vodopivec).....	51
35.	SRBIJA - UNIVERZA V BEOGRADU, BEOGRAD (Josipa Kljajić)	53
36.	ŠPANIJA - UNIVERSITAT DE BARCELONA, BARCELONA (Barbara Ogorevc).....	54
37.	ŠPANIJA – UNIVERSIDAD DE MÁLAGA, MÁLAGA (Saša Kuzmanović)	56
38.	ŠPANIJA - UNIVERSIDAD DE SALAMANCA, SALAMANCA (Lena Šorli)	58
39.	ŠPANIJA – UNIVERSIDAD LA LAGUNA, TENERIFE (Staša Mudrovčič)	59
40.	ŠVEDSKA - SAHLGRENSKA AKADEMIN, GÖTEBORG (Jane Tavčar)	60
41.	ŠVICA - MURI IN ZOFINGEN (Patrick Wedra) PRAKSA	61
42.	ŠVICA - BOLNIŠNICA V LANGENTHALU (Lena Wutti) PRAKSA	62
43.	VELIKA BRITANIJA - GLOBAL EHEALTH UNIT, IMPERIAL COLLEGE LONDON (Jan Jamšek) PRAKSA	64

Vmesna poročila

1. DANSKA - KØBENHAVNS UNIVERSITET, KOPENHAGEN (PETRA VEČKO)

Pred prihodom na Dansko (ko prejmete Letter of admission), smo prejeli uradno uporabniško ime ter osebni elektronski naslov univerze, preko katerega poteka vsa komunikacija med univerzo in študenti.

V Kopenhagen sem prispela zadnjega decembra 2013. Uradno sem svojo izmenjavo začela v ponedeljek, 6. januarja, s tečajem danščine (pre-semester danish language course). Pred samim tečajem je potekalo uvodno srečanje za vse mednarodne študente, kjer so nas seznanili z vsebino in trajanjem tečaja ter nam razdelili literaturo. Za same ure danščine smo bili razporejeni v manjše skupine po okrog 15 udeležencev. Z učenjem danskega jezika smo začeli zelo intenzivno (15 ur na teden, 3 tedne). Kasneje smo imeli še orientacijski sestanek, kjer so nam predstavili različne dejavnosti in tečaje, ki se jih kot mednarodni študenti lahko udeležimo (vsi ti prinesejo ECTS točke). Predstavljen nam je bil tudi koledar družabnih dogodkov za tekoči mesec. Na uvodnem sestanku smo dobili tudi študentske izkaznice (za katere je bilo potrebno predhodno poslati fotografijo).

24. januarja smo tečaj danščine zaključili s pisnim izpitom (poslušanje, pisanje), v ponedeljek 27. januarja pa smo imeli še ustni del izpita. Za pozitivno opravljen tečaj prejmete 7,5 ECTS. Menim, da je tečaj izjemno koristen, saj smo se naučili veliko vsakodnevno uporabnih izrazov in vprašanj. Potrdilo o uspešno opravljenem izpitu bomo prejeli v roku enega meseca po elektronski pošti. Tečaj je tudi odlično mesto za navezovanje stikov z ostalimi študenti na izmenjavi.

Vsem, ki se odločate za izmenjavo v tem skandinavskem mestu, priporočam nakup kolesa, ki je tukaj najboljši, najhitrejši in najcenejši način transporta. Pred začetkom vaj imam nekaj prostega časa za odkrivanje skritih kotičkov Kopenhagna (zastoj muzeji, danski filmi z angleškimi podnapisi ...). Vaje iz interne medicine začenjam 17. februarja (Hvidovre Hospital). Pred tem imamo še en skupen sestanek, kjer bomo uredili začasno prebivališče in dobili CPR številko (identifikacijska števila, dansko zdravstveno zavarovanje).

2. FRANCIJA – UNIVERSITÉ DE BORDEAUX, BORDEAUX (ANJA KOVAČ)

Prvi mesec študijske izmenjave v Franciji se je hitro iztekel. Tu bom opravljala vaje iz kirurgije (8 tednov) in interne medicine (12 tednov), vsak mesec bom menjala oddelek. Prvi mesec sem tako preživela na enoti intenzivne terapije (Réanimation médicale v francoščini). Vaje sem začejala ob 8.30. Odgovorna sem bila za enega bolnika oz. sobo, po prihodu sem prepisala njegove izvide prejšnjega popoldneva in noči, pregledala dokumentacijo, kaj se je dogajalo popoldan in čez noč, opravila telesni pregled in ugotovitve zapisala na poseben list za študente. Potem je prišel specializant, kateremu sem poročala ugotovitve, nato sva skupaj pregledala bolnika, načrtovala nadaljnjo diagnostiko in terapijo. Sledila je vizita čez celoten oddelek št. 2 (16 postelj), ki je trajala približno dve uri. Vsak študent je predstavil svojega bolnika – če ga še ne poznajo, sem predstavila vso anamnezo in status, sicer povzela dogajanje na oddelku in spremembe od prejšnjega dne. Po viziti napišeš načrt za popoldan in čez noč, s tem so se okrog dveh vaj zaključile.

Začetek na oddelku je bil težak, predvsem zaradi količine medicinskih kratic in okrajšav besed, ki jih uporabljajo. Njihova hitrost govora tudi ni ravno olajšala razumevanja. Ko se spoznaš s parametri umetne ventilacije in se zbližaš s francoskimi študenti, postane življenje lažje.

Druga plat izmenjave je bila precej lažja, saj je družabni program pester, večina dogodkov je zastoj ali z ugodnimi popusti za študente – ogled tekme rugby-a, baleta, spoznavni žur, turški večer ipd. Na univerzi Bordeaux so poleg študentov medicine še študentje psihologije, športa, enologije, tako da smo pisana družba. Mesto je lepo, dovolj majhno za sprehod ali krog s kolesom, dovolj veliko za nenehno odkrivanje najljubšega balkona, fasade ali kavarne.

3. FRANCIJA – NANTES (Boža Gorenjak) - PRAKSA

Na trimesečno Erasmus prakso sem se odpravila v okviru predmeta družinske medicine. Prakso sem si poiskala sama - mentorico sem bežno poznala od prej, zato sem za vso dokumentacijo in organizacijo morala poskrbeti sama. Ker izmenjave ne opravljam na univerzi, temveč v ambulanti, mi izpit ob koncu vaj ne bo priznan in bom morala opraviti še 14 dni dela v ambulanti družinskega zdravnika v Sloveniji ter druge obveznosti. Čeprav se vse to morda zdi zamudno (obveznih je le 7 tednov vaj, sama jih bom opravila 15), se mi zdi vredno, saj sem si od nekdaj želela videti, kako poteka delo družinskega zdravnika v tujini. Za razliko od večine drugih študentov, ki so se opravili na to izmenjavo in so jo opravljali v okviru univerze na večinoma raziskovalnem in teoretičnem področju, vaje opravljam v ambulanti osebne zdravnice in lahko na ta način iz prve roke praktično izvem, kako deluje francoski zdravstveni sistem in obenem dobim več praktičnega znanja.

Osebna zdravnica, pri kateri opravljam vaje, dr. Daniele Durand, me je prijazno vzela k sebi tako v svojo ambulanto, kot v svoj dom, za kar sicer plačujem manjšo najemnino (200 eur), ki pa je nižja, kot bi stal najem stanovanja v francoskih mestih. Mislila sem, da bom s tem, ko bom živela pri francoski družini, dobila bolj »pristen« francoski vtis, pa zdaj to odločitev malce obžalujem, saj je bivanje tukaj na čase zelo naporno, pogrešam pa tudi mlajšo družbo in druge študente. Ker nisem imela časa ponoviti osnov jezika, tukaj pa za to prav tako nimam dosti časa, so bili začetki zelo težki, zdaj pa se počasi navajam. Dnevi tukaj so dolgi, z delom začnjam okoli pol 9h zjutraj in končujem nekje med 18h in 20h. Sicer imamo vmes odmor za kosilo, vendar je ta tempo resnično naporen in občudujem mentorico, da dela tako vneto.

Dnevi so pestri, kot pri vsakem družinskem zdravniku, saj nikoli ne veš, kaj te čaka. Kljub vsemu pa delo poteka v sproščenem duhu in se z delom ne hiti - za pregled pacienta je predvidenih 20 min, mentorica pa ima čas, da mi pred ali za pacientom razloži morebitne posebnosti in razjasni dvome glede diagnoze ali zdravljenja.

Ob torkih in četrtek popoldne delava v seksološki ambulanti; s tem sem se tokrat prvič srečala in moram reči, da me je prav navdušilo. Precej presenečena sem nad odprtostjo ljudi, saj se je do zdaj le enkrat zgodilo, da bi kdo zavrnil mojo prisotnost. Zdi se mi, da je tudi zdravo spolno življenje pomembno za zdravje in splošno počutje ljudi in krivo za marsikatero psihozo, s katero se lahko nevede srečamo v kateri koli drugi ambulanti, zato bi se tudi pri nas moralo začeti z zdravnikom bolj odprto pogovarjati tudi o teh temah.

Še bolj vesela sem, da je mentorica zelo zavzeta za to, da bi v času vaj videla pri delu čim več različnih zdravnikov splošne medicine (v tem mesecu sem delala s še tremi drugimi in so razlike med njimi – pa tudi med njihovimi pacienti – prav zanimive), po moji želji pa se prav tako dogovori s specialisti na kliniki na področjih, ki me zanimajo, da pri njih preživim dan ali dva.

Kar se tiče splošnih napotkov... Francoščina! Francoščina je, poleg denarja (standard je tu pač višji), nujna osnova. Angleško zna le malokdo, sploh pa bi drugače zelo težko preživel dneve, saj se v ordinaciji večinoma le pogovarja. Močno priporočam obnovitev znanja pred prihodom.

Prav tako bi priporočala izmenjavo v Franciji do 25. leta, saj je študentom nudenih ogromno ugodnosti – popusti na cene vozovnic za vlak in letalo (Air France), prav tako je močno znižana (včasih celo zastoj) večina muzejev, športnih dvoran, bazenov, knjižnic ipd. Kar se tiče prevoza, je na voljo veliko nizkocenovnih letov, ki se splačajo samo v primeru, kadar potuješ z malo ali nič prtljage. Vlaki so precej dragi, povezave pa (razen s Parizom) slabe, tako da večina Francozov uporablja convoiturage (BlaBlaCar), kar je francoska verzija naših prevozov in dobro deluje.

Obvezno pa je potrebno preiskusiti vsaj nekaj različnih vrst njihovih baget, croissantov in čokoladnih zavitkov, tortic s sadjem in karamel, palačink in tort! Vsekakor posladkajo še tako napore dni!

4. FRANCIJA – UNIVERSITE RENE DESCARTES PARIS (Sara Boštjančič)

V Parizu opravljam vaje, sledim predavanjem in se učim za izpite konec marca. Do sedaj sem opravila:

- 3 mesece vaj iz ortopedije za predmet gibala
- zahtevan obseg vaj iz dermatologije (30 ur), kancerologije (30 ur) in nevrologije (40 ur)
- sedaj sem na polovici 3-mesečnega staža iz psihiatrije
- naslednji semester imam 3 mesece vaje iz infekcij.

Opravila sem izpit za predmet rak, v nadaljevanju pa nameravam narediti še izpit iz psihiatrije, infekcij, prebavil in nevrologije.

Na koncu še glede izbirnih predmetov: na izmenjavi sem opravila predmet primerljiv s pogoji za operacijsko delo pri nas. Septembra bom v Ljubljani pisala izpit, ker ima predmet v Parizu premalo KT (tako je dogovorjeno s prof. Pleskovičem).

Za izmenjavo lahko rečem, da je prečudovita in zelo pomembna izkušnja, tako s področja medicine, kjer vsak dan pridobim neizmerno znanja, kot tudi z družbenega vidika, saj veliko časa preživim z ostalimi tujimi in francoskimi študenti v raziskovanju mesta in zanimivih kultur :)

5. NEMČIJA – LUDWIG-MAXIMILLIANS UNIVERSITÄT MÜNCHEN (Ana Ovsenik)

Z izmenjavo v zimskem semestru 2013/2014 sem začela 1. 12. z uradnim vpisom na LMU, večino ostalih obveznosti (prijava osebne bivališča, urejanje zavarovanja, internet,

telefon) pa sem opravila že v začetku septembra, ko sem se udeležila dvo- tedenskega tečaja nemškega jezika. Približno 4 delovne dni po vpisu na LMU je sledil še vpis na medicinsko fakulteto, pridobitev urnika in internih gesel za uporabo njihove spletne strani pa dva dni pred začetkom zimskega semestra.

Zimski semester se je na LMU začel 14. 10. Takrat sem pričela s sklopom Modul 5, natančneje s predmetom Ginekologija in porodništvo, ki je trajal od 14. 10. do 15. 11. Predmet obsega neobvezna predavanja in teoretične vaje (Übungen) ter obvezne seminarje, tutorials in vaje (Bedside teaching). Predavanja izgledajo podobno kot pri nas, pri čemer se vsi študenti, ki v tem času opravljajo predmet, zberejo v veliki predavalnici. Tako teoretične vaje kot tudi seminarji potekajo v manjših skupinah in so bolj interaktivna oblika pouka, namenjena spoznavanju določenih pogostih kliničnih slik (krvavitve v nosečnosti, bolečine v spodnjem delu trebuha) in njihovih diferencialnih diagnoz. Tutorials predstavlja obliko pouka, kjer približno 10 študentov skupaj z mentorjem (asistentom) rešuje klinične primere - od sprejema pacienta, anamneze, statusa, diagnostičnih metod, diferencialne diagnoze, terapije in vse do možnih zapletov. Zadnja obvezna oblika pouka pa so vaje, kjer so delovne naloge študenta odvisne od dodeljenega oddelka. Jaz sem bila dodeljena v splošno ginekološko ambulanto, onkološko ambulanto in na oddelek za porodništvo. Zaradi pomanjkanja števila vaj pri ginekologiji sem se domenila za dodatne vaje, ki sem jih opravljala v tednu 18. - 22. 12. Posebnost vaj v Münchnu tako kot verjetno tudi drugje v Nemčiji je ta, da imajo študentje in mladi zdravniki nalogo vsakodnevnega odvzema krvi in vstavljanja kanalov. Vsem študentom, ki se odpravljajo v Nemčijo na študij zato toplo svetujem, da se teh veščin naučijo pred odhodom.

Vsesplošno sem z opravljanjem predmeta zelo zadovoljna, predmet je dobro organiziran, na teoretičnih delih programa so nam predstavili najpomembnejše klinične slike in nam omogočili, da smo z redno prisotnostjo pri vseh oblikah pouka ter s predlagano literaturo uspešno opravili ustni izpit pri predmetu ginekologija, ki je potekal v času zadnega tutoriala, pisni izpit sledi v sredini februarja.

V naslednjem tednu, s pričetkom 25. 10. pa pričnem s predmetom Oftalmologija, ki je del sklopa imenovanega Modul 4. Predmet traja 2 tedna in obsega predavanja, seminarje in vaje. Zadnji dan po opravljenih vajah sledi ustni del izpita 6. 12., pisni izpit pa ob koncu semestra.

Od ponedeljka 9. 12. do petka 20. 12. pa sledi še predmet Otorinolaringologija, ki je sestavljen iz predavanj, seminarjev in vaj. Preverjanje znanja poteka tako kot pri Oftalmologiji zadnji dan vaj v obliki ustnega izpita, pisni izpit pa je ob koncu semestra hkrati z izpitom iz Oftalmologije.

6. NEMČIJA – HUMBOLDT UNIVERSITÄT ZU BERLIN / CHARITÉ UNIVERSITÄTSMEDIZIN BERLIN (Ožbej Kunšič)

V Berlin sem prišel z namenom opravljati klinične vaje 6. letnika, torej iz kirurgije in interne medicine. V Berlin sem prispel en mesec pred začetkom zimskega semestra, torej z začetkom meseca septembra, ki sem ga, poleg razgledovanja po mestu, večinoma porabil za intenzivni jezikovni tečaj in iskanje stanovanja. Medicinska fakulteta Charité, ki je hkrati fakulteta dveh večjih berlinskih univerz (Humboldt in Freie Uni), namreč ne nudi organizacije nastanitvev tekom izmenjave. Zato si mora vsak tuji študent sam priskrbeti streho nad glavo, kar pa je v Berlinu, zlasti v jesenskih mesecih, vse prej kot mačji kašelj. Dobra stran

nastanitev v Berlinu so t. i. WG (Wohngemeinschaft, bivanjske skupnosti), ki so precej odprta in dostopna oblika privatnih stanovanja za študente. Prav tako sem se septembra, kljub nekaj zapletom z začasnim stanovanjem (Zwischenmiete) ter dvakratno selitvijo, uspel registrirati na mestnem uradu in se nato uspešno vpisati v zimski semester kot študent Humboldtske univerze, za kar je potrebno odšteti približno 240 €, za kar pa vsak študent prejme vozovnico za kompletni mestni promet, ki deluje res izvrstno. Poleg tega mora vsak študent pred začetkom kliničnih vaj opraviti še pregled pri zdravniku, kar vam vse skupaj pobere precej časa in živcev, zato priporočam selitev v Berlin res znatno pred začetkom semestra. Sicer je Berlin jeseni lep in vsekakor vam ne bo dolgčas, če boste npr. semkaj prispeli dva tedna prej prispeli in se imeli čas navadii na nemško klimo.

Vaje na kliničnem oddelku za splošno in abdominalno kirurgijo sem pričel 14. oktobra, kot so mi jih organizirali v Mednarodni pisarni tukajšnje medicinske fakultete. Vaje opravljam sedaj četrty teden, in sicer v podružni bolnišnici Chariteja, St. Getrauden Krankenhaus, ki leži na območju S-Bahn mestnega prometa. Ob začetku vaj priporočam temeljit razgovor z mentorjem, saj sem tu na začetku, brez poglobljenih navodil začel delati kot študent v praktičnem letu (PJ-ler), od kogar se pričakuje suverenost v opravilih kot so: dnevno jemanje krvi, nastavljanje kanalov, infuzij, asistiranje pri operacijah, sodelovanje pri raportih in raznih konzilijih. Sam sem pri nekaterih veččinah potreboval malce več uvoda v sam princip dela, morda navzlic dejstvu, da nisem dobil pravega mentorja, ki bi bil zame odgovoren, zato sem se moral v začetku znajti kar sam in malo več povpraševati. Sicer velja tudi tu premosorazmerje – več interesa kot kot študent pokažeš, laže te sprejmejo in ti pomagajo ter svetujejo. Vsak Famulant (t. j. praktikant) pa ima svoje zadložitve, za katere je odgovoren, in ki jih mora od začetka do konca tudi skrbno izpolnjevati, vključno z dnevno prisotnostjo od 8.30 ure zjutraj do okrog 16.00 ure popoldne. Moja dosedanja izkušnja tukajšnje študijske prakse je sicer zelo praktična in vsebuje tudi delo, ki ga v Sloveniji opravljajo medicinske sestre, ostaja pa rahla jezikovna bariera, ki včasih lahko moti predvsem pri odnosu z bolniki ter pri komuniciranju v naglih situacijah. Treba pa je poudariti, da kot tujec v Berlinu ne predstavljam nikakršne izjeme, saj je samo na primer na našem oddelku približno slaba polovica osebja priseljencev.

V prihodnosti nameravam vsaj enkrat zamenjati ustanovo na področju vaj iz kirurgije, kasneje pa bom opravljal še vaje iz interne medicine, ki si jih moram, kot že rečeno organizirati sam, t. j. najti ustrezen oddelek v kar pestri ponudbi bolnišnic, ter seveda pridobiti mentorja.

7. NEMČIJA – LUDWIG-MAXIMILIANS-UNIVERSITÄT MÜNCHEN (Miha Pirc) – DENTALNA MEDICINA

Potekel je prvi mesec od začetka mojega študija v Nemčiji, na Ludwig-Maximilians-Universität München. Svojo izmenjavo sem pričel že prvi teden septembra, udeležil sem se namreč intenzivnega enomesečnega tečaja Nemščine. Tečaj sem opravljal na jezikovni šoli, ki jo je predlagal LMU, s čimer sem pridobil tudi primerno število ECTS točk.

Z iskanjem prebivališča (za razliko od premnogih, ki se odločijo za študij v bavarski prestolnici) na srečo nisem imel težav in sem imel bivališče zagotovljeno še pred prihodom. Na začetku sem večino časa porabil za urejanje birokratskih zadev (potrdilo o bivališču, potrdilo o zavarovanju, bančni račun, internet, telefon itd.).

Semester se začne razmeroma pozno (14. 10.), vendar pa so se raznorazne aktivnosti za mednarodne študente začele že nekoliko prej. Tako smo imeli 1. 10. t. i. Welcome day, na katerem so nam predstavili splošne informacije o študiju, predstavljene pa so nam bile tudi študentske skupine, ki organizirajo različne aktivnosti. Datum vpisa sem imel na zadnji dan vpisnega roka (11. 10.), vendar sem si urnik že pred tem pridobil na internetu. Na prvi dan semestra smo imeli vsi Erasmus študentje, ki študiramo dentalno medicino sestanek pri profesorju, odgovornemu za izmenjave. V Learning agreement smo vsi vpisali njihov 9. semester, vendar pa zaradi prevelikega števila domačih študentov to ni bilo možno. Dodeljeni smo bili v 7. semester, s čimer se mi je precej spremenil prvotni urnik. Na LMU sem imel namen opravljati še Ortopedijo zob in čeljusti 2. del, kar pa kasneje ni bilo možno. Na srečo sem to želel opraviti prostovoljno kot dodatek k študiju in mi zatorej ni ničesar pretirano otežilo. Kljub začetnemu negotovanju se je priključitev k nižjemu letniku kasneje izkazala za boljše možnost.

V 7. semesteru se študentje dentalne medicine na LMU prvič srečajo s pacienti, prav tako pa so letos uvedli nov elektronski sistem vnosa anamnez, izvidov in ostale dokumentacije, zaradi česar je bila na začetku rahla zmeda. Vse je k sreči potekalo počasi in postopoma, kar je tudi študentom na izmenjavi pomagalo, da smo se lažje in hitreje prilagodili, saj je bilo veliko stvari novih za vse. Glavni predmet 7. semestra je KONS, v katerega so vključeni naši predmeti Zobne bolezni, Ustne bolezni in parodontologija in Otroško in preventivno zobozdravstvo. Zadnji predmet sem opravil že v Ljubljani, zato tega dela tu ne bom opravljal. Poleg lažjega prilagajanja na nov sistem je bila izbira 7. semestra boljše tudi zaradi nižjega števila študentov v tem semestru, saj smo s tem tudi Erasmus študentje dobili veliko število operativnih dni na vajah, v mojem primeru 23 dni, oziroma dvakrat na teden. Ostale dni pa na vajah opravljaš vlogo asistence. Poleg predmeta KONS pa bom v Münchnu opravljal še predmet Oralna in maksilofacialna kirurgija, ki ga imam zaenkrat samo v obliki predavanj, kasneje pa bom imel tudi praktični del predmeta.

Na LMU morajo imeti študentje lasten inštrumentarij in set svedrov, vendar pa je za Erasmus študente tudi glede tega dobro poskrbljeno. Ob prihodu smo namreč dobili oboje, dokupiti smo morali le nekaj malenkosti.

S predavanji in komunikacijo s pacienti zaradi predhodne priprave nimam težav, prav tako nisem imel težav s prvim delom izpita, ki smo ga imeli že tri tedne po začetku semestra.

Na faksu je poskrbljeno tudi za lačne želodce po koncu vaj, saj je v stomatološki kliniki študentska menza, kjer lahko vsak študent je po znižanih cenah. Poleg ugodnosti v menzah je tudi drugih ugodnosti za študente v izobilju (organizirani izleti, tečaji, športne aktivnosti...). Z letošnjim šolskim letom so prvič uvedli tudi t. i. Semester ticket za javni prevoz, ki je močno zmanjšal strošek javnega prevoza. Semesterska karta, ki velja 1 semester zdaj namreč stane 141 evrov. Javni prevoz je odličen, kar omogoča hitro premikanje po, v in iz mesta, prav tako pa je mesto dobro obvladljivo tudi s kolesom.

8. NEMČIJA - LUDWIG-MAXIMILIANS UNIVERSITÄT, MÜNCHEN (Živa Alič)

Bavarska prestolnica z enakim številom prebivalcev kot celotna Slovenija je čisto in pregovorno nemško urejeno mesto. S svojimi številnimi parki, urejenimi kolesarskimi potmi in pikniki ob reki Isar je še posebej zanimiva v poletnem času. Pozimi pridejo v ospredje predvsem prednosti velikega mesta z dobro urejenim transportom in veliko aktivnosti, med

katerimi lahko vsakdo najde kaj zase. Poleg tega je mesto zelo perspektivno za slovenske študente, saj je ekonomski položaj izredno dober. Skupaj z večjo ponudbo dela se v mesto priseljuje vse več tujcev in s tem se v sicer konzervativnejši Bavarski veča odprtost Nemcev do tujih narodov.

München je mesto, v katerem lahko veliko pridobite na profesionalnem področju in ni toliko poudarka na »žuranju« 24/7. Na področju druženja erasmus in internacionalnih študentov so aktivne 3 organizacije, ki organizirajo nekaj zabav, veliko izletov in različne aktivnosti, kot so drsanje, obisk muzeja, živalskega vrta, Neuschwanstein, smučanje, bowling... Kot študenti lahko obiskujete okoli 100 različnih športov v športni dvorani ZHS za le 7,5 evrov na semester, za treninge s trenerjem v velikih skupinah plačate dodatno še okoli 20 evrov na 2 meseca <http://www.zhs-muenchen.de/> V mestu je tudi veliko menz za študente, katerih cene so primerljive našim bonom. Okoli 4 evre na obrok: <http://www.studentenwerk-muenchen.de/mensa/> Ves čas pred izmenjavo vam internacionalna pisarna na LMU pošilja mejle kaj in kako morate urediti, tako da če skrbno spremljate poštno predale ne bo posebnih težav. To je velika prednost tako urejene države kot je Nemčija.

V Münchnu je velik problem z nastanitvijo. Cene so visoke, študentskih domov je premalo. Ob prijavi na Erasmus na LMU se v prijavnici hkrati lahko prijavite tudi za javni študentski dom, vendar je verjetnost, da ga dobite izjemno majhna. Zato priporočam, da se poleg tega prijavite do nekje februarja še na privatne študentske domove. Te so povečini krščanski, ki so cenejši (200-300 evrov), nekrščansi so dražji (300-500 evrov). Sobe so povsod le za eno osebo. Za prijave pohitite, zahtevajo pa kar nekaj dela, saj vsak dom zahteva svoje dokumente, večnoma motivacijsko pismo, priporočilo, sliko... Če imate srečo dobite javni študentski dom, ki stane okoli 300 evrov. Zasebne sobe so okoli 400 – 600 evrov.

Znanje nemščine je zahtevano na nivoju B2. Naj bi zadostovalo potrdilo z mature, če ste imeli nemščino kot izbirni predmet. Potrdilo naj bi poslali po pošti ob prijavi nekje februarja. Tudi če ga ne pošljete, je bilo do sedaj vse v redu, vendar prosite v naši mednarodni pisarni, da vam napišejo potrdilo, da so oni preverili vaše znanje in je na zahtevanem nivoju. Kljub temu vam resnično toplo priporočam, da se do odhoda v München vseeno naučite nemščine vsaj B2 nivoja, ker se zna zgoditi da vam znanje preverijo ob prihodu. To so do sedaj sicer naredili le enemu od treh, vendar je delo v bolnišnici brez dobrega sporazumevanja s pacienti in zdravniki zelo oteženo. Bayhost razpisuje štipendije za enomesečne tečaje nemščine v avgustu v 5 mestih v Nemčiji, vključno z Münchnom za študente, ki nameravajo študirati v nemčiji. Na LMU imajo prav tako intenzivni tečaj za študente, ki nameravajo začeti študij na LMU brez namestitve za nekje 500 evrov <http://www.dkfa.de/> Ponujajo tudi 14-dnevni jezikovni tečaj z dodatnimi dejavnostmi in pripravo na študentsko življenje in pomočjo pri vpisu.

Kot že rečeno, opravljam vaje iz interne medicine in kirurgije, kar za nemške študente ustreza Praktisches Jahr (PJ) in ne 6. letniku tako kot pri nas. Bolnišnice, kjer to lahko upravljate je Innenstadt ali Klinikum Grosshadern. To se lahko zmenite s koordinatorko za internacionalne medicinske študente Liso Lechner: lisa.lechner@med.uni-muenchen.de Njej poveste točno, koliko tednov, v kateri bolnišnici bi delali vaje in če želite med obema predmetoma imeti kakšen teden ali dva odmora. Ob petkih je za PJ študente prost dan za učenje za *Staatsexam*. Lahko se prostovoljno prijavite na petkova predavanja, ki so v enomesečnih sklopih. Organizirana so preko LMU Star: <http://www.lmu-star.de/>. Ti organizirajo tudi zelo poučen EKG seminar, na katerega je potrebna prijava, zato spremljajte

njihovo spletno stran. Vsak dan imate čas za kosilo v menzi Klinike Grosshadern. Obrok stane 3 evre.

Vaje iz kirurgije potekajo od ponedeljka do četrтка od 7.00 do 16.15. Začne se z jemanjem krvi – to predvidevajo, da mi že znamo in je tudi naša naloga. Jaz tega nisem znala in sem potrebovala veliko časa, da sem se naučila. Ob 9h je *Morgenbesprechung* –raport. Okoli 9h je vizita, potem z mentorjem delate preveze in ostale praktične naloge. Vaša naloga je tudi nastavljanje IV kanalov za infuzije na oddelku. Okoli 11h greste ponavadi stažirat v operacijsko dvorano. Vsako drugo sredo v mesecu imamo zelo poučen 3-urni seminar s profesorjem v majhni skupini (5 študentov), ki nam predstavi konkretne primere: zdravniške napake; rentgenske, CT in ostale slike, kjer moramo sodelovati in razmišljati vsi, kaj bi v določeni situaciji storili.

Vaje iz interne medicine potekajo od ponedeljka do četrтка in sicer od 8.00 do 16.30. Urnik je: jemanje krvi, vizita, spremljanje preiskav, pomoč pri delu na oddelku, opoldanska vizita. Ob sredah ob 13h imamo 1-urni seminar z različnih področij interne medicine. Ob četrtkih poteka 1,5 urni tečaj ultrazvoka, kjer lahko vsak na partnerju opravi ultrazvok.

Vsekakor priporočam Erasmus izmenjavo na LMU vsakomur, ki bi rad izpopolnil svoje znanje medicine in nemščine, zraven pa še spoznal kopico tujih študentov in načina življenja v novem okolju. Z izmenjavo v Münchnu lahko izjemno veliko pridobite, če imate nesrečo lahko izgubite le nekaj žvecev pri iskanju sobe, vendar na koncu so vse to dragocene izkušnje, ki vam v življenju še kako prav pridejo.

9. ŠPANIJA - UNIVERSITAT DE BARCELONA, BARCELONA (Barbara Ogorevc)

Barcelona je mesto polno življenja, umetnosti in zanimivih ljudi! Sprehod preko urejene plaže Barcelonete s kafiči in restavracijami, ki so polni vse dni v tednu, preko umetniške las Ramblas in veličastne Placa Catalunyae, bahavega Passeig-a de Gracia, vse do slikovitega parka Güell, ki ima čudovit pogled na mesto, te takoj prevzame. Mesto ima svoj utrip in tudi ti se kaj hitro privadiš in umiriš tempo na raven Kataloncev.

Z birokracijo sploh ni bilo problemov. Mednarodna pisarna mi je v roku najmanj dveh dni posredovala vse papirje za štipendijo, ki sem jih potrebovala. Izpolnjevanj obrazcev in drugih listin je minimalno, tako da je šel moj proces brez večjih komplikacij. Več jih je z usklajevanjem predmetov, če pridete samo za en semester.

V Barcelono sem prišla v začetku februarja, da sem imela čas raziskati mesto, povaditi španščino in se v miru privaditi na življenje v 2 milijonskem mestu. Sobo v stanovanju za štiri sem našla preko spletnih strani, ki so zelo dobro urejene in je komuniciranje preprosto. Študentski domovi obstajajo, so zelo dobro opremljeni in vzdrževani (eden ima fitness in bazen v 10. nadstropju s pogledom na morje) in večinoma za študente višjih slojev, saj so vsaj dvakrat dražji kot najem sobe v centru mesta. Cena individualne sobe v deljenem stanovanju je od 300-400 eur s stroški vred. Prav tako ni problem ali ostaneš za 3 mesece ali pa za celo leto. Cene v trgovinah so popolnoma enake našim, supermarketi in trgovine s sadjem in zelenjavo so na vsaki ulici. Drugi semester se je pričel 10. februarja. Urnike za vaje smo dobili 20. februarja. Komunikacija z mednarodno pisarno je sicer zelo dobra, odgovarjajo na maile, obveščajo na njihovi Facebook strani in so vedno prisotni na uradnih urah. Prav tako so organizirali spoznavno večerjo za vse študente.

Žal sem morala odpovedati celotne vaje iz Interne medicine, saj mi je bilo šele decembra rečeno, da ne bom mogla opravljati vseh predmetov, ki so bili na mojem seznamu, kljub temu, da so mi predhodno to potrdili. Zato sem se odločila, da opravim v celoti vsaj vaje iz kirurgije na Hospital Clinic. Prof. Pleskovič mi bo priznal celotne vaje, vključno z ambulantnim delom. Vzeti sem morala 3 predmete in izbirni predmet, da sem pokrila obveznosti, saj imajo veliko predavanj, a zelo malo praktičnih vaj. Izpit iz kirurgije bom opravljala doma.

Predavanja so v enem sklopu, nato pa sledijo vaje. Na vsa predavanja ne morem, saj se mi ure prekrivajo, sicer pa vse še enkrat ponovijo na praktičnih vajah, ki so bolj podobne seminarjem. Urnik se mi je pričel z izbirnim predmetom iz Plastične kirurgije. S strani mednarodne pisarne mi je bilo rečeno, da je to praktični izbirni, zato sem bila malo presenečena, ko je profesor povedal, da bodo samo predavanja in na koncu izpit. Ker potrebujem prakso, sem sama stopila do profesorja in vprašala, če je mogoče videti operacije. Tako sem zdaj že en mesec v operacijski, mali operacijski in ambulanti plastične kirurgije. Asistirati ne morem dosti, ker imajo veliko specializantov, a kljub temu bom veliko odnesla, saj sem v enem mesecu videla vse od preprostih revizij ran z grafiti, dosti mastektomij in mamoplastik ter celo dve operaciji spremembe spola. Ta teden sem začela z vajami iz Ortopedije, kjer bom prav tako šla v operacijsko ter v urgenco s travmatologi. Vendar sem se morala vse individualno dogovoriti s profesorji, ki nimajo popolnoma nič proti in so veseli, da nekdo pokaže več zanimanja. Na tridnevnih vajah iz anesteziologije sem lahko ventilirala, intubirala, vstavljala kanila in laringealne maske. Potrebno je samo vprašati, če lahko. Španski študenti so zelo pasivni, vendar jim na vajah ni dovoljeno toliko kot nam. Največ kar menda delajo na vajah do konca študija so anamneze. Študenti petega letnika ne znajo opraviti preprostega pregleda bolnika, kljub temu, da je njihov program propedeutike enak našemu. Tako da priporočam vsem študentom za mano, da izkoristijo prednost študenta na izmenjavi, ker so se zame zelo potrudili.

Pouk načeloma poteka v celoti v katalonščini. Vsi profesorji na predavanjih in vajah so do sedaj predavali v španščini, če si jih prosil. Moja španščina ni perfektna, vendar se da brez problema razumeti vaje, tudi predavanja, saj je terminologija podobna angleščini ali latinščini. Jaz sem se učila izrazoslovje preko te povezave (<http://medine2.com/public/medinelingua.html>). Ima veliko napak, tako da tole priporočam samo za osnovno izrazoslovje anatomije. S sabo imam slovar in govorim samo v španščini, če kaj res ne gre, znajo pa tudi oni nekaj angleščine. Veliko drugih študentov se je pritoževalo, da so profesorji, mentorji na vajah zavrnil njihovo prošnjo, če lahko govorijo špansko. Meni se zaenkrat to še ni zgodilo.

Mislím, da bo končni izkupiček vaj zelo dober, naredila bom vsaj 12 tednov praktičnih vaj namesto 7 obveznih. Ker je to le Španija, tudi operacije potekajo najdlje do 14h popoldne, ambulate je konec že ob 12h, imamo dosti časa tudi za druženje. Za družabno življenje Erasmus študentov je v Barceloni zelo dobro poskrbljeno.

10. ŠVEDSKA – SAHLGRENSKA UNIVERZA, GOTHENBURG (Jane Tavčar)

Trenutno opravljám ORL in oftalmologijo. Do sedaj sem imel večinoma vaje in predavanja iz oftalmologije, jutri imam še zadnje vaje na dežurstvu na oftalmološkem oddelku. Z naslednjim tednom začnem bolj intenzivno z ORL-jem, večinoma so to vaje na

oddelkih in urgentnih sprejemih, veliko delamo drug na drugem, potem pa so tu se seminarji, običajnih predavanj je malo.

Glede same izmenjave poteka vse zelo dobro organizirano, vse informacije so dostopne na internetu, imel sem seveda tudi sestanek z njihovo erasmus koordinatorko, tako da sva te formalnosti uredila že na začetku. Erasmus študentov na medicini je bolj malo, ker imajo tu manjše skupine in jih najprej zapolnijo s švedskimi študenti in če ostane kaj mest, se lahko priključijo še tuji. Pouk poteka v švedščini, ampak mi je kolegica iz Nemčije povedala, da se vsi potrudijo in počasneje razložijo stvari ali pa govorijo angleško če je potrebno. Tako da mislim, da bi bila izmenjava tu primerna tudi za nekoga, ki morda (še) ne govori tako dobro švedsko. Je pa seveda potem potrebno vložiti toliko več dela, saj sta literatura in izpit v švedščini.

Glede socialnega programa se njihova študentska organizacija Sahlgrenske akademije trudi in skoraj vsak teden organizira dodatne aktivnosti za študente na izmenjavi, tako da tudi tega ne manjka.

KONČNA POROČILA

11. AVSTRIJA – MEDICINSKA UNIVERZA V GRADCU, GRADEC (Katja Juteršek)

Graz, glavno mesto avstrijske Štajerske v marsičem spominja na Ljubljano. Zelo je primerno za tiste, ki se v času izmenjave želijo kdaj pa kdaj zapeljati do domačih krajev. V poletnem semestru 2014 sem tam opravljala 8 tednov vaj iz interne medicine in 7 tednov vaj iz kirurgije.

Njihova Erasmus koordinatorka je zelo ažurno odgovarjala na vsa moja elektronska sporočila, na začetku je bilo nekaj problemov s prostorom na interni medicini, vendar sem konec novembra dobila potrjene vse datume. Če želite tam opravljati zgolj vaje v bolnišnici, brez predavanj, seminarjev ipd., povprašajte za »Famulatur(en)«. Mlajši kolegi so imeli t. i. Module. Pred odhodom v sredini februarja so mi poslali še lične brošure z vsemi navodili in trikrat podčrtanim opozorilom o višini globe, če te policisti ustavijo vinjenega na kolesu. Stanovala sem pri Slovenki, sveži specializantki, s katero sva prvi mesec delali v isti bolnišnici, kar mi je močno olajšalo začetna iskanja. Ostali kolegi so imeli v večini pozitivne izkušnje s študentskimi domovi, cene se gibljejo okrog 300 evrov na mesec, že pred začetkom študijskega leta pa je potrebno plačati kavcijo cca. 700 evrov. Zelo moram pohvaliti intenzivni tečaj medicinske nemščine, ki sem ga obiskovala pred začetkom vaj. Brez njega bi se veliko težje znašla v bolnišničnem okolju. Naučijo te tudi avstrijske nemščine, vse poteka zelo interaktivno, tam spoznaš večino svoje Erasmus skupinice. Predvsem pa si pri tipih bolečine vesel, da veš kaj je to bormašina (bohren=vrtati) ☺.

Skoraj vse potrebne formalnosti sem po prihodu v njihovi pisarni uredila v enem dopoldnevu, svoj urnik si lahko ogledaš tudi na neke vrste »VIS-u« Medonline. Kako je, če sistem deluje brezhibno, sem si najbolj zapomnila ob prijavi na športne aktivne aktivnosti, ki jih univerza ponuja: od slack-lina do flamenka. Obvezno je potrebno narediti tudi prijavo prebivališča, oz. kar dve če se v Gradcu zadržuješ več kot 3 mesece. Za prevoz po mestu sem uporabljala kolo. Previdnost ne bo odveč, tirnice tramvaja, ki se vijejo po graških cestah znajo biti zelo nevarne, kar sem na žalost izkusila tudi sama.

V Gradcu je glavna bolnišnica LKH-Univ. Klinikum Graz (Landes Krankenhaus). Na spoznavnem dnevu ti ta ogromen kompleks, sestavljen iz manjših zgradb razkažejo. V njem potekajo tudi predavanja in seminarji, če si to izbereš. Brez zemljevida tega »mesta v malem« gre vsaj prvi dan zelo težko. Sama sem tukaj opravljala samo zadnje tri tedne kirurgije, prve tri mesece pa sem bila razporejena po manjših bolnišnicah v mestu. To je bilo po eni strani dobro, saj tam ni bilo toliko študentov oz. jih sploh ni bilo in je več dela ostalo zame. Po drugi strani pa so manj vajeni Erasmus študentov in je kakršna koli razlaga v angleščini zelo redka. Seveda sem prej obnovila svoje znanje nemščine, ampak na začetku te avstrijski dialekt vseeno malo preseneti in ti prav pride kakšen angleški izraz.

Prve 4 tedne interne medicine sem preživela v bolnišnici LKH West na oddelku za gastroenterologijo in infekcije. Delaš pod okriljem t. i. *Turnus Arztov*, to so zdravniki pripravniki. V Avstriji traja pripravništvo kar 3 leta, po tem pa lahko delaš kot splošni zdravnik, ostale specializacije pa je potrebno opraviti še naknadno. Zjutraj ob 7h moraš najprej pacientom na oddelku vzeti kri, nastaviti kanale,... Vse to delajo zdravniki (študenti medicine) in ne medicinske sestre. Potem sledi vizita, po njej sem največkrat odšla kar na njihov IPP, ker se na oddelku ni veliko dogajalo, zdravniki so hiteli s pisanjem odpustnic in sem se včasih počutila malo napoto. Na internistični urgenci pa je bilo tako kot pri nas vedno pestro, poleg hitrostnega nastavljanja kanalov, sem spremljala paciente na preiskave in proti koncu vse bolj suvereno opravljala tudi sprejeme. V sklopu oddelka sem videla kar nekaj gastroskopij, koloskopij, ERCP, endosonografij,... Kosilo v njihovi menzi stane 3 evre.

Drugi mesec interne medicine sem se preselila v center mesta v manjšo bolnišnico Barmherzige Brüder Marschalgasse poleg Kunsthaus. Tako kot prejšnji mesec je bilo tudi tu že vse dogovorjeno, na katerem oddelku se bom nahajala. Z zdravnikom pripravnikom sva bila zadolžena za splošni oddelek s približno 30 posteljami. Šlo je za lažje patologije, zato je delo potekalo bolj umirjeno. Jemanje krvi, kanali in precej daljša vizita. Veliko je dela s t. i. *Aufklärungsbogen*, to so neke vrste pojasnjevalni obrazci s strukturirano anamnezo, ki jih mora izpolniti zdravnik v sodelovanju s pacientom pred praktično vsako preiskavo, od nagibne mize, CT-ja,... Prav tako sem opravljala KPSS-je ali po njihovo Mini Mental Teste, ob sredah je bil *Röntgenbesprechung*, kjer so radiologi predstavljali zanimive primere, ob četrkih pa *Oberartzbesprechung*, kjer je bilo kakšno predavanje s kliničnim primerom. Razdeljena sem bila tudi po ambulantah (nefrološka, gastroenterološka, diabetološka). Osebe v tej bolnišnici je bilo izredno prijazno, vključno s specialisti, ki so me poklicali, ko so npr. delali TEE. In seveda zastonj kosilo ☺.

In že sem v maju pričela s kirurgijo, spet v manjši bolnišnici Elisabethinen. Začela sem asistirati pri operacijah varic, kasneje pri laparoskopskih operacijah žolčnih kamnov in kakšni mastektomiji. Če se kirurgu preveč ne mudi, ti dovoli, da na koncu kaj zašiješ, večinoma si pa izoblikuješ biceps z držanjem kljuk. V tej bolnišnici se opravlja precej bariatricne kirurgije (bypassev želodca), vendar so to pacienti »višjega razreda« in niso preveč navdušeni nad sodelovanjem študentov.

Končno sem se v juniju znašla v glavni bolnišnici LKH Univ. Klinik, kjer sem si lahko sama izbrala oddelek kirurgije. Po nasvetu graških študentov sem se odločila za plastično in rekonstrukcijsko kirurgijo in ni mi bilo žal. Vstopiš v precej pisan svet, saj se tu urijo zdravniki iz celega sveta. Ekipa je mlada, vidiš ogromno redkih in zanimivih primerov ter impresivnih rezultatov, predvsem na področju mikrokirurgije roke. Seveda si je teže poiskati svoj prostor pri operacijah, zato se lahko uriš v previjanju precej težkih ran in pobiranju šivov. Brez jemanja krvi tudi tu ne gre.

Če ti ostane kaj prostega čas, Graz ponuja obilico dejavnosti: preko njihovega ESN ali samostojno, da o žurih sploh ne govorim. Njihovi parki so središče družabnega in športnega življenja, če ste navdušenci nad opero, so karte za študente cenejše. Za ljubitelje narave priporočam npr. Grünersee, Bärenschützklamm, Schöckl. Še posebej, če ste kdaj v Grazu z avtom, je dostop res preprost. Ko boste v mestu z jeklenim konjičkom, ne podcenjujte mestnega redarstva. Ti ljudje so res povsod. Isto velja tudi za javni prevoz. Ker slišiš zgodbe o Slovencih, ki kazni niso plačevali, ker opominov ne pošiljajo v Slovenijo (vsaj zaenkrat?) in ko so se kasneje preselili v Graz in hoteli najeti parkirišče, so morali najprej poravnati vse kazni za nazaj.

FB skupini, kjer se povezujejo slovenski študenti sta Štamtiš Graz in Prevozi Graz Štamtiš. Glede na to, da so trenutne razmere za mlade zdravnike v Sloveniji vse prej kot rožnate, bo verjetno zanimanje za izmenjavo v Grazu v prihodnjih letih precejšnje. Za dodatne informacije sem dosegljiva na: katja_jutersek@hotmail.com.

12. AVSTRIJA – MEDICINSKA UNIVERZA V GRADCU, GRADEC (Špela Klemen) - PRAKSA

Zaradi preteklih pozitivnih izkušenj z Erasmusom in še nekaterimi drugimi mednarodnimi izmenjavami, sem se odločila, da zadnje poletje pred diplomo posvetim Erasmus praksi. Glede na moje pomanjkljivo znanje nemščine, predvsem pa željo po podrobnejšem poznavanju dela v laboratoriju, sem se odločila za povsem **raziskovalno izmenjavo**. Mesto **Gradec** pa je bil logična izbira, saj sva lahko s fantom, ki dela na avstrijskem štajerskem, nekaj mesecev živela skupaj.

Moram reči, da uradni postopek glede kakršne koli izmenjave še nikoli nisem opravila hitreje. V začetku januarja 2014 sem poslala profesorju na patološki inštitut Medicinske univerze v Grazu mail s prošnjo po praksi in s priloženim življenjepisom ter dobila pozitiven odgovor v vsega šestih urah. Konec meseca sem se še osebno oglasila pri njem in spoznala doktorskega študenta, s katerim sem kasneje delala. Pripravili smo moj program dela, dokumente sem odposlala domači univerzi in sredi aprila sem se že preselila v Graz.

Težav z iskanjem stanovanja nisem imela, saj sem se preselila k fantu, ki že dobro leto živi v Gradcu. Cena sobe v stanovanju z drugimi študenti stane okrog 350-400 evrov. Zaradi bližine Sloveniji so mi bile prihranjene tudi vse težave s transportom, saj sem večinoma uporabljala fantov avto in spletno stran prevoz.org ter Facebook skupino za prevoze v Graz. Hrana je v Avstriji nekoliko dražja kot v Sloveniji, predvsem meso in kruh. Imajo pa vsi zaposleni in študentje na medicinski univerzi možnost kosila (juha, glavna jed, solata in sladica) v bolnišnični mezi za le 2,90 evra. Tudi sama sem kar velikokrat obedovala tam, mnogi pa zaradi te ugodnosti sploh ne kuhajo.

Tudi Avstrijci imajo kar nekaj administrativnih postopkov, tako da sem prva dva tedna prakse opravila vse potrebne predstavitve za delo v sami raziskovalni stavbi in posameznih delih laboratorija. Seznanila sem se z mednarodno pisano raziskovalno skupino, ki so jo sestavljali profesor, tehnična sodelavka in dva podoktorska študenta iz Avstrije, dva doktorska študenta iz Indije ter eden iz Sirije. Komunikacija je ves čas potekala v angleščini, tako v laboratoriju kot na skupnih sestankih. V aprilu smo se nekoliko bolj natančno pogovorili, kaj natančno naj bi bilo moje delo, ki se je tekom izmenjave seveda nekoliko prilagajalo rezultatom in potrebam v laboratoriju. Večino dni sem delala od okrog 9.00 do 16.30. V prvi polovici maja sem se z Waelom iz Sirije učila dela s celičnimi kulturami, se seznanila s postopki shranjevanja celic, pripravo in sestavo medijev za rast celic, dobila

začetne izkušnje o obnašanju in rasti celic,... Postopno sem pričela za celice skrbeti in odgovarjati sama.

Raziskovala skupina, v kateri sem sodelovala, se je ukvarjala z genom in proteinom ATGL (adipose triglyceride lipase) in njegovo povezavo z rakom. ATGL je v celicah odgovoren za pretvorbo triacilglicerolov (TAG) v diacilglicerole (DAG). Ugotovili so, da je mutacija in izguba tega gena pogosto prisotna pri najrazličnejših rakavih obolenjih. Narejenih je bilo že kar nekaj poskusov na celičnih linijah kot tudi miših. Sama sem delala v celični kulturi z mišjimi B-limfociti. Imeli smo šest klonskih linij, tri z normalnim genom za ATGL (WT) in tri z odstranjenim (knockout: KO). Po okrevanju iz zamrznitve je bila moja naloga narediti rastno krivuljo vsake linije. Na začetku sem "zasadila" enako število celic. Nato sem štiri dni zaporedoma ob istem času jemala vzorce celic in ponovno merila njihovo število. Za merjenje sem uporabljala posebno napravo za štetje celic – Casy. Vzorcev je bilo kar precej, saj smo poskus delali na šestih linijah, štirih bioloških ponovitvah in dveh merjenjih vsakega vzorca. Ugotovili smo, da KO celice rastejo statistično hitreje kot WT.

Wael je konec maja odšel za tri mesece na Dunaj in moje mentorstvo sta prevzela podoktorska študenta Paul in Elke. V tem času sem si pridobila toliko izkušenj, da sem lahko sodelovala pri načrtovanju nadaljnjih poskusov. Nato smo pet tednov vsak dan merili vseh šest linij celic ob istem času in jih po meritvi razredčili na enako koncentracijo. Tako smo dobili zadostno količino podatkov o obnašanju celic in njihovi rasti. Pripravila sem rezultate v obliki proliferacijske krivulje in izračunala natančen podvojitveni čas celic. Vzrokov za hitrejšo rast KO celic nismo natančno poznali, zato nas je zanimalo tudi njihovo obnašanje ob zmanjšani količini glukoze oz. glutamina v mediju. V naslednjih dveh mesecih sem izmerila nešteto število vzorcev celic ob različnih koncentracijah glukoze in glutamina. Ukvarjali smo se še z nekaterimi drugimi sestavinami medija in prav prijetno je bilo sodelovati na vseh »brainstormingih« skupine. Tekom izmenjave sem naredila tudi nekaj Western blotov, to je postopek za dokazovanje izbranega proteina. Ves protokol ti vzame skoraj tri dni in prav ne morem verjeti, da si je kdo lahko izmislil takšen postopek. Ves čas prakse sem tudi vzdrževala del B-celic ločeno od poskusa in jih pripravila ter shranjevala še za nekatere druge postopke kot je bil poskus s težko glukozo (C13). Proti koncu moje izmenjave smo na celicah pogledali še celični ciklus s postopkoma PI in BrduU. Tekom prakse sem seveda uredila vse podatke in jih statistično analizirala. Enkrat tedensko smo imeli sestanek s profesorjem, ki smo mu poročali o svojem delu, pokomentirali rezultate in načrtovali nadaljnje poskuse.

Moj prispevek pri projektu je zajemal predvsem delo s celičnimi kulturami. Poleg tega sem se seznanila in pomagala pri delu v živalskem laboratoriju, kjer so izvajali poskuse na miših, z Waelom pregledovala mišje histološke vzorce, ki so neverjetno podobni človeškim, spoznala sem delo s fluorescenčnim mikroskopom, pH-metrom, kako se dela PCR in qPCR, sodelovala pri transformaciji plazmidov in pomagala še pri nekaterih drugih delih v laboratoriju,...

Moram reči, da še nikoli nisem bila tako lepo sprejeta v nobenem kolektivu. Glede samega teoretičnega poznavanja metabolizma sem tekom študija pridobila dovolj znanja. Metod in postopkov ter praktičnih izkušenj z laboratorijskim delom pa do takrat še nisem imela. Kljub temu da sem bila na začetku na tem področju res »zelenec«, nisem nikoli dobila občutka, da sem komu odveč. Z veseljem so mi razložili vse postopke in mi po nekaj tednih začeli povsem zaupati ter upoštevati moje mnenje. V mesecu juliju in avgustu sem se udeležila tudi tečaja nemščine in vsaj nekoliko obnovila svoje srednješolsko znanje iz nemščine. Moram reči, da sem se sicer naučila dosti manj nemščine kot sem pričakovala, saj sem s sodelavci in tudi sicer z večino ljudi komunicirala v angleščini.

Glede na to, da sem živela skupaj s fantom, sva popoldneve večinoma preživljala skupaj. Tudi sicer sem se večinoma družila s sodelavci in ostalimi udeleženci tečaja nemščine. Moram reči, da sem se veliko več novega naučila o Indijcih kot o samih Avstrijcih. Najbolj sem se razumela s Tamilom, ki je ravno zaključil svoj doktorski študij, tako da smo vsi šli na njegov precej zabaven zagovor in kasneje tudi na podelitev diplom, ki v Gradcu poteka skupaj z dodiplomskimi študenti Medicinske univerze v Grazu. Tako sem imela možnost videti, kako izgleda tovrsten dogodek v Avstriji. Indijec Tamil je bil prvi član njegove ožje družine, ki je sploh znal brati, a mu je z lastnim delom in trudom uspelo priti do doktorskega naziva iz medicine, zato sem ga še toliko bolj spoštovala. Ogromno sem izvedela o življenju na jugu Indije, dogovorjenih porokah, težavah z vizami, prometu, mišljenju ljudi, kar mi je še povečalo zanimanje do te ogromne države. Ob njegovem odhodu smo pripravili kulinarično pisan piknik. Spoznala sem nekaj super ljudi in z veseljem se bom vrnila na obisk v Gradec ali pa kam drugam po svetu, kamor jih bo zaneslo.

Gradec je sicer lepo mesto, a ne ravno kraj, v katerega bi se zaljubila. Letošnje poletje je bilo vreme tam še bolj deževno in mrko kot v Sloveniji, tako da sem le v manjši meri lahko izkoristila danosti, ki jih nudi. Šla sem na graško Šmarno goro: Schoekl, se udeležila tečaja salse, si privoščila kar nekaj sladoleda in seveda piva, ki je bilo obvezni spremljevalec spremljanja nogometnega prvenstva. Super je tudi graška kolesarska prireditve. Čez poletje vsak mesec pripravijo okrog 20 km dolgo kolesarsko turo po mestu in okolici. Prireditve se udeleži čez 1000 kolesarjev vseh starosti, ki se vozijo po zaprtih ulicah Graza. Organiziran je tudi postanek s konkretno malico. Sicer se spleča kolesariti tudi ob reki Muri, obiskati grad Eggenberg, se povzpeti na kakšno višjo goro v okolici ali pa namočiti v Schwarzlseeju. Obisk Kunsthausa lahko gladko izpustite, baje pa je zanimiva čokoladnica, ki pa je še nisem uspela obiskati. Bližina Gradca je omogočala, da sem lahko precej vikendov odhajala domov v Slovenijo.

Dodobra sem spoznala delo v laboratoriju in raziskovanju, ki je samo po sebi veliko manj stresno kot recimo tisto na kliniki. Kljub temu pa so predvsem doktorski študentje pod nenehnim pritiskom in v borbi s časom, da pridobijo podatke in jih objavijo. Všeč mi je bil nefiksen delovni čas, ki se predvsem pri zaposlenih večinoma krepko raztegne preko osem ur. Delo s celicami in živalmi zahteva merjenja ali vsaj vzdrževanje tudi tekom vikendov. Tedenski sestanki in tudi preostali »brainstormingi« so mi bili zelo zanimivi. Vedno se lahko posvetuješ s sodelavci in nove ideje se sproti porajajo. Začela sem se zavedati, kako dolgotrajno je raziskovalo delo. V enem tednu, skorajda mesecu ne narediš praktično nič. Sploh ker sredi poskusa ugotoviš, da ne gre ravno tako, kot si si zamislil in lahko po nekaj dneh pričneš znova, potem se pojavijo težave z opremo, se začnejo rezultati obračati v nepredvideno smer,... Skratka za otipljivejše in obsežnejše rezultate so potrebni meseci in leta.

V spominu mi bo predvsem ostal klic sodelavca. Klical me je zvečer po tem, ko smo se zjutraj dogovorili za kar precej stvari, ki naj bi jih opravila naslednji dan, ko sem morala nekoliko prej oditi z dela. Paul me je nepričakovano poklical in rekel: »Don't stress yourself about tomorrow. If you don't manage it tomorrow, you will do these next week!« Prav zamislila sem se, kdaj in kje v življenju me bo še šef poklical in mi rekel kaj takega. Tudi zato se mi je prikupilo raziskovalno delo in ta laboratorij.

Pred štirimi leti sem ravno pričenovala z Erasmus izmenjavo v Španiji, ki ne bi mogla biti bolj drugačna od te, ki sem jo pravkar zaključila v Gradcu. Že sama izbira kraja, delo v laboratoriju in življenje s fantom so poskrbeli za to. Ponovno sem se ogromno naučila,

tokrat bolj na strokovnem področju, kar je bil tudi moj namen. Življenje v tujini pa naj bo to sredi Španije ali v bližnjem Grazu, ima vsekakor svoj poseben čar.

Sicer pa se podpišem pod že kar pregovorne besede: **"Enkrat Erasmus, vedno Erasmus!"** Za kakršna koli vprašanja, nasvete ali izkušnje sem dosegljiva na spelca.klemen@gmail.com.

13. DANSKA – UNIVERSITY OF COPENHAGEN, KOBENHAVN (Marko Nabergoj)

Za Erasmus izmenjavo na Danskem sem se odločil, ker Univerza v Kopenhavnu kotira zelo visoko na Shanghajske lestivici (42. mesto v svetovnem merilu in 9. v Evropi). In pa zato, ker je angleščina Dancem skorajda 2. materni jezik. Značilno je, da na Danskem in na splošnem v Skandinaviji obvladajo angleški jezik, neodvisno od profila, naj bo to čistilka, hišnik ali zdravnik.

V Kopenhagen sem prispel sredi februarja 2014. Še isti večer sem spoznal mojega danskega tutorja - Jacka, ki mi je zelo olajšal prihod v novo okolje in mi pomagal pri raznih ovirah, na katere naletiš na začetku Erasmus izmenjave. Začel sem s 5-tedenskimi kliničnimi vajami iz Interne medicine, ki sem jih opravljal v bolnici Hvidovre na oddelku za pljučne bolezni. Na oddelku sem bil še z dvema francoskima kolegicama. Vsako jutro smo pričeli z jutranjo konferenco, ki se je pričela ob 8:00 in je bila v danščini. Nato smo se priključili enemu izmed zdravnikov. Vsak izmed zdravnikov je začel dan z delom na tako imenovanem »acute department«, po naše IPP, kjer si je izbral enega pacienta. Nato je sledilo delo na oddelku. Jutranja vizita je na žalost potekala v danščini, ampak česar več tudi nisem pričakoval. Zdravnik je vedno imel dovolj časa, da mi je odgovoril na vsa moja vprašanja, ki jih ni bilo malo. Sam sem se, če se je le dalo, poskušal pridružiti zdravniku, ki je tisti dan delal na urgenci. Če sem imel srečo, sem lahko tudi opravil usmerjeno anamnezo in status s pacientom v angleščini, vendar se je to zgodilo le redko. Enkrat tedensko smo imeli tudi predavanja iz endokrinologije in diabetesa.

Po vajah iz Interne medicine sem opravil 5-tedenske vaje iz Kirurgije. Sam sem jih opravljal na oddelku na za Travmatologijo in Ortopedijo, ki je bil med drugim največji oddelek za omenjeno specializacijo na Danskem. Oddelek je sestavljen iz 100 specialistov in specializantov, ki opravijo okrog 5000-6000 operacij na leto. Vaje sem opravljal skupaj s 5 danskimi študenti. Res smo se krasno ujeli, velikokrat so mi prevajali iz danščine v angleščino in mi na splošno olajšali jezikovne prepreke. Na začetku vaj smo sestavili dnevni spored za celotne vaje. Dan se je pričel z jutranjo konferenco ob 7:45, nato pa smo se porazdelili glede na spored. Ker se je v ambulantah večinoma, če ne vedno, govorilo dansko, sem se predvsem zadrževal v operacijskih dvoranah. Spoznal sem obilo novih operacijskih posegov, ki jih prej nisem poznal in povadil razne kirurške spretnosti. Za zanimivost naj omenim, da je na Danskem normalno videti kirurga v operacijski dvorani v sandalih ali coklih, ki jih drugače nosi tudi po bolnici. Tega se držijo že nekaj časa, saj so raziskave pokazale, da kar je nižje od 60 cm nad tlemi, ne vpliva na sterilnost kirurškega polja. Tekom vaj sem se tudi pridružil danskim študentom, ko so imeli planirane simulacije. To je izgledalo tako, da so imeli najetega igralca, ki je igral pacienta z urgentnim stanjem. Naj omenim, da so bili igralci zelo prepričljivi. Medicinsko moštvo pa je bilo sestavljeno iz danskih študentov, tako iz medicinske kot iz zdravstvene fakultete, kjer so si porazdelili vloge. Celoten sprejem in zdravljenje pacienta je potekalo pod budnim očesom 2 zdravnikov in 1 medicinske sestre, ki so po končani simulaciji pokomentirali delo študentov in priporočili kakšne izboljšave. Del

kirurških vaj sem opravil tudi v Artroskopskem centru Amager, kjer so specializirani za športne poškodbe. Oddelek vodi svetovno znani *Per Hölmich*, ki je vodilna figura v še ne dobro definirani problematiki bolečine v predelu dimelj. Ker sem pokazali veliko zagnanosti do samega dela, so mi ponudili, če bi jim tudi pomagal pri raziskovalnem delu za kratek čas. Kar sem seveda sprejel in bom bil nagrajen z avtorstvom pri končnem članku. Na oddelku so imeli tudi umetno koleno, na katerem si lahko vadil artroskopske spretnosti, kjer sem se zadrževal večino časa med operacijami.

Zadnji del vaj sem bil v Rigshospitalet, kjer sem opravljal dvotedenske vaje iz Anesteziologije. Z organizacijskega stališča so bile vaje najboljše izpeljane. Dan smo pričeli z jutranjo konferenco, ki se je pričela ob 7:45 in je bila vedno v angleščini. Nato smo nadaljevali delo na oddelku. Študentje smo bili predhodno razporejeni v različne kirurške oddelke. Imeli smo planirana tudi 2 dneva predavanj, da smo se približali z anesteziologijo, nekaj ur pa smo preživeli tudi v simulacijskem centru, kjer smo trenirali oživiljanje, lumbalno punkcijo in intubiranje na lutkah.

Zdaj pa še na kratko o Kopenhavnu, Dancih in položaju zdravnika znotraj družbe. Kopenhagen je približno 1,5 milijonsko mesto in se redno uvršča na lestvice najdražjih mest na svetu med top 5. Težko najdeš ulico, ki bi bila brez kolesarske steze, samo mesto je zelo urejeno z visokim standardom in spada med eno izmed najboljših evropskih mest za študente. V nasprotju s splošno sprejetim mnenjem, da so Skandinavci zaprti in hladni ljudje, so mi Danci delovali odprt, zelo prijazen narod, ki se zavedajo, da je življenje minljivo in ga je treba tudi uživati. Urniki danskih zdravnikov trajajo 37,5 ur na teden brez dežurstev, tako da so po številu ur primerljivi s slovenskimi zdravniki. Danska ima približno 3,6 zdravnika na 10000 ljudi, Slovenija pa 2,4 zdravnika na 10000. Razlika se je opazno odražala pri količini in tempu dela danskih zdravnikov, ki je bil seveda manjši. Posledično so si zdravniki lahko vzeli precej več časa za pogovor in pregled pacientov. Za zanimivost, na Danskem se zdravnike ne naslavlja z raznimi nazivi, ampak se vedno uporablja samo ime, ne glede na to ali si študent, pacient ali tudi sam zdravnik.

Vsakemu bi priporočil podobno izkušnjo, resnično bi mi bilo žal, če je sam ne bi dal skozi. Obzorja se ti razširijo, na svet gledaš z drugačnega stališča in spleteš prijateljstva z vseh koncev sveta.

14. DANSKA - KØBENHAVNS UNIVERSITET, KOPENHAGEN (Petra Večko)

Pred prihodom na Dansko (ko prejmete *Letter of admission*), smo prejeli uradno uporabniško ime ter osebni elektronski naslov univerze, preko katerega poteka vsa komunikacija med univerzo in študenti.

V Kopenhagen sem prispela zadnjega decembra 2013. Uradno sem svojo izmenjavo začela v ponedeljek, 6. januarja, s tečajem danščine (*pre-semester danish language course*). Pred samim tečajem je potekalo uvodno srečanje za vse mednarodne študente, kjer so nas seznanili z vsebino in trajanjem tečaja ter nam razdelili literaturo. Za same ure danščine smo bili razporejeni v manjše skupine po okrog 15 udeležencev. Z učenjem danskega jezika smo začeli zelo intenzivno (15 ur na teden, 3 tedne). Kasneje smo imeli še orientacijski sestanek, kjer so nam predstavili različne dejavnosti in tečaje, ki se jih kot mednarodni študenti lahko udeležimo (vse ti prinesejo ECTS točke). Predstavljen nam je bil tudi koledar družabnih dogodkov za tekoči mesec. Na uvodnem sestanku smo dobili tudi študentske izkaznice (za katere je bilo potrebno predhodno poslati fotografijo). 24. januarja smo tečaj danščine

zaključili s pisnim izpitom (poslušanje, pisanje), v ponedeljek 27. januarja pa smo imeli še ustni del izpita. Za pozitivno opravljen tečaj prejmete 7,5 ECTS. Menim, da je tečaj izjemno koristen, saj smo se naučili veliko vsakodneвно uporabnih izrazov in vprašanj. Potrdilo o uspešno opravljenem izpitu bomo prejeli v roku enega meseca po elektronski pošti. Tečaj je tudi odlično mesto za navezovanje stikov z ostalimi študenti na izmenjavi. Vsem, ki se odločate za izmenjavo v tem skandinavskem mestu, priporočam nakup kolesa, ki je tukaj najboljši, najhitrejši in najcenejši način transporta.

Vaje iz interne medicine so se mi začele 17. februarja na oddelku za infekcijske bolezni bolnišnice Hvidovre. Okoli 14 dni pred začetkom me je kontaktirala glavna mentorica ter mi poslala navodila za vaje in dnevni raspored za nadaljnjih 5 tednov. Dan se je začel z jutranjo konferenco, ki je potekala v angleščini. Obvezna je bila tudi udeležba na popoldanski konferenci ob 12:30, kjer smo se pogovorili o pregledih in posegih, ki smo jih tisti dan opravili. Vsak dan sem prejela spisek vseh hospitaliziranih na našem oddelku, skupaj z njihovimi CRP številkami. To mi je omogočilo dostop do podatkovne baze: pacientovi osebni podatki, laboratorijski izvidi, slikovne preiskave, histopatološki izvidi ter poteka zdravljenja (za vse oddelke, vseh bolnišnic kopenhagenske regije). S tem mi je bila dana možnost podaljševanja zdravljenja, pisanja odpustnic itd. Stik s pacienti je potekal v danščini, a so bili zdravniki med in po koncu pregleda več kot pripravljeni vse razložili. Možnosti za delo je bilo kar nekaj (jemanje krvi, nastavljanje perifernih venskih kanalov ...), vendar vseeno manj kot sem pričakovala. Po končanih 5 tednih sem imela kratek kviz z nadzorno zdravnico, kjer sem morala na osnovi primerov razložiti klinično sliko ter zdravljenje nekaterih najpogostejših oziroma najnevarnejših infekcijskih bolezni. Osebe na oddelku za infekcijske bolezni je neizmerno prijazno in pripravljeno pomagati. Super izkušnja.

Po interni medicini sem začela z vajami iz kirurgije. Potekale so na gastrokirurškem oddelku bolnišnice Hvidovre. Jutranja konferenca je potekala v danščini, tako da sem od tega imela zelo malo koristi. Po konferenci sem lahko šla na kateri koli oddelek gastrokirurgije (urgenca, operacijske dvorane, gastro/kolonoskopije, vizita ...). Možnosti za kirurško delo ni bilo prav veliko. Bili pa so zelo prijazni in pripravljeni razlagati vse posege, ki so jih opravljali. Večina njihovih operacij je laparoskopskih ter tehnično zahtevnih, kar seveda pomeni, da smo študenti lahko le opazovalci. Večino dni sem preživela s sestrami ter nastavljala periferne venske kanale ter urinske katetre. Oddelek ima odličen učni prostor za študente, kjer je na voljo material za učenje tehnik kirurškega šivanja in vozlanja (imeli smo tudi kratek 2 urni tečaj). Imajo tudi simulator laparoskopskih posegov, kjer si se lahko učil upravljanja laparoskopskih inštrumentov.

Zadnji del moje izmenjave so bile 14-dnevne vaje iz anesteziologije v bolnišnici Rigshospitalet. Vaje so bile odlično organizirane. Prvi dan smo imeli predavanje o vzdrževanju proste dihalne poti, splošni in lokalni anesteziji ter intenzivni negi. Po predavanju smo imeli tudi praktično delo v simulacijskem centru. Naslednja dva dni sem bila na anesteziološkem oddelku za abdominalno kirurgijo. Zdravniki so bili izjemno pripravljeni poučevati in mi pomagati ter me nadzorovati med delom. Imela sem možnost za opravljanje veliko različnih praktičnih del, kot na primer: vstavljanje perifernih venskih kanalov, priprava bolnika na splošno anestezijo, vstavljanje orofaringealne tube, endotrahealna intubacija, ročno predihavanje med anestezijo,... Sledil je dan učenja ter praktičnega usposabljanja o osnovnih ter dodatnih postopkih oživljanja. V petek je bil praznik, a so me kljub temu povabili na oddelek. Tako sem imela priložnost videti, kako poteka dežurstvo. Zadnji teden vaj iz anesteziologije se je začel z dvema dnevoma na oddelku za intenzivno nego (ICU). Poudarek je bil spoznati specifično dela na tem oddelku ter poglobiti znanje o intenzivni

terapiji. Prisostvovala sem pri epiduralni anesteziji za lajšanje pooperativne bolečine, urgentni traheotomiji, pregledu pacienta z obsežnimi opeklinami ... V sredo sem opravljala popoldansko in nočno dežurstvo na oddelku za ginekologijo in porodništvo. Zadnji dan smo imeli evalvacijo.

15. ESTONIJA – UNIVERZA V TARTUJU, TARTU (Neja Mudrovčič)

V Estoniji sem preživela pet mesecev, od začetka avgusta do tik pred božičem. Tam sem opravljala vaje iz interne in družinske medicine. Dr. Rotar, Erasmus koordinatorica za družinsko medicino na naši fakulteti mi je posredovala stik z dr. Suija, družinsko zdravnico in predavateljico na Medicinski fakulteti v Tartu. S pomočjo dr. Kadri sem si organizirala tudi vaje na interni medicini, polovico na endokrinološkem oddelku, polovico na oddelku za nefrologijo.

Predstojnik interne klinike, dr. Margus Lember, je predlagal začetek vaj že drugi teden avgusta, tako sem zamudila intenzivni tečaj estonščine, ki bi ga drugače priporočala. Vsaka beseda šteje, kljub temu, da je estonščina težek jezik, ki ga je v nekaj mesecih težko osvojiti. V mednarodni pisarni univerze na vsa vprašanja izredno hitro odgovorijo in z urejanjem izmenjave nisem imela nobenih težav. Ob prihodu sem se morala oglasiti v njihovi glavni pisarni, kjer sem dobila vse potrebne informacije, navodila za izdelavo študentske izkaznice in manjšo torbo s priboljški, kot je npr sim kartica. Njihovo šolsko leto se začne septembra, tako da sem med orientacijskim tednom že imela vaje in se ga nisem mogla udeležiti. Ker sem nameravala ostati več kot tri mesece, sem morala prijaviti začasno prebivališče in si izdelati osebno izkaznico. Na uradih nihče ne govori angleško, vendar so tujcev vajeni, tako da s pomočjo natančnih navodil mednarodne pisarne podvig ni bil težak.

Tartu ima več študentskih domov, vsem tujim študentom naj bi bilo zagotovljeno mesto. Letos so sicer prvič tuje študente pomešali na različne lokacije okoli mesta. Sobe so dvoposteljne, kuhinjo in kopalnico si deliš s prebivalci treh sob, mesečni strošek je okoli sto evrov. Sama sem se sicer zgodaj odločila za najem stanovanja, pri čemer bi opozorila, da je dobro vztrajati na angleški pogodbi, da vas ne presenetijo nepričakovani dodatni stroški. Javni prevoz je dobro urejen in poceni (mesečna vozovnica s študentskih popustom je 8 evrov), priporočam tudi nakup kolesa. Tako interna klinika kot poliklinika imata menzi, kjer imaš celotno kosilo za 3 evre. Nasploh je Estonija cenovno ugodna, cene so nižje kot v Sloveniji, kar velja tudi za vstopnice za gledališče, kino in muzeje. Za druženje mednarodnih študentov skrbi društvo ESN, ki prireja različne aktivnosti: ekskurzije po Estoniji, potovanja po Rusiji, v Lapland, športne aktivnosti in zabave.

Vaje sem začela na interni kliniki, na oddelku za endokrinologijo. Dan se je začel ob 8.15 z jutranjim oddelčnim raportom, ki je potekal v estonščini. Sledilo je delo na oddelku, pregled pacientov, prisostvovanje v ambulantah in občasno delo v urgentnem internističnem bloku (IPP). Ker sem bila tam avgusta, je bilo dela manj, velikokrat sem tako šla domov že okoli enih. Po petih tednih sem zamenjala oddelek in prišla na oddelek za nefrologijo. Delo je potekalo zelo podobno, le da je bil raport že ob 7.45, zaključila pa sem okoli 16.00.

Znanje angleščine je odvisno predvsem od starosti sogovorca. Na splošno velja, da so mlajši zdravniki dosti bolj sproščeni pri komunikaciji v angleščini, starejši imajo raje ruščino, ki je sicer obvezna za vse zdravnike, saj približno petina pacientov ne govori estonsko. Sporazumevanje s pacienti je bilo pravzaprav nično, tako da sem se precej opirala na specializantko na oddelku, ki je bila zadolžena zame. Obe sta bili res neprecenljivi za mojo vključenost v delo na oddelku, vendar sta bili velikokrat prezasedeni, da bi mi podali obširne

informacije. Tudi estonskih študentov, na katere bi se morda lahko obrnila ob nejasnostih, ni bilo na oddelku. Tako sem bila občasno prepuščena sama sebi in se zamotila z branjem medicinske literature.

Vaje družinske medicine sem opravljala v Ulikooli perearstikeskus, kar bi se prevedlo v Univerzitetni center družinske medicine. V njem dela pet zdravnic, ki so tudi del učnega procesa na fakulteti in dve specializantki. Glede na dan v tednu sem se priključila delu ene izmed zdravnic. Delo se je ponavadi začelo ob osmih zjutraj, pacienti so naročeni na dvajset minut. Velikokrat je zmanjkalo časa za prevajanje vsakega stavka, vendar so se zdravnice potrudile, da so mi primere razložile, če ne drugače po koncu delovnika. Ob ponedeljkih in četrtek zagotavljajo tudi oskrbo v 20 km oddaljenem naselju Ulila, kamor sem šla enkrat na teden. Ulila je majhno ruralno naselje, populacija je revnejša, vendar dobiš boljši občutek o prebivalstvu večine Estonije. Po rednih urah so bili pogosto na vrsti še obiski na domu. Le-ti so bili moj najljubši del, saj si lahko ustvariš celostno sliko o bolnikovem življenju in vseh možnih dejavnikih njegovega zdravja.

Nekajkrat sem sodelovala tudi pri seminarjih študentov njihovega šestega letnika in izbirnega predmeta družinske medicine. Ti so bili sicer večinoma v estonščini, vendar sem s pomočjo gradiva in prevajanja študentov lahko sledila pogovoru. Šele tam sem izvedela, da imajo v poletnem semestru tudi seminarje iz družinske medicine v angleščini. Če vas zanima še kaj, me lahko kontaktirate na nejamudrovcic@gmail.com

16. FINSKA – UNIVERZA V TURKUJU, TURKU (Andrej Grahek)

Na Erasmus izmenjavo sem se prijavil kot 6. letnik medicine in v zimskem semestru svojega absolventskega staža opravljal 3 tedne vaj iz Interne medicine in 7 tednov Kirurgije v mestu Turku na Finskem.

Odločitev za Finsko ni bila težka, saj slovijo po zelo dobrem zdravstvenem in šolskem sistemu, čemur lahko pritrdim. Ob prihodu v Turku me je pobral moj tutor, s katerim sem bil tudi že prej v kontaktu, in me odpeljal v moje novo stanovanje/sobo. Živel sem v študentskem naselju, kateremu ekvivalentna bi bila Rožna dolina v Ljubljani (veliko študentov, Erasmus študentje na kupu), kar se je izkazalo za zelo dobro odločitev, saj me je to spravilo v direkten kontakt s študenti, ki ga najverjetneje drugače ne bi imel (saj sem bil na vajah sam). Naj še omenim, da je bil proces pridobitve stanovanja izjemno preprost, in sicer preko online obrazca in korespondence (izjemno dobra Finska organizacija, ki me je tako že pred prihodom navdušila).

Naslednji dan smo imeli *Orientation course*, ki so se ga udeležili vsi študentje na izmenjavi na Univerzi v Turkuju (Turku ima tri univerze). Tam so nam povedali osnovne in splošne stvari, potem pa smo imeli študentje medicine srečanje s tamkajšnjim koordinatorjem, kjer smo izvedeli bolj specifične stvari in se usmerili za naprej. Moj naslednji korak je bil stik s *'teaching nurse'* za kirurgijo, ki razporeja študente na oddelke za vaje. Preko maila sva se dogovorila za termin sestanka, na katerem sva potem določila, na kateri oddelek bom šel najprej itd. Vse je potekalo zelo gladko in profesionalno, brez zapletov in z upoštevanjem mojih želja.

Najprej sem opravljal dva tedna vaj na ortopedski bolnišnici, kjer sem asistiral veliko operacij kolen in kolkov, poti koncu pa tudi endoskopske za ramo. Dejansko sem asistiral in

ne samo opazoval potem pa je bilo od kirurga do kirurga odvisno, koliko se mi je sproti posvetil z razlago. Po tem sem šel za dva tedna na gastro oddelek v glavni bolnišnici, kjer sem bil tudi del operacij, ampak veliko manj aktivno. Sledili so trije tedni travme, kjer sem spet lahko malce poprijel in bil deležen kakšne razlage. Razen različnih področij dela je bilo vsem oddelkom skupno to, da sem zjutraj najprej prišel na vizito, ki je bila v finščini in od katere sem kaj odnesel le, če sem spraševal zdravnike, za katere sem vedel, da jim ni odveč govoriti z mano, ali pa če so bili sami pripravljeni povedati mi več. Večinoma pa sem bil prepuščen samemu sebi in dobil največ informacij med samo operacijo. Po opravljenih vajah sem se spet oglasil pri gospe *teaching nurse*, s katero sva uredila vse potrebne papirje in to je bilo to.

Po sedmih tednih kirurgije je prišla na vrsto interna. Po prejšnjem kopitu sem spet kontaktiral *teaching nurse* in preko nje stopil v stik tudi s profesorjem. Po sestanku z njim sva določila, kje bom preživel naslednje tri tedne, predstavil me je tudi oddelku, na katerem sem sledeči ponedeljek začel. Najprej sem bil na nefrologiji in endokrinologiji (zaradi prenove sta oddelka na istem nadstropju in sem bil tako pol tedna z enimi zdravniki pol tedna z drugimi). Drugi teden sem bil v novi bolnici na hematološkem oddelku in nato tretji teden na infekcijah. Čeprav se ti oddelki po vsebini dela zelo razlikujejo med seboj, je bil princip povsod isti in zdravniki zelo dostopni. Vsak dan sem prišel zjutraj pred vizito, ko smo šli skupaj čez paciente in so mi zelo prijazno v angleščini povedali o vsakem pacientu na oddelku. Nato je sledila vizita v finščini, ko smo si paciente ogledali, potem pa je bil tretja in papirologija. Dnevi na interni so bili krajši kot na kirurgiji in včasih sem šel že kar zgodaj domov. Po treh tednih sem šel na ponovni sestanek s profesorjem, ki je po pogovoru o tem kako je bilo, podpisal potrebne papirje in mi zaželel srečo. Po opravljenih vseh vajah sem se ponovno oglasil v mednarodni pisarni pri koordinatorki za medicine, s katero sva potem vse opravljeno potrdila in, ko se je približal dan odhoda, tudi zaključila vso papirologijo.

Razen rednih vaj vsak dan zjutraj sem imel v Turkuju tudi kar živo socialno življenje, saj nas je bilo, kot sem prej omenil, veliko na kupu. Večinoma sem se družil z drugimi erasmus študenti. Šli smo tudi na veliko izletov (Stockholm, St. Petersburg, Lapland), ki jih je organiziral lokalni ESN (*Erasmus Student Network*). Izleti so bili super in za primerne cene, tako da jih priporočam vsakemu. Pri potovanjih mi je zelo pomagala fleksibilnost urnika, saj sem se s *teaching nurse* lahko dogovoril, da sem bil recimo en teden vmes prost in sem šel lahko na izlet. Bili so zelo fleksibilni in mi šli maksimalno na roko.

Turku je bila super izkušnja zame in bi priporočal Erasmus izmenjavo vsem. Pa naj bo Finska ali Španija.

17. FRANCIJA - UNIVERSITÉ DE BORDEAUX, BORDEAUX (Anja Kovač)

Na izmenjavi v Franciji sem bila od začetka februarja do konca junija 2014. Opravljala sem vaje iz interne medicine (tri mesece) in kirurgije (dva meseca). Tudi v Franciji so vaje odvisne od sreče (na katerega izmed oddelkov te dodelijo, koliko so motivirani specializanti in drugi zdravniki) in od lastnega zanimanja ter angažiranosti. Oddelke si izbereš sam, vrstni red in bolnišnico pa določijo v pisarni vodje stažev.

Če ste imeli kdaj težave s slovensko birokracijo, se vam bodo te zdele mala malica v primerjavi s francosko. Vendar naj vas seznam potrdil/dokazil/število kuvert pred odhodom

ne odvrne, kajti na koncu se vse izplača. Pred odhodom je treba izpolniti papirje, ki jih najdete na spletni strani Mednarodne pisarne, Univerze v Bordeauxu, po želji pa še prijavnico za študentski dom in vlogo za CAF (oblika socialne pomoči, delno kritje stroškov bivanja).

Študentski domovi so razporejeni širom po mestu, idealno je bivati v bližini centra ali bolnišnice Pellegrin. Ko se prijavljaš za bivanje v domu v drugem semestru, si na čakalni listi in nimaš možnosti izbire. Moj študentski dom je bil precej izven centra, tako da sem se po treh tednih preselila v študentsko sobo v stanovanju v centru mesta, ki sem ga delila s študentom dentalne medicine, kar je bilo potem z družabnega vidika precej bolj priročno, tudi obiski iz Slovenije so tako lahko čare mesta Bordeaux raziskovali peš.

Prvi mesec sem preživela na enoti intenzivne terapije (fr. *réanimation médicale*). Vaje sem začejala ob 8.30. Odgovorna sem bila za enega bolnika oz. sobo, po prihodu sem prepisala njegove izvide prejšnjega popoldneva in noči, pregledala dokumentacijo, kaj se je dogajalo popoldan in čez noč, opravila telesni pregled in ugotovitve zapisala na poseben list za študente. Potem je prišel specializant, kateremu sem poročala ugotovitve, nato sva skupaj pregledala bolnika, načrtovala nadaljnjo diagnostiko in terapijo. Sledila je vizita čez celoten oddelek št. 2 (16 postelj), ki je trajala približno dve uri. Vsak študent je predstavil svojega bolnika – če ga še niso poznali, sem predstavila vso anamnezo in status, sicer povzela dogajanje na oddelku in spremembe od prejšnjega dne. Po viziti sem napisala načrt zdravljenja za popoldan in čez noč, s tem so se okrog dveh popoldan vaje zaključile.

Marca sem bila na oddelku za plastično kirurgijo (predvsem kirurgija roke), kjer sem se veliko naučila. Francoski kolegi niso pokazali posebnega zanimanja za kirurgijo, tako da sem jih lahko nadomeščala kot asistentka v operacijski dvorani, ambulantah in oddelku – francoski študentje so dobili svoj raspored vaj, študentje na izmenjavi smo se lahko priključili francoskim ali jih nadomestili po dogovoru. Vaje sem pričejala ob osmih in končala med tretjo in šesto uro popoldan.

Aprila sem čas preživljala na kardiologiji, tam sem skrbela za dve sobi (štiri do šest bolnikov). Študentje smo bili prepuščeni specializantki, ki je bila motivirana za predajanje znanja, tako da smo analizirali EKG-je, brskali za novimi smernicami zdravljenja različnih srčnih obolenj ter spremljali svoje bolnike. Omogočen nam je bil tudi ogled UZ srca, UZ vratnih arterij itd.

Maja sem bila na oddelku za torakalno in srčno kirurgijo, študentje smo tam smeli le opazovati operacije in prisostvovati v ambulantah, tako da moje praktično znanje ni napredovalo, vseeno pa sem od vaj odnesla znanje o postopku obravnave bolnikov pred in po operativnem posegu, o delovanju zunajtelesnega krvnega obtoka in poteku operacij.

Zadnji mesec sem opravljala vaje na oddelku za pljučne bolezni, bolnišnica je bila ločena od ostalih, izbrala sem si oddelek za pljučne rake. Ker je bil junij, izpitni mesec za francoske kolege, sem bila na oddelku bolj ali manj sama. Zadolžena sem bila za plinske analize arterijske krvi, sprejeme in spremljanje bolnikov na oddelku (kemoterapije, paliativna nega). S specializantko sva skupaj izdelali seminar na temo kemoterapije pljučnih rakov. Vsak četrtek si je bilo treba izbrati enega bolnika in ga predstaviti pred profesorico, ki je bila strah

in trepet francoskih študentov ter posledično tudi mene. Vendar lahko rečem, da po dobrih štirih mesecih izmenjave v Franciji jezik ni bil več ovira, predstavljanje bolnikov pa je potekalo podobno kot v Sloveniji. Za nagrado za dobro predstavitelstvo smo lahko bolnike predstavili tudi na petkovem konziliju, takrat je bil izziv desetminutno predstavitelstvo skrčiti na tri ključne stavke, vsekakor drži, da vaja dela mojstra.

Začetek v Bordeauxu je bil težak, predvsem zaradi količine medicinskih kratic in okrajšav besed, ki jih uporabljajo. Njihova hitrost govora tudi ni ravno olajšala razumevanja. Ko se poskuša sporazumeti s kakšno besedo v angleščini, se položaj po navadi še poslabša, namesto izboljša. Ko se spoprijateljiš s francoskimi študenti, postane življenje lažje in tudi čas naredi svoje – nekako sredi drugega meseca sem opazila gromozanski napredek v sporazumevanju, vedno manj je bilo vprašanj ter nerodnih polovičnih nasmehov po šalah, ki jih nisem razumela.

Druga plat izmenjave je bila precej lažja, saj je družabni program na univerzi dobro organiziran in pester, večina dogodkov je zastoj ali z ugodnimi popusti za študente – ogled tekem ragbija, baleta, spoznavni žur, turški večer ipd. Na univerzi Bordeaux so poleg študentov medicine še študentje psihologije, športa, enologije, tako da smo bili prav pisana družba. Univerza organizira tudi intenzivni brezplačni tečaj medicinske francoščine (začetek prvega in drugega semestra, pri nas je bil tečaj zadnji teden februarja), kjer dopolniš svoje medicinsko besedišče. Organiziran je tudi brezplačni tečaj francoščine (nivo A2/B1 in B1/C2, francoski šanson, fonetika ipd.), ki poteka celotno šolsko leto. V Bordeauxu je tudi kar nekaj Slovencev, s katerimi se splača povezati, da ne pozabiš na materni jezik.

Mesto Bordeaux je lepo, dovolj majhno za sprehod ali krog s kolesom, dovolj veliko za nenehno odkrivanje novega najljubšega balkona, fasade ali kavarne. Seveda ne smem pozabiti omeniti vina in odlične hrane. Tudi okolica mesta in sama regija ponujata veliko priložnosti za športna udejstvovanja in pohajkovanja (bližina oceana, kolesarske poti, tudi Pireneji niso predaleč).

Stroški življenja v Bordeauxu so primerljivi s tistimi v Ljubljani, veliko se da privarčevati, če manjkrat ješ zunaj, uspešno pridobiš CAF in pred zabavami obiščeš *présoirée* ali dve. Javni prevoz je dobro urejen, imajo tramvaje, avtobuse in mestna kolesa.

18. FRANCIJA – UNIVERSITE BORDEAUX SEGALEN, BORDEAUX (Katja Pavšič) - PRAKSA

Erasmus praktično usposabljanje sem opravljala od začetka maja do konca julija 2014 na oddelku za nevrologijo v bolnišnici *Pellegrin*, ki je del univerzitetnega centra *Universite Bordeaux Segalen* v mestu Bordeaux v Franciji. Navodila za prijavo na klinično prakso v univerzitetnem medicinskem centru v Bordeaux-ju sem našla na spletni strani univerze Bordeaux Segalen. Prijavila sem se za trimesečno prakso na področju nevrologije. Prijava in sprejem sta potekala brez težav, dodelili so me na oddelek za ekstrapiramidne motnje in epilepsijo pod mentorstvom prof. Francois Tisona.

Vsa komunikacija tako na oddelku kot na uradih univerze je potekala izključno v francoščini. Na začetku sem potrebovala nekaj časa, da sem se privadila vseh oz. večine

francoskih strokovnih medicinskih izrazov in kratic, ki se večinoma razlikujejo od uveljavljenih angleških kratic. Tudi znanje samega jezika je bilo iz dneva v dan bolj tekoče, tako da sem se kmalu ujela v delo ekipe na oddelku. Delo študentov na oddelku je potekalo vsak dan od 9. do 13. ali 14. ure (domov si odšel, ko si opravil vse svoje obveznosti). Erasmus študentje v Bordeaux-ju opravljajo enako delo kot domači študenti. Vsak študent ima na skrbi od 3 do 6 pacientov (odvisno od števila študentov na oddelku), ki jim mora klinično slediti, jih redno pregledovati ter opravljati različna testiranja (EKG, teste kognitivnih, avtonomnih funkcij, vprašalnike o depresiji, test levodope itd.). Študentje smo lahko opravljali tudi razne posege kot je lumbalna punkcija ali biopsija akcesornih žlez slinavk na ustnici. Dvakrat na teden je na oddelku potekala vizita s profesorjem, na kateri smo študentje morali občasno poročati o svojih pacientih ter "pokazati" svoje znanje. Prva dva meseca prakse je dvakrat tedensko potekal tudi seminar oz. predavanje, ki smo se ga lahko udeležili vsi študentje različnih nevroloških oddelkov. Nekajkrat sem tudi v popoldanskem času prisostvovala delu v ambulanti ter dvakrat tekom prakse delala v soboto, saj je tudi to ena izmed obvez francoskih študentov. Na splošno sem pri delu na oddelku pogrešala malo več razlage o pacientih ter njihovem zdravljenju s strani starejših zdravnikov. Večino razlage sem prejela s strani specializantov, ki so se sicer pogosto potrudili in mi veliko stvari razložili, vendar predvsem specializanti drugih specialnosti niso mogli nuditi toliko znanja, kot bi ga lahko specialist nevrologije. Delo na oddelku mi je bilo precej olajšano, ker sem imela izpit iz nevrologije že za sabo in sem že znala opraviti nevrološki pregled. V kolikor v Sloveniji pred prakso še ne bi opravila vaj in izpita iz nevrologije, bi se veliko težje znašla, saj gostitelji ne organizirajo tečaja oz. seminarja o nevrološkem pregledu pred pričetkom prakse in tudi zdravniki na oddelku po navadi novim študentom ne pokažejo, kako se naredi sistematični nevrološki pregled. Študentje, ki še niso imeli vaj iz nevrologije, so se morali tako pregleda priučiti večinoma sami tekom prakse na oddelku. Kljub manjku razlage s strani specialistov je bila celotna izkušnja prakse v bolnišnici pozitivna. Videla sem ogromno različne patologije, imela možnost izpiliti svoj nevrološki pregled, opravljati lumbalne punkcije itd.

Tekom prakse sem stanovala v najetem stanovanju, višina najemnine skupaj s stroški za dve osebi je znašala 600 evrov. Prijavila sem se tudi za pomoč pri nastanitvi pri francoski agenciji CAF, ki nudi denarno pomoč za nastanitev vsem, ki bivajo v Franciji. Pomoč je znašala okrog 140 evrov na mesec. Denarno tako tekom prakse nisem imela težav. V času opravljanja prakse s strani univerze ni bilo organiziranih dogodkov za Erasmus študente, tako da smo si izlete in dogodke organizirali sami. Bordeaux je v poletnih mesecih zelo živahno mesto z veliko festivali in dogodki, tako da je bivanje v mestu zelo prijetno.

Če povzamem je bila celotna izkušnja tako klinične prakse kot bivanja v mestu Bordeaux dobra in sem od nje veliko odnesla tako na profesionalnem kot osebnem nivoju.

19. FRANCIJA - BOLNIŠNICA HAUT-LEVEQUE, UNIVERSITÉ BORDEAUX SEGALEN, BORDEAUX (Nejc Pavšič) PRAKSA

Erasmus prakso (*stage libre*) sem od maja do avgusta 2014 opravljal na oddelku za bolezn srčnih zaklopk v bolnišnici Haut-Leveque, Bordeaux, pod vodstvom prof. Roudauta. Študijsko prakso v Bordeauxu je zelo preprosto pridobiti, ni se namreč potrebno ukvarjati s pisanjem prošenj neznanim profesorjem, saj prošnjo preprosto nasloviš na njihovo mednarodno pisarno (vsi podatki so na spletni strani njihove univerze). Želje o izbranem oddelku poskušajo upoštevati, a so po razvrstitvi na oddelek zelo malo fleksibilni. Najcenejša

opcija letov do Bordeauxa je nizkocenovni letalski prevoznik Volotea, ki dvakrat tedensko leti iz Benetk. Svojevrsten šok in podvig predstavlja ukvarjanje s francosko birokracijo, ki je še hujša od naše. Ravno zaradi teh birokratskih težav s punco nisva dobila mesta v študentskem domu in si zato na koncu sobo poiskala kar sama. Cene privatnih sob/stanovanj so približno enake študentskim sobam (300e/mesec) in večina erasmus študentov živi v privat nastanitvah. Priporočam, da si že doma uredite vse dokumente za francosko štipendijo CAF (npr. rojstni list v francoščini), ki vam lahko kot tujemu študentu sofinancira nastanitev (približno 140 evrov/mesec).

Pred odhodom v Francijo si vsaj malo pogledjte francosko medicinsko terminologijo. Njihovi izrazi so čisto drugačni kot povsod drugje v svetu, poleg tega pa uporabljajo ogromno (res ogromno!!) kratic, ki ti prvih nekaj tednov res otežujejo sledenje delu na oddelku. Izraze se najlažje naučite preko njihovih knjig o propedeutiki (*semiologie*). Prav tako je odlična popotnica tečaj medicinske francoščine, ki od letos poteka na faksu. V bolnišnici nihče ne govori angleško, niti zdravniki ne, zato je znanje francoščine res obvezno. Se pa da tukaj tudi malo manjše znanje francoščine hitro nadoknaditi, saj ti drugega kot govoriti francosko res ne preostane.

Bolnišnica Haut-Leveque je glavni kardiološki in kardio-kirurški center mesta in okolice. Nahaja se izven mesta, za obvoznico. Avtobusna povezava je dokaj slaba, obstaja le bus št. 24, ki te iz centra tja pripelje v okoli 40 min. Samo delo na oddelku se ni preveč razlikovalo od našega. Vsak študent skrbi za lastne bolnike, število le teh je odvisno od števila študentov. V poletnih mesecih je zaradi počitnic študentov manj in tako dela več, vsak študent ima lahko tako tudi po 8 bolnikov. Bolnike pregleduješ, spremljaš, opravljaš osnovne preiskave (ogromno EKGjev, odvzemi krvi za plinsko analizo,...) in slediš vsakodnevnomu dogajanju z izvidi raznoraznih preiskav skupaj s specializantom (*intern*). Kako dobro se boš imel na praksi je zelo odvisno od internistov, saj si z njimi največ v stiku. Dvakrat na teden smo imeli velike vizite s profesorjem ali *chef de clinique* (desna roka profesorja), na katerih smo o bolnikih poročali in diskutirali. Poročanje na vizitah je odvisno od oddelka, na večini drugih oddelkov tega študenti niso počeli. Bolniki se zelo hitro menjajo, tako da sem na praksi spoznal ogromno različne srčne patologije. Praktičnega dela na tem oddelku ni bilo veliko, lahko pa na drugih oddelkih narediš kakšno stvar, ki jo pri nas kot student ne moreš (lumbalna punkcija, aspiracija kostnega mozga).

Delo študenta se konča okoli 13-14h, tako da je že med tednom veliko časa, ki ga lahko izkoristiš za ogled mesta in okolice. Bordeaux je zelo lepo mesto, ki vas bo vsekakor navdušilo. Največ se v mestu dogaja prav poleti, sploh konec junija, ko v mestu poteka slavni praznik vina (*Fete le vin*). Celotna regija je poznana po vinu, tako da ogledov vinskih kleti z degustacijami ne manjka. Do obale, ki je znana po zelo dobrih plažah za surfanje na valovih (Lacanau) in po največji peščeni sipini v Evropi (Dune de Pilat), je 50 km oz. 2h z avtobusom. Sta pa v mestu dve jezери, kjer se da v poletnih mesecih prijetno osvežit. Erasmus prakso v Bordeaux-u priporočam vsem, ki bi radi izkoristili prijetno s koristnim!

20. FRANCIJA – CLAUDE BERNARD UNIVERSITY, LYON (Tereza Urdih)

Odločiti se, kam oditi na Erasmus izmenjavo, ob tako bogati izbiri in možnostih, res ni bilo enostavno. Na koncu je moje zanimanje pritegnila Francija, v želji po izboljšanju svojega znanja francoščine in spoznavanju tamkajšnjega univerzitetnega in zdravstvenega sistema ter nenazadnje (do)živeti francoski način življenja sem svoje 6. leto študija preživela v Lyonu.

Če lahko v eni besedni zvezi orišem Lyon – izposodila si bom frazo iz Lonely Planeta - top choice! ☺

Sloves francoske birokracije vsekakor drži. Mene pa je doletela še vrsta zapletov, saj pred začetkom izmenjave nisem prejela maila z navodili in zahtevanimi dokumenti, tako da je bila dobrodošlica nekoliko bolj stresna. Zato le pazite in pripravite cepilno knjižico, serologijo za HBV, kopije osebnih dokumentov, fotografije, evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja, preveden rojstni list (za koristiti štipendijo CAF) ipd. Ob prihodu je potrebno skleniti tudi posebno zavarovanje in odpreti bančni račun. Na fakulteti so prijazni francoski študentje, ki razložijo kam iti in kako urediti manjkajoče dokumente. Šele ob uspešnem vpisu, velikem olajšanju torej, pa je mogoče urediti še preostalo. Študij se v Franciji prične s 15. septembrom, priporočljivo je priti kakšen teden prej in tako pričeti z vajami pravočasno.

Študentska organizacija CROUS ponuja različne namestitve in študentske domove – na voljo so enoposteljne sobe, sobe z vgrajeno kopalnico ali studiji (garsonjere). Odločila sem se za bivanje v domu in šele ob prihodu ugotovila, da so mi dodelili navadno sobo (z umivalnikom in hladilnikom). Kopalnica in skromno opremljena kuhinja, v kateri je umivalnik in kuhalne plošče ter mikrovalovna pečica, sta skupni. V sobi razen opreme ni ničesar, tako da si je potrebno priskrbeti posteljnino (najameš lahko v domu za 10€) in vso kuhinjsko posodo. Na spletnih omrežjih ne primanjkuje oglasov, kjer študentje podarjajo ali prodajajo opremo, kar je zelo priročno. Internet v domu ni med najhitrejšimi in dostop do nekaterih spletnih strani je omejen, a to naj bi se z naslednjim letom spremenilo. Bivanje v domu se je izkazalo za prijetno, v njem je veliko študentov, praktično iz vsega sveta, v kampusu so še pralnice, razni skupni prostori, kot na primer telovadnica, glasbena učilnica, kuhinja, atelje. Bivala sem v rezidenci Andre Allix, ki jo je večina študentov ocenila kot najprimernejšo – sobe so prenovljene, okoliš je miren in zelen, možnosti za druženje in spoznavanje je veliko, pripravljenih je tudi nemalo delavnic. Resda je na hribu in precej oddaljena od fakultete, je pa bližje centru kot nekateri drugi domovi in 20 minut peš od starega dela mesta. Cenovno so študentski domovi bolj ugodni od najemniških sob, katerih cene se gibljejo med 350-500€ in jih je zaradi velikega povpraševanja precej težje najti. Za bivanje v domu je potrebno skleniti tudi posebno zavarovanje sobe.

Lyon ima odlično urejen potniški promet, s študentskim abonmajem TCL lahko uporabljate podzemno železnico, tramvaj, avtobus in vzpenjačo za 28€ mesečno. Dodatnih 15€ se odšteje za letno naročnino na VeloV, varianto BicikeLj-a. Iz Lyona leti EasyJet, za izlete je na voljo hitri vlak TGV in njegove cenejše različice (Ouigo). Nižjo tarifo kart omogoča nakup kartice 12/25, s katero lahko eno leto koristite popust.

Nepogrešljivo francosko telefonsko številko (in naročnino) je najlažje in najceneje naročiti prek spleta (SFR za 12€/mesec, free.fr), kjer koristite neomejene klice na stacionarne številke v Evropi in neomejene klice in smsje v francosko omrežje.

Odprtje bančnega računa olajša mnogo stvari! Pri nekaterih bankah tudi podarijo neko vsoto ob sklenitvi pogodbe, o tem se spleta še malo povprašati. Pa hecno je, kako pogosto tukaj uporabljajo čeke.

V Franciji bonov za prehrano seveda ni, obstajajo pa CROUS menze, ki so na voljo na vseh fakultetah in v rezidencah, prav tako imajo menze tudi v bolnicah (prve so dostopne s študentsko kartico, na katero se naloži denar, zadnje pa s posebno kartico, ki jo podelijo ob vpisu).

CAF štipendija (socialna pomoč) je dostopna vsem študentom in omogoča mesečno izplačilo, ki variira glede na lanske prihodke in ostale štipendije, ki jih prejemaš. A se mi zdi,

da smo vsi Erasmusovci prejeli približno isti znesek, okoli 36€. Za delo v bolnici Erasmus študentje nismo plačani.

Opravljal sem le klinične vaje v programu 6. letnika, zato predavanj nisem imela, temveč le sklope 6-tedenskih vaj na različnih oddelkih v različnih bolnicah. Začela sem s kirurgijo, najprej kardiovaskularno, nato plastično. Slednja mi je bila še posebno všeč, veliko sem asistiral in sodelovala pri operacijah, videla različne tehnike in posege, od estetskih do rekonstrukcij in zdravljenj opeklina. Pa spoznala sem tudi drugi vidik kirurgije, torej paciente pred, med operacijo ter po njej. Naslednji trije sklopi so bili v okviru interne medicine, izbrala sem torej interno medicino, ki je v Franciji samostojni oddelek, nefrologijo in endokrinologijo. Vaje sem morala po interni zamenjati, kar je mednarodni koordinator, M. Langlois predstavil kot problem, vendar se je za vse našla rešitev in prosto mesto zame. Velja namreč, da lahko en oddelek sprejme največ enega erasmus študenta, zato si tudi na vajah obkrožen le s francoskimi študenti. Ti so prijazni in pripravljeni pomagati, razložiti in pokazati. Sprva je bilo težko slediti raportu, na listih sem znala prebrati le imena pacientov, ostalo so bile vse kratice. Francozi jih obožujejo in posebno radi ustvarjajo svoje izraze. Vaje sem običajno pričela okoli 8.30, trajale so pa do 16-18h popoldne. Paciente se je sprejemalo popoldne, potrebno je bilo opraviti anamnezo, status bolnika, narediti ekg, predvideti preiskave in zdravljenje. Po končanem pregledu je bilo treba vse natipkati in vstaviti v elektronski dosje ter se o primeru pogovoriti z zdravnikom. Nato smo paciente preko tedna spremljali. Zjutraj sem torej opravljala vizito »svojih« pacientov, jih pregledala in dopolnila dosje ter jim preko tedna sledila. Študentje smo se priključili tudi vizitam zdravnikom, jih spremljali enkrat tedensko v ambulantah, sledili smo specializantom in asistiral pri posegih – ti so na nek način bili tudi naši mentorji, usmerjali so nas, nam razjasnili, postavljali naloge. Tukaj študentje že v času študija izvedejo mnogo posegov: lumbalne punkcije, aspiracije kostnega mozga, ultrazvok, cepljenja,... In so v praktičnem znanju dobro podkovani, tudi vaj imajo v primerjavi z našim sistemom, več. Nekoliko drugače so potekale vaje endokrinologije, kjer sem bila v »*hopital du jour*«, pacienti so torej bili sprejeti in odpuščeni iz oddelka isti dan. Po opravljenih preiskavah smo jih študentje pregledali, spisali anamnezo in status ter znova prisostvovali pregledu pri specialistu. Pri delu sem bila kmalu utečena in samostojna. Tukaj so bili pomembni tudi preventivni programi in izobraževanje bolnikov, pri katerih smo sodelovali tudi študentje.

Družinske medicine ni bilo mogoče opravljati, zato sem se odločila, kljub temu da sem vaje v 5. letniku že opravila, za kroženje na pediatriji oz. neonatologiji. To so bile moje zadnje vaje, izredno zanimive in poučne, tako reanimacija kot intenzivna nega. Opravila sem veliko pregledov dojenčkov, jih cepila, tudi umila in hranila, posnela ultrazvoke velike mečave, predpisovala mleko in zdravila, predstavila primere na raportu. Deležni smo bili tudi predavanj in ambulantnega dela.

Glede na to, da sem opravljala le vaje, nisem imela počitnic med letom (bile so v času predavanj). Koristi se lahko 10 prostih dni, največ 4 na sklop vaj. Priznam, da sem si konec maja, po končanem stažu, kar malce oddahnila. Sicer pa je že znano, da je študij medicine v Franciji posebno naporen in zahteva veliko časa, pa tudi študentje so zelo zagreti. Ni primanjkovalo stresnih situacij in novih izzivov, a vsemu sem bila kos in postala bolj suverena. Dobila sem zelo pozitiven vtis o zdravstvenem sistemu, sploh pa o osebnosti – od profesorjev, asistentov, specializantov, do sester, pa tudi bolnikov! Pokazali so zanimanje zame, mi bili na razpolago, z nasmeškom na obrazu, od njih sem se veliko naučila, ne le tehničnega znanja, tudi potrpljenja in podobe prave, celostne vloge zdravnika.

Nikoli ga ne bi bilo dovolj, da bi lahko uživali vse, kar mesto ponuja! Že v času rimskega imperija mogočna zahodna prestolnica, kamniti ostanki aren in amfiteatrov, staro mestno jedro s tlakovanimi ulicami in mističnimi skritimi podhodi – trabouli, katedrala Fourviere, umetniško navdihnjen Croix Rouse, po kruhu in vsem dobrem dišeče ulice, Bouchon Lyonnais, pikniki na Berges du Rhone, Fete de la lumiere, neskončno razglednih točk, kavarnic in butikov, pekarnic, gledališč in razstav, pa muzejev in koncertov ter zanimivih, prijaznih ljudi. Je tudi mesto bratov Lumiere, Malega Princa in francoske kulinarike. Vina in sira. Lyon ponuja številne festivale in kulturne dogodke ter vsakič preseneti s še neodkritimi kotički in ponuja možnost vsakodnevnega raziskovanja. In seveda razkrivanje francoskih mitov in stereotipov.

21. FRANCIJA – NANTES, FRANCIJA (Boža Gorenjak) PRAKSA

Erasmus študijsko prakso sem opravljala v *Maison Medicale de la Mitrie* med 1. 7. in 1. 10. 2014 pod mentorstvom dr. Daniele Durand. Na praktično izmenjavo v Francijo v okviru družinske medicine sem želela, odkar sem pred par leti po naključju spoznala francosko zdravnico, ki me je povabila k sebi. Ker sprva nisem vedela, če se mi bo izmenjava tekom študija časovno izšla ali ne, sem jo nekaj časa prestavljala, zadnje leto pa sem se odločila, da je to moja najboljša priložnost, da v tolikšni meri izkusim delo v tujini in sem se zato potrudila, da mi je to tudi uspelo.

Ker ni šlo za klasično izmenjavo, temveč sem jo urejala sama, sem bila sama odgovorna za vso organizacijo. Sprva je šlo precej počasi in težko, ker sem iz Francije komaj dobila vse ustrezne papirje, ki sem jih potrebovala pred odhodom. Vedela sem, da me tudi ob vrnitvi čaka še kar nekaj dela, saj mi je izmenjava priznala zgolj del vaj (po vrnitvi je potrebno opraviti še 14 dni vaj pri slovenskem mentorju družinske medicine ter ostale obveznosti). Sicer so mi ponudili možnost, da se na njihovi univerzi dogovorim za opravljanje izpita, vendar mi je to predstavljalo še večje težave z ureditvijo ustrezne dokumentacije in se s tem nisem ukvarjala.

Moja izmenjava je bila precej neklasična, saj sem Univerzo videla le od zunaj, stanovala sem izven kampusa ali študentskega doma, kar pri mentorici doma, prav tako nisem imela dosti stikov z mladimi, niti z drugimi študenti medicine. S tega stališča je bilo včasih naporno in bi, če bi se tja odpravila še enkrat, zagotovo poiskala stanovanje v enem izmed študentskih domov (ki so med poletjem večinoma prazni). Posebnega uvoda v delo in pomoči pri uvajanju nisem dobila, tako da sem se na začetku precej lovila. Moj delovni čas je bil enak delovnemu času mentorice (z izjemo vikendov, ko sem imela prosto) in je variiral od dneva do dneva v odvisnosti od naročenih pacientov, večinoma pa sva začeli okrog 8.30 in končali ob 19.30, z vmesnim odmorom za kosilo. Delo je v celoti potekalo v francoskem jeziku, na katerega se žal nisem imela časa posebej pripraviti in sem imela v začetku težave (težko je slediti večurnim pogovorom v tujem jeziku). Še posebej težko je bilo, saj sem začela z delom že prvi dan prihoda (po namestitvi in kosilu sva takoj začeli z delom – najprej sva opravili dva obiska na domu, kar francoski družinski zdravniki redno prakticirajo, nato pa nadaljevali delo v ordinaciji do večera).

Delo je bilo izjemno dinamično. Pogosto sva obiskovali ljudi na domu in domovih za ostarele – to so starejši ljudje, ki sami ne morejo do ordinacije. V ambulanti smo imeli vsak dan vse, od dojenčkov, ki jih je bilo potrebno cepiti, do otrok in mladih, ki so potrebovali zdravstvene certifikate za opravljanje šolskih aktivnosti (brez njih ne moreš opravljati

dvoranskih ali organiziranih športnih aktivnosti ali se udeležiti športnih tekmovanj), mladih žensk, ki so prišle na ginekološki pregled in po kontracepcijske tabletki, pa vse do starejših z akutnimi in kroničnimi težavami. Pogosto so prihajale celotne družine ali pa pari, tako da se je čas obiska pogosto zavlekel preko predvidenega (v Franciji je to 20 min). Zanimiv se mi je zdel francoski princip zdravstvenega zavarovanja. Vsak pacient je namreč ob koncu pregleda plačal 23 eur za pregled (to je fiksna cena osebnega zdravnika, drugi specialisti imajo višje tarife), z gotovino, čekom ali kartico. Zavarovalnica (osnovno zdravstveno zavarovanje) mu je šele naknadno vrnila 70% stroškov, ostalo pa dopolnilno zavarovanje.

Imela sem srečo, saj me je mentorica z veseljem napotila še k šestim drugim kolegom, prav tako specialistom družinske medicine. Na ta način sem lahko videla, kako je delo pravzaprav odvisno tudi od osebnosti družinskega zdravnika – različno so sprejeli lepote informatike, dan imajo različno razporejen, prav tako hitrost dela in, kar se mi je zdelo še najbolj zanimivo – tudi profil pacienta vsakega izmed njih se precej razlikuje. Vsi ne opravljajo obiskov na domu in ne delajo v domovih za ostarele. Meni je bilo takšno delo bližje, moram pa priznati, da je bolj razgibano, v večjih mestih z več prometa pa bi tak način dela bil precej bolj zamuden in nepraktičen. Dobila sem priložnost spoznati tudi specialiste drugih strok (urologije, ginekologije, oftalmologije, kardiologije), ki so me prav tako zelo prijazno in velikodušno sprejeli medse. Prav tako sem obiskala dva seminarja, predstavljena na ustreznih klinikah – Tumorji ščitnice in Glavkom, ki sta bila pripravljena za zdravnike družinske medicine.

Jezik je bil verjetno moja največja ovira pri tem, da bi bila izmenjava še uspešnejša. Razumevanje mi ni delalo toliko težav kot govorjenje, zato je bilo moje sodelovanje pri delu omejeno. Za ustrezní nivo znanja jezika bi morala v Franciji preživeti več časa in opraviti jezikovni tečaj. Kljub vsemu so bili vsi, s katerimi sem imela priložnost delati, zelo prijazni in so mi po odhodu vsakega pacienta dali možnost, da razjasnim morebitne dvome in mi odgovorijo na vprašanja.

Ob koncu izmenjave lahko rečem, da sem ponosna, da sem kljub težavam šla na izmenjavo. Še bolj pa, da sem se z nje vrnila zadovoljna in bogatejša za izkušnjo, ki je zame trenutno neprecenljiva. Delo z zdravniki, ki delajo s srcem in neverjetno vnemo mi je dalo veselje do tega poklica in mi pokazalo nove možnosti dela z ljudmi. Odprla sem si vrata v tujino, spoznala zanimive ljudi, s katerimi bi z veseljem delala še naprej. Predvsem pa sem se vrnila z vtisi in izkušnjami, ki bi jih rada ohranila tudi tukaj. Videla sem dobre vzorce dela, po katerih bi se tudi sama rada ravnala in bila tako boljša zdravnica.

22. FRANCIJA - BORDEAUX, FRANCIJA (Katja Pavšič) PRAKSA

Erasmus praktično usposabljanje sem opravljala od začetka maja do konca julija 2014 na oddelku za nevrologijo v bolnišnici *Pellegrin*, ki je del univerzitetnega centra *Universite Bordeaux Segalen* v mestu Bordeaux v Franciji. Navodila za prijavo na klinično prakso v univerzitetnem medicinskem centru v Bordeaux-ju sem našla na spletni strani Univerze Bordeaux Segalen. Prijavila sem se za trimesečno prakso na področju nevrologije. Prijava in sprejem sta potekala brez težav, dodelili so me na oddelku za ekstrapiramidne motnje in epilepsijo pod mentorstvom prof. Francois Tisona.

Vsa komunikacija tako na oddelku kot na uradih univerze je potekala izključno v francoščini. Na začetku sem potrebovala nekaj časa, da sem se privadila vseh oz. večine francoskih strokovnih medicinskih izrazov in kratic, ki se večinoma razlikujejo od uveljavljenih

angleških kratic. Tudi znanje samega jezika je bilo iz dneva v dan bolj tekoče, tako da sem se kmalu ujela v delo ekipe na oddelku. Delo študentov na oddelku je potekalo vsak dan od 9. do 13. ali 14. ure (domov si odšel, ko si opravil vse svoje obveznosti). Erasmus študentje v Bordeaux-ju opravljajo enako delo kot domači študenti. Vsak študent ima na skrbi od 3 do 6 pacientov (odvisno od števila študentov na oddelku), ki jim mora klinično slediti, jih redno pregledovati ter opravljati različna testiranja (EKG, teste kognitivnih, avtonomnih funkcij, vprašalnike o depresiji, test levodope itd.). Študentje smo lahko opravljali tudi razne posege kot je lumbalna punkcija ali biopsija akcesornih žlez slinavk na ustnici. Dvakrat na teden je na oddelku potekala vizita s profesorjem, pri kateri smo študentje morali občasno poročati o svojih pacientih ter "pokazati" svoje znanje. Prva dva meseca prakse je dvakrat tedensko potekal tudi seminar oz. predavanje, ki smo se ga lahko udeležili vsi študentje različnih nevroloških oddelkov. Nekajkrat sem tudi v popoldanskem času prisostvovala delu v ambulanti ter dvakrat tekom prakse delala v soboto, saj je tudi to ena izmed obvez francoskih študentov. Na splošno sem pri delu na oddelku pogrešala malo več razlage o pacientih ter njihovem zdravljenju s strani starejših zdravnikov. Večino razlage sem prejela s strani specializantov, ki so se sicer pogosto potrudili in mi veliko stvari razložili, vendar predvsem specializanti drugih specialnosti niso mogli nuditi toliko znanja, kot bi ga lahko specialist nevrologije. Delo na oddelku mi je bilo precej olajšano, ker sem imela izpit iz nevrologije že za sabo in sem že znala opraviti nevrološki pregled. V kolikor v Sloveniji pred prakso še ne bi opravila vaj in izpita iz nevrologije, bi se veliko teže znašla, saj gostitelji ne organizirajo tečaja oz. seminarja o nevrološkem pregledu pred pričetkom prakse in tudi zdravniki na oddelku po navadi novim študentom ne pokažejo, kako se naredi sistematični nevrološki pregled. Študentje, ki še niso imeli vaj iz nevrologije, so se morali tako pregleda priučiti večinoma sami tekom prakse na oddelku. Kljub manjku razlage s strani specialistov je bila celotna izkušnja prakse v bolnišnici pozitivna. Videla sem ogromno različne patologije, imela možnost izpiliti svoj nevrološki pregled, opravljati lumbalne punkcije itd.

Tekom prakse sem stanovala v najetem stanovanju, višina najemnine skupaj s stroški za dve osebi je znašala 600 evrov. Prijavila sem se tudi za pomoč pri nastanitvi pri francoski agenciji CAF, ki nudi denarno pomoč za nastanitev vsem, ki bivajo v Franciji. Pomoč je znašala okrog 140 evrov na mesec. Denarno tako tekom prakse nisem imela težav.

V času opravljanja prakse s strani univerze ni bilo organiziranih dogodkov za Erasmus študente, tako da smo si izlete in dogodke organizirali sami. Bordeaux je v poletnih mesecih zelo živahno mesto z veliko festivali in dogodki, tako da je bivanje v mestu zelo prijetno. Če povzamem je bila celotna izkušnja tako klinične prakse kot bivanja v mestu Bordeaux dobra in sem od nje veliko odnesla tako na profesionalnem kot osebnem nivoju.

23. FRANCIJA - UNIVERSITÉ BORDEAUX SEGALEN, BORDEAUX (Nejc Pavšič) PRAKSA

Erasmus prakso (*stage libre*) sem od maja do avgusta 2014 opravljal na oddelku za bolezni srčnih zaklopk v bolnišnici Haut-Leveque, Bordeaux, pod vodstvom prof. Roudauta. Študijsko prakso v Bordeauxu je zelo preprosto pridobiti, ni se namreč potrebno ukvarjati s pisanjem prošenj neznanim profesorjem, saj prošnjo preprosto nasloviš na njihovo mednarodno pisarno (vsi podatki so na spletni strani njihove univerze). Želje o izbranem oddelku poskušajo upoštevati, a so po razvrstitvi na oddelek zelo malo fleksibilni. Najcenejša opcija letov do Bordeauxa je nizkocenovni letalski prevoznik Volotea, ki dvakrat tedensko leti iz Benetk. Svojevrsten šok in podvig predstavlja ukvarjanje s francosko birokracijo, ki je še

hujša od naše. Ravno zaradi teh birokratskih težav s punco nisva dobila mesta v študentskem domu in si zato na koncu sobo poiskala kar sama. Cene privatnih sob/stanovanj so približno enake študentskim sobam (300e/mesec) in večina erasmus študentov živi v privat nastanitvah. Priporočam, da si že doma uredite vse dokumente za francosko štipendijo CAF (npr. rojstni list v francoščini), ki vam lahko kot tujemu študentu sofinancira nastanitev (približno 140 evrov/mesec).

Pred odhodom v Francijo si vsaj malo pogledjte francosko medicinsko terminologijo. Njihovi izrazi so čisto drugačni kot povsod drugje v svetu, poleg tega pa uporabljajo ogromno (res ogromno!!) kratic, ki ti prvih nekaj tednov res otežujejo sledenje delu na oddelku. Izraze se najlažje naučite preko njihovih knjig o propedeutiki (*semiologie*). Prav tako je odlična popotnica tečaj medicinske francoščine, ki od letos poteka na faksu. V bolnišnici nihče ne govori angleško, niti zdravniki ne, zato je znanje francoščine res obvezno. Se pa da tukaj tudi malo manjše znanje francoščine hitro nadoknaditi, saj ti drugega kot govoriti francosko res ne preostane.

Bolnišnica Haut-Leveque je glavni kardiološki in kardio-kirurški center mesta in okolice. Nahaja se izven mesta, za obvoznico. Avtobusna povezava je dokaj slaba, obstaja le bus št. 24, ki te iz centra tja pripelje v okoli 40 min. Samo delo na oddelku se ni preveč razlikovalo od našega. Vsak študent skrbi za lastne bolnike, število le teh je odvisno od števila študentov. V poletnih mesecih je zaradi počitnic študentov manj in tako dela več, vsak študent ima lahko tako tudi po 8 bolnikov. Bolnike pregleduješ, spremljaš, opravljaš osnovne preiskave (ogromno EKGjev, odvzemi krvi za plinsko analizo,...) in slediš vsakodnevnemu dogajanju z izvidi raznoraznih preiskav skupaj s specializantom (*intern*). Kako dobro se boš imel na praksi je zelo odvisno od internistov, saj si z njimi največ v stiku. Dvakrat na teden smo imeli velike vizite s profesorjem ali *chef de clinique* (desna roka profesorja), na katerih smo o bolnikih poročali in diskutirali. Poročanje na vizitah je odvisno od oddelka, na večini drugih oddelkov tega študenti niso počeli. Bolniki se zelo hitro menjajo, tako da sem na praksi spoznal ogromno različne srčne patologije. Praktičnega dela na tem oddelku ni bilo veliko, lahko pa na drugih oddelkih narediš kakšno stvar, ki jo pri nas kot student ne moreš (lumbalna punkcija, aspiracija kostnega mozga).

Delo študenta se konča okoli 13h-14h, tako da je že med tednom veliko časa, ki ga lahko izkoristiš za ogled mesta in okolice. Bordeaux je zelo lepo mesto, ki vas bo vsekakor navdušilo. Največ se v mestu dogaja prav poleti, sploh konec junija, ko v mestu poteka slavni praznik vina (*Fete le vin*). Celotna regija je poznana po vinu, tako da ogledov vinskih kleti z degustacijami ne manjka. Do obale, ki je znana po zelo dobrih plažah za surfanje na valovih (Lacanau) in po največji peščeni sipini v Evropi (Dune de Pilat), je 50 km oz. 2h z avtobusom. Sta pa v mestu dve jezери, kjer se da v poletnih mesecih prijetno osvežit. Erasmus prakso v Bordeaux-u priporočam vsem, ki bi radi izkoristili prijetno s koristnim!

24. FRANCIJA – UNIVERSITE RENE DESCARTES, PARIS (Sara Boštjančič)

Že dolgo sem si želela spoznati različne kulture, drugačen način študiranja in nov, samostojnejši način življenja, zato sem se odločila 4. letnik medicine opravljati v tujini. Pomembna želja je bila izboljšati znanje francoščine iz gimnazije, zato je bila izmenjava Erasmus v Franciji takojšnja izbira. Ker je obveznosti v tujini lažje opraviti, če si več časa tam, poleg tega pa se tudi dobro naučiti jezik in se vključiti v okolje, sem se prijaviła za celo šolsko

leto. Ta odločitev se mi zdi sedaj še boljša, saj sem se v drugi polovici počutila res kot doma, utrdila sem vezi z novimi prijatelji in osvojila način študentskega dela.

Na začetku, ko sem se prijavljala na izmenjavo, je bilo veliko stvari, predvsem o programu študija v tujini, nejasnih. Zelo pomembno je čimprej stopiti v kontakt z mednarodno pisarno v tujini. Sama sem jih direktno povprašala o predmetih, ki jih lahko opravljam pri njih, koliko kreditnih točk so vredni in kakšna je vsebina predmetov. Te informacije so na internetu navadno dobro skrite, jezik pa je še dodatna ovira. Nato sem vsebino vsakega predmeta predstavila dotičnemu profesorju v Ljubljani in tako pridobila dovoljenja za opravljanje vaj, predavanj in izpita v tujini. Hkrati sem urejala vse druge potrebne dokumente; *application form*, *learning agreement*, prijava za študentski dom, za štipendijo.

Novica, da sem sprejeta na pariško univerzo Descartes me je izredno razveselila. Takoj sem začela obnavljati svoje znanje francoščine, ki se je v treh letih od gimnazije ohladilo, pa že prej ni bilo preveč dobro. Nujno je imeti potrdilo o vsaj B2 stopnji znanja, tako da sem ob prihodu opravila TCF izpit. Poleg tega sem začela iskati prenočišče. Takoj sem ugotovila, da soba v Parizu povprečno stane 400€/mesec. Ceneje pride bivanje z več študenti v apartmaju, vendar je težko najti sostanovalce kar po internetu, apartmaji pa so navadno majhne zastarele luknje. Druga možnost so študentski domovi, ki so pod okriljem organizacije CROUS. Na srečo mi je fakulteta ponudila možnost bivanja v *Cite Internationale*, za katerega mislim, da je najboljša izbira za tujega študenta. Gre za naselje študentskih domov v stilu ameriškega campusa s parkom in športnimi objekti. Preko celega leta se tam odvija nešteto dogodkov, od koncertov, tečajev plesa, gledališča, zabav, športa.

Ker sem predvidela, da bo ob prihodu v Pariz za urediti še kar precej stvari, sem se tja odpravila en mesec prej, septembra. Organizirali so odličen 14-dnevni tečaj francoščine, kjer sem spoznala mnogo novih prijateljev, francosko kulturo in malo manj znane skrivnosti Pariza. Francozi so se izkazali za neverjetne pristaše administrativnega dela; za čisto vsako stvar obstaja zelo pomembno potrdilo, zato sem precejšen del Pariza spoznala med iskanjem različnih uradov.

Vaje, predavanja in izpite sem vse organizirala s prijazno Erasmus koordinatorko na fakulteti. V Franciji imajo študenti letnik razdeljen na 3 semestre (in poleten semester, ki se tujih študentov ne tiče). Vsako tromesečje opravljajo vaje iz enega predmeta, ki si ga izberejo vnaprej. Tako imenovani staž je pravzaprav skoraj služba, prisotnost je obvezna vsako dopoldne, tudi nekaj dežurstev ponoči, vendar ti za to dajo plačilo (okoli 170€/mesec), poleg tega pa je študent pomočnik zdravnika, ki mu zaupa mnogo pomembnih nalog (na primer jemanje arterijske krvi, pisanje anamnez v dosje, asistiranje pri operacijah). Ker je veliko dela z bolnikom, je pomembno poznavanje francoskih medicinskih izrazov. Pri tem zelo pomaga sledeča stran, medicinski slovarček skoraj vseh evropskih jezikov za tuje študente: <http://medine2.com/public/medinelingua.html> Popoldne potekajo predavanja in seminarji, ki temeljijo na diskusiji kliničnega primera. Na tem je osnovan tudi izpit; esejska vprašanja, ki se navezujejo na klinični primer. V posamezen sklop (fr. *pôle*) je združenih več predmetov, vendar je za tuje študente možno pisanje samo enega od predmetov, lahko pa sem izbirala med predmeti od 2. do 6. letnika. Prav tako je tujim študentom omogočeno opravljanje popoldanskih vaj, saj imamo pri nas vaje iz vsakega predmeta, v Franciji pa staž samo iz enega predmeta na trimeser. Glede tega menim, da je študij pri nas zelo dobro organiziran, čeprav verjetno ni toliko poudarka na praktičnem znanju.

V tem pogledu je bilo eno leto dela v francoskih bolnišnicah zame izjemno pomembna izkušnja. Pridobila sem mnogo kontaktov, ne samo študentskih, temveč tudi

zdravniških, ki mi bodo koristili v prihodnosti. Naučila sem se znati v tujem okolju, ki je prav kmalu postalo zelo domače, prijatelji iz celega sveta pa druga družina. Tudi francoščina skoraj ni več tuj, temveč bolj drugi jezik. Že v prvem tednu so Francozi spodbili stereotip arogance s svojo izjemno prijetnostjo, vljudnostjo in željo pomagati. Ohranili pa so stereotip elegance, prefinjenega okusa in odlične hrane (ne vem, če bom sploh lahko še kdaj jedla slovenske rogljičke). Spoznavanje različnih svetovnih kultur mi je izredno razširilo obzorja in leto v Parizu je postalo najpomembnejše v mojem življenju.

25. FRANCIJA – STRASBOURG (Lea Bombač) PRAKSA

»Si tu parles très bien français, n'hesite pas y aller. Si non, apprends-le bien avant y aller. Tu profiterais mieux.«

Tokrat sem v tujini tekom poletja opravljala 3-mesečno Erasmus študijsko prakso iz interne medicine (kardio, gastro, nefro) v eni izmed 'Hopitaux Universitaires de Strasbourg' - Nouvel Hôpital Civil (NHC). Nekaj kratkih in jedrnatih podatkov za vse zainteresirane v upanju, da se čim več informacij prenese naprej in da vam bo organizacija prakse čim lažja,...

Najlažje je, če se obrnete direktno na lokalno medicinsko mednarodno pisarno v Strasbourg. Če pošljete koordinatorju (gilbert.vicente@unistra.fr) kakšno stran dolgo motivacijsko pismo v francoščini, lahko tudi CV, boste najverjetneje dobili odgovor, da vas pričakujejo, saj potrebujejo pomoč študentov ves čas. Izbira oddelkov je pestra. Na večini oddelkov lahko delaš na teh treh področjih: *soins intensifs*, *servis*, *consultations*. Ob samem prihodu se je potrebno javiti v mednarodni pisarni medicinske fakultete, kjer dobiš urnik dela, imena predstojnikov profesorjev izbranih oddelkov in ustrezne papirje. Ob prihodu na oddelek se vedno javiš tajnici predstojnika.

Celotno delo poteka v timu z velikim spektrom različnih specializacij, vse preko računalniškega sistema (*DxCare*). Delo študentov se razlikuje od oddelka do oddelka. Povsod je skupno to, da študent (*externe*) ves čas dela v timu skupaj s specializantom (*interne*), občasno pa še s specialistom (*chef de clinique*). V glavnem študent pomaga pri organizaciji dodatnih preiskav za paciente z oddelka (opravlja telefonske klice, izpolnjuje papirje) ter dela in piše sprejeme (dopoldan se pripraviš na sprejem, tako da si pogledaš predhodne izvide pacienta, tako da veš koga pričakuješ, popoldan pa opraviš pregled in vse pregledno zapišeš: *Motif d'hospitalisation*, *Histoire de la maladie*, *Antécédents médicaux et chirurgicaux*, *Examen physique* – cardio, pulmo, abdo, neuro). Razume se, da študent pozna pacienta in ga spremlja. Če dobro govori francosko, lahko pacienta predstavi na raportu. Glede na oddelek, študent lahko opravlja tudi punkcije ascitesa, meri EKG, pomaga pri vstavljanju centralnega venskega katetra itd. Je pa res odvisno od tega, koliko znaš francosko. Če ne kaj dosti, potem boš imel bolj vlogo opazovalca. Jemanja krvi (kot npr. to počne študent v Nemčiji) študent v Franciji ne opravlja. Ponekod profesorji organizirajo tudi predavanja na samem oddelku, kar je običajno zanimivo in poučno. V Franciji se dela veliko – predvsem dolgo. Za študente je klasični delovnik od 9h do 19h z 1- do 2-urno pavzo za kosilo vmes. To je polni delovni čas (*temps plein*). Če si študent 6. letnika, lahko tako kot njihovi študentje delaš polovični delovni čas (*mi-temps*), torej dopoldan ali popoldan. Za Erasmus štipendijo je potrebno izpolnjevati pogoj, da delaš min. 5 ur dnevno, čemur ustreza tamkajšnje delo za polovični delovni čas. To morda komu pride prav, če mora ob delu še študirati za izpit.

Sistem podobno funkcionira kot pri nas, le da tam namesto na študentske bone ješ v kantinah za 3,15 eura. V mestu jih je kar nekaj, ena je del bolnišničnega kompleksa in ponuja čisto zadovoljive jedi. Potrebuješ pa kartico, kamor naložiš denar. Dobiš jo v študentski organizaciji CROUS. Alzaška kulinarika je sicer zares dobra! Odkrila pa sem tudi možnost, da lahko kot študent dobiš enkrat tedensko en velik paket razno razne hrane na ulici Rue de Maréchal Lefebvre (postaja tramvaja – Lycée Couffignal), kar je organizirano s strani '*Les restaurants du Coeur du Bas Rhin*'. Če koga zanima, naj se tam oglasi eno soboto ob 11h dopoldan.

Za bivanje tekom poletja to res ni problem, tekom šolskega leta pa so možnosti za najem precej zmanjšane, saj je v mestu veliko študentov. Splača se najeti nekaj po uradni poti, npr. sobo v študentskem domu (*cit  universitaire, foyer étudiant*), saj za to lahko dobiš mesečno subvencijo s strani francoske organizacije CAF (najbolje se je kar oglasiti v njihovi pisarni v Strasbourgu na začetku prakse, da povedo, kakšne papirje je potrebno prinesiti). Za lažjo odločitev, v katerem predelu poiskati sobo/stanovanje - bolnišnični kompleks stavb je situiran v jugozahodnem predelu centra Strasbourga (na zamljevidu predstavlja velik del centra, po organizaciji pa malo spominja na UKC v Ljubljani).

Lahko se udeležiš *bourse aux velos* (spomladi in jeseni), kjer kupiš rabljeno kolo, lahko pa ga najameš za nekaj deset eurov pri Velhop-u – podobno kot bicikelj, le da imaš velhop lahko ves čas pri sebi.

Polna plača za delo v bolnišnici je 200 eur, za polovični delovni čas pa pol manj. Ob prihodu potrebuješ odpreti račun (pri kateri koli banki) in ga javiti mednarodni pisarni. Plača je po navadi nakazana 26. v mesecu.

Gre za univerzitetno mesto, kar pomeni, da je mesto polno mladih, da se ves čas nekaj dogaja, aktivnosti ne zmanjka, poleg tega pa je še neverjetno fantastično lepo in zeleno! Ogromno kolesarskih poti, urejenih parkov,... *Carte culture* pa je kartica, ki omogoča vsem študentom brezplačen vstop v državne muzeje in znižane cene za kino, gledališče itd. Dobiš jo avtomatsko v mednarodni pisarni skupaj s študentsko kartico nekaj dni po registraciji.

Študenti, specializanti in ostalo ne-zdravniško osebje se med seboj vedno tikajo. Med seboj zgleda, da imajo sproščen odnos, do tujcev pa po mojem mnenju precej manj. Z znanjem francoščine se jim lahko približaš, lahko pa zameriš. Tekoče znanje francoščine je tu res zaželeno. Bolj znaš francosko, bolj se lahko vključiš v njihovo družbo. Ne glede na to boš vedno tujec. Je pa v veliki meri odvisno tudi, na kakšna karakterja specializanta in specialista, s katerima boš delal, naletiš.

To je to, s čimer lahko pomagam. Seveda sem še naprej na voljo za dodatno pomoč, pojasnila in informacije. Lahko mi pišete kar na mejl (surfdemoiselle@gmail.com). Mislim pa, da s temi osnovnimi informacijami organizacija res ne bi smela bit problem, bivanje pa prijetno. Srečno!

26. NEMČIJA – RHEINISCH-WESTFALISCHE-TECHNISCHE HOCHSCHULE AACHEN (Brina Šuligoj)

Aachen sem si izbrala, ker so mi bila vseč stara poročila, pa tudi lokacija mesta mi je bila vseč. Nemčijo sem izbrala, ker sem si želela naučiti jezika in ker je veliko cenejša kot skandinavske države. V Aachnu sem delala vaje iz kirurgije in interne medicine, saj sem

trenutno v 6. letniku. Njihova mednarodna pisarna je bila dokaj odzivna, tako da sem hitro uredila vse papirje. Že junija so mi sporočili, da mi žal ne bodo mogli najti sobe v študentskem domu. Na srečo sem se jaz že marca prijavila za sobo v študentskih domovih preko njihove uradne spletne strani in julija tudi dobila od njih email, da mi lahko ponudijo sobo s skupno kopalnico, kar sem tudi sprejela. Soba me je stala 180 eur na mesec. V Aachen sem prispela 1. septembra, saj se je naslednji dan že začel jezikovni tečaj. Ta je precej dobro organiziran, vendar morda nekoliko premalo intenziven (pridobiš le pol stopnje). Spoznaš pa v tem času veliko novih ljudi in mesto. Univerza organizira veliko spoznavnih večerov za Erasmusovce, druga mednarodna druženja in sprejem za mednarodne študente prvi teden v septembru. Tako na hiter način dobiš vse potrebne informacije o postopkih vpisa.

Oktober sem začela z vajami. Tam imajo v šestem letniku »*Praktisches Jahr*« (PJ), kar je podobno našim vajam, le da so tam daljše in so za njih plačani. V vsaki bolnišnici je plačilo drugačno in Aachen je med tistimi bolnišnicami, ki plačajo zelo malo glede na število opravljenih ur (110 eur). Začela sem z vajami na splošni kirurgiji, kamor spada tudi abdominalna in transplantacijska kirurgija. Moj delavnik se je začel ob 7.45 z jutranjim sestankom, kjer so si kirurgi ogledali CT posnetke bolnikov, ki jih bodo operirali, in izdelali strategijo zdravljenja težjih bolnikov. Nato smo šli na oddelek ali v operacijsko. Če si želel videti veliko operacij, si lahko cele dneve asistiral. Najbolj zanimive so bile seveda transplantacije jeter in ledvic in študenti smo lahko tudi pri takih operacijah asistirali. Na oddelku je bilo tudi precej pestro. Včasih se sicer počutiš kot poceni delavna sila, vendar se naučiš veliko praktičnih stvari. Jemali smo kri, nastavljali venske kanale, previjali in spirali rane, odstranjevali šive in drenaže in včasih tudi kaj zašili. En teden sem preživela tudi na polikliniki, kjer sem videla še delo v ambulantah in nekatere kirurške urgence. Vaje se mi niso zdele slabe, vendar je bilo precej odvisno, kateri zdravnik je bil tisti teden razpisan na oddelek. Nekateri so radi delali s študenti in učili, drugim je bilo vseeno. Opazila sem tudi, da so nekateri delali razlike med nemškimi in tujimi študenti. Na srečo so bili takšni samo nekateri, drugim je bila pomembna pridnost. Še posebej prijazni so ponavadi tuji zdravniki, ki se spominjajo svojih težkih začetkov v tujini. Konec delavnika je bil na kirurgiji okrog štirih. Na interni sem preživela 6 tednov, 3 tedne na gastroenterološkem oddelku in 3 tedne na intenzivnem oddelku. Na gastro sem začnjala ob osmih. Tam sem morala vsak dan sprejeti nekaj bolnikov (kri, anamneza, status, EKG) in o njih poročat zdravnikom. Moj mentor je bil mlad specializant, ki mi je pri vsakem bolniku o bolezni še kaj povedal in mi pomagal pri pisanju zaključkov v nemščini. Naučila sem se tudi punktirat ascites, kadar koli sem lahko šla gledat gastroskopije, ERCP in druge posege. Na oddelku sem se vedno dobro počutila, vendar je bilo precej naporno, saj sem morala vsak dan ostajati do petih ali kasneje. Na intenzivnem oddelku smo začnjali že ob sedmih. Tam zdravniki delajo v 12urnih turnusih, ampak na srečo sem jaz ostajala le do treh.

V bolnišnici je ena velika menza, ki ponuja dokaj poceni kosila, vendar po mojem mnenju ne najbolj okusna. Je pa precej blizu bolnišnice tudi študentska menza, ki je še cenejša in ima večjo izbiro (1-4 eur na obrok). Enkrat na teden je za PJ študente tudi predavanje o različnih temah. Najbolj mi je bil na fakulteti vseč AIXTRA, ki organizira zastonj tečaje za medicince (npr. šivanje, airway management, abdominalni ultrazvok...).

Aachen je majhno, vendar prijetno študentsko mesto. Veliko je tujih študentov iz celega sveta. Za Erasmus študente je čez celo leto organiziranih veliko druženj. Cene hrane, stanovanj in restavracij so za Nemčijo precej nizke. Meni je bilo vseč predvsem to, da je zelo blizu Belgije in Nizozemske, ki ponujata super vikend izlete. Pa tudi Düsseldorf in Köln sta blizu.

27. NEMČIJA – RHEINISCH-WESTFALISCHE-TECHNISCHE HOCHSCHULE AACHEN (Kristina Petelin)

V Aachnu sem preživela 2 semestra - 5. letnik. V mesto sem prišla na začetku septembra, saj smo imeli takrat *Placement Test* za intenzivni tečaj nemščine, ki je potekal v septembru. Kar se *Placement Test* tiče, se splača pogledati si slovnico, saj testirajo bolj kot ne le to. Tečaj smo imeli od ponedeljka do četrтка od zjutraj pa okvirno do kosila.

V Aachnu sem živela v študentskem domu *Gut Kullen*, ki je bil od Uniklinik oddaljen 3 minute. Za študentske domove se splača prijaviti približno pol leta pred izmenjavo, saj so čakalne dobe dolge. Prijave potekajo preko internetne strani *Studentenwerk-Aachen*. Kar se mojega študentskega doma tiče, ga lahko priporočim zaradi cene in lokacije glede na Uniklinik; do centra je 45 min peš, kar čez dan zaradi dobrih avtobusnih povezav ne predstavlja večjega problema, je pa bilo rahlo moteče ponoči. Soba ni bila nič posebnega, življenje v študentskem domu je bilo precej drugačno kot tisto, ki ga poznamo iz slovenskih študentskih domov. V 10 mesecih bivanja tam, me zabava ni zbudila niti enkrat in čeprav sem si kuhinjo in kopalnico delila še s tremi ljudmi, je bilo, kot da bi živela sama.

V septembru je bilo za ERASMUS študente s strani AEGEE organiziranih precej dogodkov in druženj, tako da spoznavanje novih ljudi ni bilo težko. Vsak ponedeljek v baru *Zu Hause* poteka Erasmus Social Drink - jaz sem tam spoznala največ prijateljev. Organizirali so nam še ogled mesta, Pub Crawl, ERASMUS Party, razne izlete po študentski ceni,... Ti dogodki seveda potekajo skozi celo leto. Uniklinik je organizirala ogled in predstavitev bolnišnice pred začetkom.

Uniklinik je največja bolnišnica v NRW regiji, tako da vanjo prihajajo ljudje od precej daleč naokoli. Z vajami vna Uniklinik sem začela na sredini oktobra. Vaje potekajo v nemščini, od 7.30/8.00-15.00/16.00 (in potem se ti kolegi iz drugih fakultet pritožujejo, da imajo oni "*class every 2 weeks at 8*", ti si pa lahko samo misliš: pa še ta je neobvezen!). Na interni gre več ali manj za jemanje krvi, vstavljanje perifernih kanalov, jemanje krvi za kulture, delanje raznih lažjih testov, snemanje EKGja, delanje sprejemov in vnašanje podatkov od statusa in anamneze v računalnik, na kirurških oddelkih pa poleg tega še držanje kljuk v operacijski. Zadolžitve razen anamneze in statusa so na začetku precej zahtevne, saj jih pri nas študentje večinoma ne izvajamo, v Nemčiji pa je to glavna študentova naloga. Ampak se človek hitro navadi, konec koncev gre za precej enostavne stvari, ko ugotoviš kako se zadevi streže. Razlage dobiš ponavadi toliko, kot vprašaš, saj so zate 'odgovorni' specializanti, v katerih delavniku pa ni posebnega časa namenjenega za ukvarjanje s študenti in seveda imajo že svojega dela dovolj. Tako da te pač uporabljajo kot orodje za olajšanje svojega dela. Si pa ves čas na oddelku/ambulantni/operacijski, tako da vidiš veliko praktičnih stvari. Tudi ni panike, če hočeš oditi bolj zgodaj enkrat ali dvakrat na teden zaradi tečaja nemščine, so razumevajoči. Predavanja so bila ob petkih. Seminarji so bili med tednom, ponavadi pride predstojnik oddelka in vodi razpravo o papirnatem/resničnem pacientu. Predavanja in seminarji potekajo podobno/enako kot pri nas. Kar je mene motilo je bilo, da se ponavadi po vzeti anamnezi in statusu nismo podrobneje pogovorili o dotičnih pacientih, ker pač specializanti niso imeli temu namenjene ene ure delovnika na dan. Ko se malo navadiš, kako stvari potekajo, vidiš, kje se da pogledati, kaj se je prej in kasneje dogajalo s pacientom in si potem sam in z vprašanji narišeš sliko.

Internistični oddelki, na katerih sem bila so: kardiologija, pulmologija, revmatologija, endokrinologija in diabetes, nefrologija. Delo na vseh teh oddelkih poteka podobno - seveda so si med seboj različni pacienti, čeprav več ali manj vsi kronični. Podobno mislim s tem, da se zjutraj pride na raport, potem vzameš kri, potem narediš sprejeme, sledi poročanje in vnašanje podatkov v računalnik, malo vprašanj o pacientu, *Oberarzt* vizita, potem pride spet na vrsto kakšna kri/test/sprejem iz urgence/periferni kanal. Vmes se gre lahko malo v ambulanto ali pa pogledat endoskopije/srčni kateter/UZ. Potem sledi kosilo, po kosilu pa si še malo na oddelku, enkrat na teden je *Chefarzt* vizita, drugače pa bolj ali manj opazuješ, kako se pišejo odpustna pisma in narediš še kakšen sprejem iz urgence.

Na ginekologiji se je dan začel z raportom, potem pa so nas študente razdelili na operacijski del, porodništvo ali ginekološko endokrinologijo. Pri operacijskem delu sem bila več ali manj v operacijski. Vedno sem asistirala. Najbolj pogosto so delali histerektomijo z adnektomijo pri hiperplaziji uterusa. Veliko je bilo tudi operacij karcinoma dojke in karcinoma jajčnikov. Nekaj dni sem preživela tudi na polikliniki, kjer so večinoma sledili pooperativne pacientke ali pa pacientke pred operacijo. Na porodništvu se vidi veliko prenatalne diagnostike in carskih rezov in tudi kakšen vaginalen porod - Nemke niso bile preveč navdušene nad študenti, ampak se najdejo tudi take, ki te spustijo zraven, tako da sem na koncu videla vaginalni porod z vakuumom. Na ginekološki endokrinologiji so bili večinoma obravnavani pari, ki imajo težave z zanositvijo, videla sem tudi umetno oploditev. Pojavile so se tudi pacientke z endokrinološkimi problemi, pri katerih se je sumilo, da gre za ginekološki izvor, vendar ne tako pogosto.

Na pediatriji se je dan prav tako pričel z raportom, potem pa sem večino časa preživela na polikliniki in se menjavala po ambulantah. Lažje paciente v urgentni ambulanti sva s kolegico tudi same sprejeli. Drugače je bilo veliko pacientov z motnjo rasti in vnetno črevesno boleznijo, spremljanje po raznih operacijah.

Na oftalmologiji sem zjutraj prišla v ambulanto in ostala tam, dokler me niso rabili v operacijski. V ambulanti je zdravnik imel veliko opravka s kataraktami, brazgotinami roženice, diabetično retinopatijo,... V glavnem, vedno isti test vida, potem pregled s špransko svetilko in merjenje tlaka. To testiranje sem nekajkrat na dan poskušala izvesti tudi sama. Potem se je pacienta po potrebi poslalo na dodatne preiskave in se ga obravnavalo naprej popoldne. Popoldne so pacienti tudi prišli na laser. V operacijski je šlo za držanje lupe in gledanje operacije pod mikroskopom. Večinoma so operirali katarkato.

Na ORL sem bila večinoma v operacijski. Tukaj nisem asistirala, sem pa lahko stala precej blizu in se je kljub temu dobro videlo. Operirali so tumorje in razvojne nepravilnosti. Zjutraj smo morali študentje priti na raport, *Chefarzt* nas je pogosto spraševal razna težka vprašanja, ki jih na koncu niti specializantje niso znali odgovoriti. Veliko vprašanj je bilo tudi v operacijski, je bil pa nivo le teh nižji.

Sodna medicina je potekala v Kölnu. Imeli smo seminarje in sekcije. Tega ni bilo veliko in Köln ni daleč, tako da ni problema. Predavanja smo imeli ob petkih v Aachnu skozi cel zimski semester.

Na oddelku sem bila ponavadi s še enim študentom, večkrat se je zgodilo tudi, da sem bila sama, včasih pa nas je bilo tudi po 5. Na posameznem oddelku sem ostala 1 do 2 tedna, razen na ginekologiji 5 tednov. Zdravniki te večkrat kaj vprašajo, če si si stvari pogledal, ni težko odgovoriti, včasih ti tudi povejo, kaj si poglej za naslednji dan in te potem sprašujejo o tem. Pri teh vprašanjih in tudi na splošno se mi ni nikoli zdelo, da bi bilo znanje nemških študentov na kaj višjem nivoju od mojega. Glede nemščine sem na začetku imela na Uniklinik malce težav, ampak se je večinoma dalo slediti; zdravniki vsi govorijo *Hochdeutsch*, pacienti

pa tudi, sploh ko slišijo, da nisi Nemeč, kar zadeve precej olajša. Čez nekaj časa se pa tako ali tako navadiš in razumevanje postane precej boljše.

Glede nemščine bi rekla, da se res splača ostati 2 semestra; moja nemščina se je v drugem semestru precej izboljšala. V drugem semestru smo tudi z drugimi ERASMUS študenti začeli govoriti samo po nemško, kar nam v prvem semestru na noben način ni uspevalo. Aachen je študentsko mesto (tehniške smeri in medicina), tako da družbe ne manjka - vedno se nekaj dogaja (vsaj v mestu, če že ne v študentskem domu). Večina ljudi, ki sem jih spoznala, so bili drugi ERASMUS študentje. Namce je težje spoznati zaradi jezika in najbrž tudi zato, ker že imajo svoj krog družbe in potem nimajo potrebe po spoznavanju novih ljudi. Zgolj moje mnenje. Na *Pontstraße* in tudi drugje v centru je precej barov in diskotek; diskoteke so žal večkrat precej podobne našemu KMSŠ, okoli enkrat na mesec je electro swing in okvirno enkrat na mesec kakšen techno music event.

Najlažje in najceneje je priti do Aachna z letom Ljubljana-Bruselj (Charleroi) z Wizzairom in potem z Go Pass 1 Aachen do Aachna. Vpisnina stane okvirno 250 evrov na semester, vendar je vanjo vključena *Semester Ticket*, ki je veljavna po celotni NRW regiji (regionalni vlak in avtobus), kar je praktično za krajše izlete. Sicer pa Aachen leži blizu meje z Belgijo in Nizozemsko, kar omogoča relativno poceni izlete v tudi v ti dve državi.

Da zaključim, Aachen bi priporočila, zame je bil pozitivna izkušnja, mislim, da ponuja dosti, da ti v enem letu ne postane dolgčas. Za kakršna koli vprašanja sem na voljo preko e-maila: kristina.petelin@gmail.com

28. NEMČIJA - HEINRICH HEINE UNIVERSITÄT DÜSSELDORF (Luka Jeraj)

Na Erasmus izmenjavo sem nameraval oditi v Freiburg, vendar so bili tam zaradi nosečnosti koordinatorke popolnoma neodzivni, zato sem šele v maju kraj zamenjal za Düsseldorf. Urejanje papirjev je potekalo tekoče, nisem pa mogel dobiti študentskega doma, saj so se kapacitete za tuje študente že zapolnile. Ker sem v šestem letniku, sem delal le vaje iz kirurgije in interne medicine, nobenih klasičnih predavanj in nobenih izpitov. Sredi avgusta sem dobil potrjeno, da bom lahko na točno tistih oddelkih, ki sem si jih izbral, začel pa naj bi sredi oktobra. V Düsseldorf sem prišel že v začetku septembra, saj sem se najprej udeležil enomesečnega jezikovnega tečaja. Za tisti čas sem še dobil sobo, od oktobra naprej pa sem moral še nekaj najti, kar zna biti v Nemčiji kljub veliki ponudbi WG-jev kar težko, a mi je po dveh tednih uspelo, čeprav soba ni bila ravno idealna, cene pa so v Düsseldorfu za Nemčijo precej visoke. Od univerze sem dobil študentsko tutoriko, ki mi je pomagala pri nekaj začetnih opravilih, vsak študent mora plačati 230€/semester, s čimer dobiš tudi *Semesterticket* za ves javni prevoz v NRW. Imeli smo sprejem in uvodni teden, potem pa so se začele vaje.

Študenti šestega letnika v Nemčiji delajo *Praktisches Jahr* (PJ), ki traja celo leto, v tem času pa preživijo po 4 mesece na kirurgiji, interni in oddelku po lastnem izboru. Tam pravzaprav delajo, zato so za to tudi plačani, v Düsseldorfu 600€/mesec, česar pa študenti na izmenjavi ne dobijo, čeprav delajo popolnoma isto. Začel sem na kirurgiji, oddelek za splošno kirurgijo (kamor spada tudi abdominalna). Ob 7h zjutraj smo začeli z vizito, imeli sestanek, potem pa se je začelo delo. Bili smo 4 PJ-lerji, na tablo smo napisali, kaj moramo pri vsakem od pacientov narediti, in tekom dneva to delali. Potrebno je bilo jemati kri, vstavljati venske kanale, menjavati povoje, odstranjevati drenaže in šive, meriti EKG, čistiti rane, pogosto so nas poklicali v operacijsko, kjer smo večinoma držali kljuko, včasih pa bolj aktivno sodelovali,

pogosto smo lahko na koncu zašili. Končali smo uradno nekje ob pol petih, večkrat tudi že okrog 3h, se je pa tudi zgodilo, da je bilo v operacijski potrebno ostati do večera. Dvakrat na teden smo imeli izobraževanja za študente, enkrat tedensko za zdravnike. Na jutranji viziti, ki je bila precej hitra, je bilo vedno veliko zdravnikov, čez dan pa je na oddelku ostal le eden, ki je bil zelo zaposlen in ni imel veliko časa za študente, tudi kirurgi v operacijski so le občasno kaj razlagali, nasploh pa raje nemškimi študentom kot tujim, vzdušje je bilo bolj uradno. Po štirih tednih sem odšel v kirurško ambulanto, kjer je bil delovni dan nekoliko krajši, študentje pa smo bili zadolženi za previjanje ran, ko je bila gneča, smo sprejemali nove paciente, včasih pomagali pri manjših posegih ipd.

Na interni medicini sem bil pet tednov na gastro oddelku, ki se je izkazal za dobro izbiro. Vzdušje je bilo dobro, zdravniki pa so si tako na viziti kot tekom dneva vzeli čas za razlago PJ-lerjem. Zadolžen sem bil za sprejeme novih pacientov (anamneza, status, EKG, venski kanal, odvzem krvi), ki sem jih potem predajal zdravnikom in z njimi razpravljal o boleznih. Delali smo punkcije ascitesa in plevralne punkcije, imeli radiološke razgovore in podobno. Delavnik je trajal 8-9 ur na dan.

Bolnišnica, ki je sicer precej podobna ljubljanskemu UKC, ima dober *training center*, kjer lahko na primer vadiš ultrazvok, čisto novo medicinsko knjižnico, nahaja pa se v sklopu kampusa univerze, ki je nekoliko iz centra Düsseldorfa. Ker sem moral vsak dan veliko delati, med tednom ni bilo toliko časa za druženje z ostalimi Erasmus študenti, čeprav je bilo nekaj dogodkov, sicer manj kot na nekaterih drugih univerzah. Mesto velikosti dveh Ljubljani je kar modern, včasih rahlo dolgočasno tipično nemško mesto, večinoma je oblačno, dežuje le občasno, temperature vedno nekje okrog 10 stopinj. Na oddelkih se govori nemško, z nekaterimi tujci sicer z veseljem govorijo tudi angleško, vendar pa imaš v tem primeru precej omejene možnosti pri delu s pacienti. V bolnici sta dve menzi, ena pri univerzi, hrana je precej poceni.

Pri kirurgiji smo bili bolj kot študenti sicer zastoj delovna sila, včasih pa se je kakšen od zdravnikov do tujih študentov vedel, kot da smo turisti in ne študenti. Vendar pa so bili večinoma prijazni, imel sem priložnost za veliko praktičnega dela, precej sem se naučil, izkušnja tujega zdravstvenega sistema in življenja v tujini pa je vsekakor tudi zanimiva.

29. NEMČIJA – LEIPZIG, ST.GEORG KLINIKA (Tina Volčič) PRAKSA

Po krajšem pisanju mailov naokoli, katera univerzitetna klinika bi bila pripravljena sprejeti študentko absolventko medicine na 20 tednov trajajočo izmenjavo, me je s pozitivnim odgovorom presentila klinika St. Georg v Leipzigu, ki je druga po vrsti, takoj za Univerzitetno kliniko, pristojna za izobraževanje tamkajšnjih študentov. Gospa Claudia Lietzau, neverjetno prijazna gospa, odgovorna za vse študente in novo zaposlene, je bila takoj pripravljena zame organizirati izmenjavo. Poslati sem morala le zelene termine in oddelke, kjer bi prakso rada opravljala. Najprej sem imela v mislih samo kirurgijo in interno medicino, kasneje pa sem si na mestu samem ob veliki prilagodljivosti klinike nekoliko premislila in si izbral nekoliko manj kirurgije in dodatno pediatrijo. Gospa Lietzau je tudi posrednik za vse ostale želje študentov in vedno poskuša izpolniti vse. Tako mi je po željah splanirala urnik in me razporedila skupaj s tamkajšnjimi študenti, ki so istočasno opravljali vaje praktičnega leta na kliniki. Dokumente, ki sem jih potrebovala za matično univerzo, mi je nato podpisane poslala po pošti.

Na matični univerzi sem tudi uredila vse potrebno za pridobitev finančne pomoči in tako pred odhodom dobila izplačano del Erasmus štipendije, kar res pride prav, saj so na začetku stroški zaradi raznih kavcij višji kot potem v naslednjih mesecih. Stanovanje sem si za čas bivanja poiskala sama preko interneta.

Najprej sem opravljala vaje iz interne medicine, kjer sem si izbrala kardiološki oddelek, nato pa še gastroenterološki oddelek. Moj vsakdan je izgledal na obeh oddelkih tako: zjutraj smo imeli najprej raport, nato je bila moja naloga, da odvzamem kri po oddelku in nastavim kakšno kanilo. V nadaljevanju sem naredila dnevne sprejeme na oddelek, ki sem jih nato skupaj s specializantom predebatirala in postavila svoje diferencialne diagnoze in svoje ideje o nadaljnjem poteku zdravljenja. Prav tako sem spremljala paciente na preiskave, sodelovala oziroma asistirala pri preiskavah, če je dopuščal čas sem ultrazvoke srca in gastroskopijo lahko deloma tudi pod nadzorom sama naredila, oziroma se poizkusila v ultrazvokih trebuha. V popoldanskem času smo večkrat na teden imeli eno- in dvourni predavanja o področjih, nujno pomembnih za mladega zdravnika, ki jih mora obvladati. Enkrat na teden smo imeli popoldan tudi intenzivni EKG tečaj, nekajkrat tudi intenzivni tečaj šivanja. Za vse obiskano smo pridobili tudi potrdilo.

Po vajah iz interne medicine sem pričela z vajami na pediatriji, na oddelku, ki je imel poudarek na nefrologiji, s centrom, edinim v zvezni deželi Saška. Dan se je prav tako začel z raportom, nato s konzilarnim rentgenološkim raportom, nato je bilo na vrsti delo na oddelku. Prav tako sem bila pristojna za sprejeme, vmesne statuse malih pacientov, lahko sem jemala kri in nastavljala kanile ter pisala odpustnice. Ker je bil ravno novoletni čas, smo bili študentje klinike prav tako povabljeni na novoletno zabavo za zaposlene.

Na koncu sem opravljala še vaje iz kirurgije. V sklopu vaj sem spet sodelovala na jutranjih vizitah, delovnih/strokovnih sestankih, rentgenoloških razgovorih, pri delu na oddelku (jemanje krvi, vstavljanje IV kanil, kontrola ran in izvajanje prevezov, spremljanje bolnikov, predvsem pa pri asistiranju pri operacijah, tako ambulantnih kot drugih). Prav tako sem lahko sodelovala pri delu v kirurški ambulanti in se spet udeleževala seminarjev ter predavanj, ki so bila namenjena nam, študentom praktičnega leta.

Delo je potekalo povsod praktično ves dan in je bilo dokaj naporno, vendar zanimivo ter polno novih in pomembnih izkušenj. Naučila sem se samotojnega dela na oddelku, veliko praktičnih posegov. Zanimivo mi je bilo, kako so se prav vsi, tako profesorji, kot specializanti potrudili in vedno vse predebatirali z nami študenti. Zelo pomembno jim je namreč, da študentje praktičnega leta po zaključnem izpitu znajo samostojno skrbeti za oddelek.

V zadnjem tednu sem uredila vse potrebne formalnosti pri koordinatorici gospe Claudii Lietzau ter opravila še odjavo bivališča. Prav vse je potekalo brez večjih težav. V času opravljanja prakse je študentom na voljo brezplačno kosilo v kantini in pa izposoja vseh knjig iz knjižnice. Klinika res ponuja ogromno možnosti za učenje praktičnega dela, tako da jo lahko samo priporočim naprej. Kar se tiče družabnega življenja, sem se družila predvsem s tamkajšnjimi študenti, ki so bili vedno v veliko pomoč, večkrat smo se dobili tudi popoldne in se skupaj učili oziroma se dobili na kavi. Erasmus študentov ni bilo veliko, nekaj tujcev je bilo tam kot hospitantov, z upanjem, da jih vzamejo kasneje v službo.

Izmenjavo bi ocenila kot uspešno, ljudi zaposlene pa kot prilagodljive, razumevajoče in vedno pripravljene, da ti pomagajo in debatirajo s tabo ter ti vse razložijo. Veselijo se že nadaljnjih obiskov slovenskih študentov na kliniki.

30. NEMČIJA – KATHOLISCHE KLINIKEN IN KREIS KLEVE (Klara in Marko Možina)

V Nemčijo sva prispela v četrtek, 3. 10. 2013. Na letališču Düsseldorf - Weeze, ki je od kraja Kleve oddaljen približno 30 minut vožnje z avtom, naju je pričakal delavec bolnišnične prevozne službe, ki naju je pripeljal do hiše za goste (ključi so naju že čakali na recepciji bolnice). Hiša je od bolnišnice Kleve oddaljena približno 3 minute peš. Vsak ima svojo sobo (postelja, velika miza, velika omara, TV, Wi-Fi internet), v hiši sta še 2 kopalnici (vsega skupaj je v hiši 5 sob), kuhinja s hladilnikom, mikrovalovko, pečico in nekaj lonci. Poleg tega se v hiši nahajata še pralni in sušilni stroj, likalnik, sesalec in nekaj koles, ki so na voljo za izposajo. (Nekateri praktikanti bivajo v bivalni skupnosti, ki je prav tako blizu bolnice.) Kontaktna oseba je gospodična Indra Ebben, ki je zelo prijazna in tudi rada odgovori na vsa mogoča vprašanja. Njen kontakt sva dobila preko mednarodne pisarne. Za izmenjavo sva se preko e-maila začel dogovarjati v aprilu 2013. Tudi tekom izmenjave tukaj v Kleve-ju sva vse stvari urejala preko nje.

Dvakrat tedensko poteka "tečaj nemščine", ki pravzaprav ni tipičen tečaj, saj obsega vse, kar si človek želi: od kulturnih vprašanj, do medicinskih izrazov, slovnice, konverzacije, priprave na test nemščine za zdravnike, ki želijo delati v Nemčiji,... V primeru, da je več študentov so (tako sva slišala) s strani bolnišnice organizirani izleti enkrat mesečno. V najinem primeru tega žal ni bilo :).

S prakso iz interne medicine sva pričela v ponedeljek, 6. 10. 2013. Prvi dan je obvezen pregled pri zdravniku dela, ki preveri, če si cepljen proti hepatitisu B (in ostalim boleznim). Pri njem se tudi cepiš proti gripi, če želiš. Sicer pa se moraš prvi dan vaj (oziroma vsak prvi dan na določenem oddelku) javiti pri tajnici predstojnika določenega oddelka. Oddelek za interno medicino s poudarkom na nefrologiji – Kleve: Vaje potekajo tako, da te na oddelku določijo nekemu zdravniku, ki ima bolj ali manj veselje do razlage, vključevanja v proces dela na oddelku. Tipičen delovni dan se tako začne z raportom, ogledom RTG slik bolnikov, nato pa z delom na oddelku. Tam si kot študent zelo uporaben predvsem pri jemanju krvi in nastavljanju IV kanalov in tudi kot tisti, ki malo poklepeta z bolniki :). Po končani viziti se večino zdravnikov loti pisanja odpustnih pisem, jaz pa sem se ponavadi odpravila v UZ sobo, kjer se na enostaven način naučiš osnov UZ, lahko pa tudi sam pregledaš kakšnega bolnika (seveda na koncu pogleda tudi zdravnik :)) in vidiš kakšen poseg (pleuralna punkcija, vstavljanje katetra v veno cavo,...). Poleg UZ sobe, lahko greš tudi v sprejemno ambulanto, kjer je kakšen dan veliko, spet drugič pa bolj malo bolnikov ali na intenzivni oddelek. Možen je tudi ogled drugih preiskav: gastroskopija, koloskopija - v dogovoru z zdravnikom. V okviru tega internističnega sklopa bolnice deluje tudi nefrološki oddelek z dializo ter oddelek, kjer so po večini bolniki z infekcijskimi boleznimi. Po dogovoru lahko preživiš kakšen dan ali več tudi tam. KARDIOLOGIJA – Kleve: Za študenta verjetno najboljši oddelek za vaje. Po jutranjem raportu sledi vizita, nato pa sva se ponavadi pridružila zdravnici ali zdravniku v sprejemni ambulanti. Bolnikov s težavami srca je VEDNO največ, tako da se je le redko našel kakšen dan, ko je bilo nekoliko dolgčas. Običajno je vedno veliko dela. Stvari, ki jih kot praktikant lahko delaš so: jemanje krvi, nastavljanje kanalov, jemanje krvi za plinsko analizo

arterijske krvi, jemanje anamneze in delanje statusa bolnika, snemanje EKG-ja. Poleg tega spoznaš koronarografijo, ehokardiografijo, transezofagealno ehokardiografijo, obremenitveno ergometrijo, elektrokonverzijo, reanimacijo. GASTROENTEROLOGIJA – Goch: Po jutranjem raportu (skupaj s pulmologi in onkologi) sledi pregled RTG slik bolnikov. Na oddelku sledi vizita. Pred in po raportu je možnost jemanja krvi bolnikom in nastavljanje IV kanala pred preiskavami (gastroskopija, kolonoskopija). Po viziti se večino dogajanja prestavi v sobo za gastroskopijo in kolonoskopijo. Poleg tega je še kar pogost poseg tudi endoskopska retrogradna holangiopankreatografija (ERCP), ki lahko vodi do endoskopske odstranitve žolčnih kamnov. Pogosta preiskava je seveda tudi ultrazvok abdomna, ki sva ga nekajkrat lahko naredila tudi sama. Videla sva tudi punkcije ascitesa ter slepe in ciljane punkcije jeter. Kadar na oddelkih in v endoskopirnicah ni bilo toliko dela, sva se priključila zdravniku ali zdravnici v sprejemni ambulanti. PULMOLOGIJA – Goch: Po jutranjem raportu (skupaj z onkologi in gastroenterologi) sledi vizita na oddelku. Na oddelku potekajo tudi sprejemi za spalni laboratorij in elektivni sprejemi za dodatno diagnostiko. Tukaj lahko v miru pregledaš bolnika in mu po končani anamnezi in statusu še odvzameš kri/nastaviš kanal ter razložiš predvidene preiskave in možne zaplete pri njih. Sledi ogled bronhoskopij, UZ, punkcij pleuralnega prostora in ogled RTG slik bolnikov. Pri bronhoskopiji lahko na koncu tudi sam poskusiš bronhoskopirati oziroma običajno po opravljeni bronhoskopiji aspirirati odvečno tekočino in traheobronhialnega sistema. Enkrat tedensko poteka še konzil skupaj z onkologi, kirurgi in radiologi glede bolnikov z rakom, kjer se predstavi bolnika in načrtuje nadaljevanje zdravljenja. Možnost je tudi, da greš v sprejemno ambulanto. ONKOLOGIJA in HEMATOLOGIJA – Goch: V Nemčiji onkologija spada skupaj s hematologijo pod interno medicino. Tako, da sem na tem oddelku spoznal zelo različne bolnike. Dan se začne z raportom, ki poteka skupaj z gastroenterologi in pulmologi. Nato sem imel običajno čas, da sem naredil predvidene jutranje odvzeme krvi na oddelku. Sledila je vizita in po viziti je bilo običajno precej elektivnih sprejemov na oddelek. Večina bolnikov je že poznanih (na primer pridejo samo na kemoterapijo), zato sta anamneza in status nekoliko skrajšana. Te sprejeme sem lahko kmalu delal tudi sam. Ko je bilo sprejemov konec, sem po potrebi naredil še kakšen odzem krvi ali vstavil kakšen venski kanal. Nato pa sem spremljal različne diagnostične preiskave: ultrazvok trebuha, punkcija kostnega mozga, druge punkcije. Popoldne sledi še ogled rentgenskih slik. Po tem pa se zdravniki skupaj pogovorijo o tem, kaj je bilo tisti dan že narejenega. Razjasnejo se odprta vprašanja pri določenih bolnikih in pogleda predvidene sprejeme za naslednji dan. Na koncu delovnega časa sem običajno odšel z enim od zdravnikov še v laboratorij, kjer sva si pogledala razmaze kostnega mozga in različnih punktatov odvzetih v tistem dnevu.

TORAKALNA KIRURGIJA – Goch: V bolnišnici imajo dva kirurška odseka - torakalno in abdominalno kirurgijo, ki pa pravzaprav delujeta bolj kot ne skupaj. Kolektiv je prav tako mednarodni, vsi so zelo prijazni. Po jutranji viziti na intenzivnem oddelku sledi ogled RTG slik bolnikov ter raport. Po tem se ponavadi začnejo operacije, lahko pa greš z zdravnikom na vizito in preveze ran po oddelku ali v sprejemno ambulanto. Pravih torakalnih operacij je bolj malo: odstranitve pljučnih režnjev zaradi tumorja; zato sem se ponavadi pridružila še

abdominalnim oz. splošnim kirurškim posegom. V sprejemni ambulanti je ponavadi še kar živahno - od poškodbenih ran (šivanje), zlomov (mavčenje), do pregledov pred operativnim posegom,... Verjetno bi, če bi ostala dlje kot 14 dni, lahko že zaprosila, da bi lahko zašila kakšen šiv v ambulanti ali v OP dvorani, vsekakor pa so veseli asistiranja pri operacijah.

Kot sva že napisala pri posameznih oddelkih - je KKiKK "sestavljena" iz več manjših bolnišnic - kjer imajo določene oddelke. V primeru, da opravljaš vaje v Gochu, ti organizirajo prevoz s prevozno službo bolnice do bolnice in nazaj vsakodnevno. Poleg tega je zanimivo dejstvo, da je precej zdravnikov (po mojem mnenju skoraj polovica - predvsem sobni zdravniki) tujcev, jezik sporazumevanja je seveda nemščina :). Kljub multikulti sestavi osebja se občasno zgodi, da pride kakšen bolnik (npr. iz azila za begunce ali turist), ki ne zna ne nemško, ne angleško. Takrat poskušaš v bolnici najti nekoga, ki bi znal jezik bolnika. Če se še to ne izide, ostane le iznajdljivost in pantomima :). Prav tako je delo študenta precej odvisno od zdravnikov na oddelku. Po večini so vsi zelo prijazni, najdejo pa se tudi izjeme. Kljub temu je na vsakem oddelku veliko možnosti, da če ti nekje ne ustreza (oz. si že tri tedne gledal samo UZ), da se dogovoriš in greš še kam drugam. Ponavadi ti to tudi sami rečejo in ponudijo :). Prehrana v bolnišnici: v Gochu naročiš tedensko in imaš enak jedilnik kot bolniki. V Kleve-ju obstaja menza, v kateri imaš kot praktikant cenejše kosilo. Denar za kosilo ti povrnejo. Poleg tega ob koncu vsakega polnega meseca vaj dobiš 100 evrov.

Prednost prakse v Kleve-ju je tudi to, da ni tako veliko študentov. Praktično ves čas sva bila namreč tu kot edina praktikanta na določenem oddelku. Vsekakor sva s prakso v Kleve-ju zadovoljna. Poleg tistega bolj strokovnega dela medicine, sva bila lahko zraven tudi pri tistih bolj humanih nalogah zdravnika. Tako sva bila lahko zraven pri različnih primerih sporočanja slabe novice, pri različnih svetovalnih pogovorih o možnih načinih nadaljnjega zdravljenja. Seveda je bila kvaliteta teh pogovorov zelo različna. Sva se pa od nekaterih zdravnikov res veliko naučila, saj znajo pogovor izpeljati zelo profesionalno - na eni strani zelo jasno, sprejemajoče in razumevajoče do bolnika in na drugi strani neobremenjujoče do sebe.

Kot povzetek tega trimesečnega izziva lahko rečeva, da se je splačalo. Tako glede nemščine (in napredovanja v njej), kot tudi glede medicine, saj so možnosti za učenje na vajah (na različnih oddelkih, v različnih ambulantah in preiskavnih sobah, z različnimi zdravniki) kot tudi po vajah (bližina hiše, kosilo v bolnici, obrobje mesta, narava v okolici) odlične!

Potek vaj:

Klara: Nefrologija, kardiologija, pulmologija in gastroenterologija – vsako po 3 tedne, torakalna kirurgija – 2 tedna (predčasen zaključek, sicer 4 tedne).

Marko: Kardiologija, pulmologija – 4 tedne, gastroenterologija – 3 tedne, onkologija in hematologija – 2 tedna, nefrologija – 1 teden (predčasen zaključek, sicer 3 tedne).

31. NEMČIJA – UNIVERSITÄT MAINZ (Vanesa Kaltak)

V Mainz sem prispela 16. 9. 2013, kjer sem se isti dan vselila v študentski dom na kampusu. Ker je moja izmenjava bila krajša od 6 mesecev, sem si nastanitev morala poiskati sama, sicer pa se lahko že ob vpisu na univerzo prijaviš za mesto v študentskem domu. Sam študentski dom je bil zame nekaj zelo nenavadnega, predvsem slabše urejen in manj čist kot študentski domovi v Ljubljani, v njem pa so živeli predvsem mednarodni študentje. Tudi najemnine so bile znatno višje kot pri nas, namreč okoli 300€. Prispela sem nekaj časa pred večino ostalih študentov na izmenjavi, tako da sem lahko uredila birokratske zadeve, kot je prijava na upravni enoti. V tem času sem tudi spoznavala mesto in okolico. Pred odhodom sem se preko mednarodne pisarne v Mainzu prijavila za tutorja, s katerim sem stopila v stik pred prihodom v Mainz. Tutor mi je bil v veliko pomoč in moj prvi prijatelj v novem okolju. V začetku oktobra so za nas, mednarodne študente, organizirali informativne dneve, kjer smo uredili še ostale stvari, se pozanimali o predavanjih in vajah, imeli izpit iz nemščine ter se vpisali. 4 tedne pred vpisom smo morali plačati vpisnino v višini 270 €, v katero so bili med drugim všteti stroški prevoza z mestnim prometom, vstopnica za gledališke predstave in stroški telesne vadbe. Po jezikovnem testu so nas razdelili po skupinah za tečaj nemščine. Sama tečaja nisem potrebovala, saj sem za praktične vaje, ki sem jih opravljala v bolnici, potrebovala potrdilo o znanju jezika vsaj na nivoju C1.

Moje vaje so se začele 14. 10. v bolnišnici *Uniklinik Mainz* na oddelku za hematologijo, pod vodstvom prof. Thomasa Wölfela, dr. med. Na oddelku sem bila ob 7.30, kjer sem začela dan z jemanjem krvi in prvim pogovorom z bolniki. Epruvete s krvjo sem potem čim hitreje poslala v centralni laboratorij in se pridružila specializantom pri mali viziti. Ob ponedeljkih, sredah in petkih se nam je pri viziti pridružil še nadzorni zdravnik. Po viziti je sledil raport, kjer so se dogovorili o nadaljnjem zdravljenju oz. posegih. Sprejeme bolnikov sem opravljala nekako dopoldne, ko so bili bolniki naročeni. Na začetku sem kljub znanju nemščine imela nekaj manjših težav pri pisanju sprejemov in odpustnic, a so mi zdravniki prijazno razlagali in popravljali napake, kasneje pa je bilo tega vedno manj. Naučila sem se tudi opravljati posege, kot so lumbalna punkcija, punkcija in biopsija kostnega mozga, vstavljanje centralnega venskega katetra, jemanje krvi za arterijsko plinsko analizo, pa tudi neinvazivne diagnostike, kot je pregled z ultrazvokom in snemanje EKG. Zdravniki na oddelku so razlagali in preverjali moje znanje, ne le s področja hematologije, ampak s celotne interne medicine. Ob ponedeljkih popoldne sem skupaj z ostalimi študenti medicine imela predavanja v obliki seminarjev, enkrat tedensko pa sem se skupaj z zdravniki z oddelka udeležila tudi strokovnega izobraževanja. Z delom sem navadno zaključila med 16. in 18. uro. Na oddelku z do 18 bolniki sem bila sprva kot študentka sama, v decembru pa se mi je pridružil še nemški študent. Vaje sem zaključila 24. 1. 2014.

Na izmenjavi sem pridobila veliko znanja in predvsem praktičnih izkušenj s področja medicine. Delo me je veselilo, čeprav je bilo bolj naporno kot v domačem okolju. Vzdušje na oddelku je bilo zelo toplo in domače, saj so bili tam predvsem bolniki, ki so bili timu že znani. Odnosi med sodelavci ter odnos do mene je bil zelo dober in sproščen. Žal se zaradi vsakodnevnih vaj nisem udeleževala izletov, ki so bili organizirani za mednarodne študente, a druženja je bilo vseeno dosti, tako sem spoznala prijatelje iz različnih držav. Izmenjava v Mainz je bila zame odlična izkušnja.

32. NORVEŠKA - UNIVERSITET I BERGEN, BERGEN (Urša Može)

Izmenjavo sem opravila v poletnem semestru na medicinski fakulteti v Bergnu in sicer sem opravljala pediatrijo in ginekologijo, saj sta bila predmeta v angleškem jeziku. Poleg medicinskih predmetov sem opravila tudi začetni tečaj norveščine.

Izmenjavo na Norveškem sem izbrala, ker so bili predmeti, ki sem jih želela opravljati na voljo v angleščini in ker sem želela izkusiti življenje v skandinavski državi. Izbrala sem poletni semester (le ta traja od januarja do začetka junija), predvsem zaradi vse daljših dni in boljšega vremena. Prav tako mi je pošteno pomagala finančna pomoč NFM/EGP za študijsko izmenjavo, saj mi z Erasmus štipendijo ne bi uspelo pokriti vseh stroškov, ki so precej višji kot v Sloveniji. Pridobitev vnaprejšnjih soglasij nosilcev predmetov pediatrije in ginekologije ni predstavljalo velikega problema, kljub temu da moramo po novem sistemu v Ljubljani študentje opraviti dva izpita iz pediatrije. S prijavo ni preveč dela, je pa potrebno bit pozoren na datume prijave (za dom, tečaj norveškega jezika), saj so glede tega zelo striktni. Pred izmenjavo se torej prijaviš za dodelitev študentskega doma in opravljanje predmetov, ki jih izbereš. Nato sledi čakanje na odobritev izmenjave, ki jo dobiš okoli novembra. Preostane ti samo še rezervacija leta in prijava na uvodni teden, oz. najava datuma svojega prihoda. Vse podatke in informacije o izmenjavi in prijavi na izmenjavo dobi na njihovi spletni strani <http://www.uib.no/>, pod zavihkom education – studies – Courses for Exchange Students.

V Bergen sem prispela 4. januarja. Vse skupaj je zelo enostavno, saj si s strani univerze preskrbljen z vsemi napotki (od tega, kateri avtobus pelje iz letališča v mesto, zemljevida z napotki, kako do študentskega centra, kjer dobiš ključe študentskega doma...). Po prevzemu ključev in namestitvi v študentskem domu, lahko po mili volji raziskuješ naokoli po mestu, saj vse ostale birokratske stvari (prijava na policiji, internet, registracija na študentski »portal«, registracija predmetov...) urediš na uvodnem tednu. V mojem primeru (prišla sem 4. januarja) je bil študentski dom skoraj popolnoma prazen prvih nekaj dni (norveški študentje namreč še niso začeli semestra), tako da je trajalo nekaj časa, da sem spoznala vse sostanovalce.

Uvodni teden je res super način, da spoznaš ostale Erasmus študente, spoznaš različne aktivnosti v katere se lahko vključiš, pomagajo ti pri registraciji v univerzitetni sistem, prijavi na izpite, telefonsko kartico, z nasveti katere trgovine so najcenejše,... V Bergnu imajo številne študentske organizacije in večina je odprta tudi tujim študentom. Sama sem bila prostovoljka v Kvarteret (<http://kvarteret.no/>, stara gledališka stavba vodena s strani študentov, tu organizirajo različne koncerte, prireditve, predavanja... in sicer sem delala v kuhinji, spoznala veliko zanimivih ljudi in skuhalo nekaj dobrih jedi ☺). Bila sem tudi članica BSI friluft (<http://bsifriluft.no/>), z njimi sem šla na nekaj »smučarskih odprav« (skitur) in plezalnih dogodkov. Pri njih si lahko tudi sposodiš smučarsko in plezalno opremo. Udeležila sem se tudi nekaj potopov s tamkajšnjim potapljaškim klubom SUB BSI (<http://sub.uib.no/english/>) in dogodkov v organizaciji ESN Bergen (<http://www.bergen.esn.no/>) in Study Bergen (<http://www.utdanningibergen.no/en/>). Mislim, da se lahko za vsakogar najde kakšna aktivnost, tako da ni strahu da se boste na izmenjavi dolgočasili, kljub temu da mogoče nočno življenje za tuje študente ni tako cenovno dostopno.

Nameščena sem bila (kot sem že povedala) v študentskem domu, kar je na norveškem najcenejša opcija (plačevala sem 360 € na mesec, za enega najcenejših domov). Večina tujih študentov stanuje v domu malce zunaj mestnega centra (*Fantoft*), vendar sem si jaz izbrala dom bližje medicinski fakulteti (5 min) in centru (30 min peš, 10 min avtobus),

Alrek. V domu si deliš kuhinjo in stranišče s petimi študenti (v mojem primeru samimi Norvežani) imaš pa svojo sobo. Seveda lahko zaprosiš za svojo sobo s straniščem in kuhinjo, vendar je v tem primeru dražje. Soba v študentskem domu ima posteljo, omaro, mizo in stol, posteljnino si moraš priskrbeti sam, prav tako tudi ostalo pohištvo, v kolikor ga potrebuješ (IKEA je 20 min oddaljena od centra mesta, do nje vozi zastoj avtobus, mogoče najdeš kaj tudi v *Fretex second hand* trgovinah ali med stvarmi, ki so jih pustili študentje). V kuhinji je navadno dovolj krožnikov in posod prejšnjih študentov, tako da kuhinjskih pripomočkov načeloma ni potrebno posebej kupovati. Tukaj najdeš vse o študentskih domovih v Bergnu - <http://www.sib.no/en/housing>. V Alrek-u (pa tudi v nekaterih drugih študentskih domovih) je telovadnica (fitnes, spinning in manjša telovadnica za aerobiko in podobno). Vstop v študentske telovadnice (v centru imajo tudi bazen in plezalne stene) je neomejen, v kolikor plačaš semestrsko članarino (okoli 120 €). V domu je tudi savna. Povprečno sem na mesec porabila približno 900 €/mesec (360 € dom; 220 € hrana; 100 € prevozi; 140 € ostali stroški (pranje, knjige, posteljnina, izleti...)).

Semester na Norveškem traja od januarja do začetka junija. Jaz sem s predavanji začela 14. januarja, izpit iz medicinskih predmetov pa sem imela 4. in 6. junija (izpit iz norveščine sem imela že v maju). V prvem tednu sem se srečala s kontaktno osebo iz medicinske fakultete, dobila kartico, s katero sem imela omogočen dostop do garderob, bolnišničnih oblačil, knjižnice,... Morala sem opraviti test za MRSA (o vsem tem si obveščen tam s strani Erasmus koordinatorke). V zimskem semestru je bil za študente organiziran ogled bolnišnice, vendar sem bila tokrat ena izmed redkih tujih študentov, tako da sem imela samo hitri ogled bolnišnice. S programom pediatrije in ginekologije v angleščini so pričeli v tem šolskim letom, tako da je bilo tako za profesorje, domače študente kot tudi osebje na kliniki vse še malce novo. V semestru je bilo 60 študentov, od tega sva bili samo dve tuji študentki in edino jaz brez znanja norveščine. Predmeta potekata vzporedno skozi cel semester. Najprej imaš dva tedna predavanj (en teden ginekologije in en teden pediatrije) in vaj v dopoldanskem času. Navadno so vaje od 9ih do 13ih in predavanja od 13ih do 16ih. Sledita dva meseca »decentralizacije« (en mesec vaj na pediatriji, en mesec na ginekologiji). Norveški študentje namreč ta del vaj opravljajo v manjših krajih, nekaj jih potuje tudi v Ugando. Jaz sem ta del vaj opravljala v Bergnu, skupaj z 19 drugimi študenti. Predavanja se ponovno začnejo po koncu decentralizacije, prav tako tudi vaje (skupno opraviš 5 tednov vaj na pediatriji in 5 tednov vaj na ginekologiji). Predavanja so potekala v angleščini. Vaje so bile za norveške študente v norveščini, sama pa sem vaje imela v angleščini. Sicer sem imela malo težav s sporazumevanjem z otroci, so bili pa zdravniki in sestre zelo prijazni in mi prevajali večino pogovorov in mi razložili, če sem le vprašala. Je pa res, da je na Norveškem zelo veliko priseljencev, tako da se vedno najde kdo, ki ne razume Norveško, tako da prevodi niso potrebni 😊.

Študentom, ki bi želeli opravljati izmenjavo na Norveškem bi priporočala, da se predhodno udeležite tečaja norveškega jezika. Že res, da večina Norvežanov govori in razume angleško, vendar se z znanjem norveščine lahko veliko bolje vključiš v delo v bolnici in se tako več naučiš. Sama sem opravljala tečaj norveškega jezika kot dodatni predmet, kar mi je zelo pomagalo, vendar je zaradi številnih norveških dialektov moje razumevanje omejeno na osnovno raven. Izpit je v pisni obliki, v obliki krajših vprašanj s poudarkom na primerih in obravnavi pacientov v splošni ambulanti. Na Norveškem namreč splošni zdravnik obravnava tudi otroke, spremlja nekomplcirane nosečnosti in opravlja kontrolne ginekološke preglede in nezapletene posege. Izpita sta trajala 5 ur.

Bergen je obmorsko mesto na jugozahodu Norveške. Drugo največje mesto na Norveškem in najbolj deževno mesto v Evropi. Zime so zaradi toplega morskega toka precej mile (letos je mogoče snežilo samo 2 dni), vendar zelo deževne. Tako da si kar pripravite dobre škornje in pelerino. Norvežani imajo namreč rek, ki pravi, da slabo vreme ne obstaja, obstajajo samo slaba oblačila. Tako ni nič čudnega če greš v službo s kolesom, tečeš ali hodiš v vsakem vremenu. Bergen obdaja sedem hribov (po mojem mnenju bolj gričev, najvišji meri nekaj čez 600 m) in domačini izkoristijo vsako nedeljo ali kateri koli sončen dan, da se povzpnejo nanje. Poleg izletov v hribe pa Bergen ponuja tudi dobro izhodišče za potovanja na fjorde. Prebivalci Bergna so zelo navdušeni nad športi v naravi, tako boste tudi na deževni dan opazili veliko kolesarjev, tekačev in pohodnikov. O mestu in okolici bi lahko napisala še veliko, tisti ki vas zanima mi lahko pišete na ursa.moze@gmail.com.

Kot zaključek lahko povem, da mi je izmenjava dala ogromno motivacije za delo v naprej in bila na splošno velika izkušnja, iz katere sem se veliko naučila.

33. NORVEŠKA – UNIVERSITY OF BERGEN, BERGEN (Ana Kovač) PRAKSA

Izmenjavo v okviru programa Slovenski štipendijski sklad EGP in NFM sem opravljala od 24. marca do 24. junija 2014 v endokrinološki skupini oddelka za klinično znanost na Univerzi v Bergnu in v bolnišnici *Haukeland universitetssykehus*. Moje delo je potekalo od 8. do 16. ure.

Že dlje časa sem si želela biti del raziskovalne skupine, se preizkusiti v raziskovalnem okolju. Endokrinološko skupino v Bergnu vodi profesor Eystein Sverre Husebye. Moja mentorica je bila doktorica Katerina Simunkova. Sodelovala sem v kliničnih raziskavah s črpalkami hidrokortizona pri bolnikih z Addisonovo boleznijo. Spremljala sem priprave na začetek študije, sestanke, izpolnjevanje ustreznih obrazcev, obravnavo pacientov, učenje uporabe črpalke, beleženje podatkov. V začetku junija so se stvari nekoliko zapletle, ker smo morali čakati na dostavo posameznih sestavnih delov zbiralnika. Kot so mi povedali, se to v raziskovanju pogosto zgodi. V pripravi je članek, ki naj bi bil dokončan do konca leta. Vsekakor sem si želela pridobiti čim več novih izkušenj in znanja, zato sem se poskušala vklopiti tudi v dogajanje v bolnišnici. Več kot sem imela predlogov, kaj vse bi si želela videti, bolj so mi poskušali ustreči. Na koncu je moja praksa imela bolj ali manj ustaljen urnik.

Ob ponedeljkih in torkih sem hodila v pediatrično endokrinološko ambulanto. Tam je bil moj mentor dr. Helge Ræder. K zanimivejšim stvarim štejem biopsijo kože in sestanke, kjer so obravnavali nepravilnosti v razvoju gonad. Bil je odličen mentor, vzel si je čas za razlago, mi posredoval zanimive članke in dal veliko dobrih nasvetov glede študija. Vsak torek popoldne sem se udeležila predavanj, ki so jih imeli zdravniki endokrinološkega oddelka. Poslušala sem predavanja o Cushingovem sindromu, debelosti, primarnem hiperaldosteronizmu, odpovedi hipofize in multipli endokrini neoplaziji 1. Ostale dni v tednu sem se pridružila zdravnikom v endokrinoloških ambulantah za odrasle. Poskušala sem biti z različnimi zdravniki, da sem lahko opazovala njihov način dela. Prof. Husebye, prof. Løvås, dr. Erichsen, dr. Jovanović, dr. Øksnes, dr. Meethlie in dr. Vogt so me bili pripravljene sprejeti. Najraje sem se pridružila prof. Løvåsu, ker sem lahko pregledovala bolnike. Opazila sem, da njihovo delo poteka zelo mirno. Za štiri do šest zdravnikov v ambulantah je na voljo ena medicinska sestra. Paciente imajo naročene na pol ure, za vsakega se predhodno pripravijo, tako da pregledajo dokumentacijo. Opravljajo tudi preglede za podaljšanje vozniškega

dovoljenja. Imajo dober računalniški sistem, v tem času so ravno začeli uvajati elektronske recepte. Presenečena sem bila, koliko različnih raziskovalnih skupin deluje. Te predstavljajo bistvo razvoja in napredka. V njih so predvsem mladi ljudje. Okolje je stimulatívno, povedo jim za konference, jih spodbujajo, naj se jih udeležijo. Ob četrkih sem hodila na sestanke hormonskega laboratorija. Popoldne sem se ponavadi udeležila še predavanj v BB stavbi. Teme so bile aktualne, večinoma so predavali tuji predavatelji. Obiskala sem tudi njihov endokrinološki oddelek, se udeležila sestankov z radiologi, kjer smo usmerjeno pregledovali slike nadledvičnih žlez ali hipofiz, šla sem na ginekologijo v ambulanto za nosečnice s sladkorno boleznijo, videla odvzem vzorcev krvi iz spodnjih petroznih sinusov. Dvakrat sem bila na kliniki za debelost: enkrat na pediatriji, drugič v ambulanti za odrasle. Na Norveškem je debelost pereč problem. Pri otrocih uporabljajo kognitivni pristop, v katerega vključijo celotno družino. V ambulanto za odrasle so večinoma hodili bolniki na kontrole. Pogovarjali so se o možnosti operacije ali rehabilitacije. Odnosi v endokrinološki skupini so zelo dobri. Celotna skupina se je, v znak podpore, udeležila predavanja doktorske študentke. Doktorski študenti morajo namreč na sredini študija predstaviti napredek njihovega projekta. Prav tako sem šla na zagovor dveh doktorskih disertacij, ki dokazujeta, kako zelo aktivni so v tej skupini.

Ko takole premišlujem o svoji izmenjavi, ugotavljam, da bi bilo bolje, če bi se predhodno učila norveško. Sicer so mi zagotavljali, da lahko shajam z angleščino in konec koncev sem, ampak pogovori s pacienti vedno potekajo v norveščini. Moram reči, da nisem imela večjih problemov glede urejanja dokumentacije, kljub temu da sem prišla sredi drugega semestra. Uredili so mi sestanek s študentsko svetovalko gospo Marte Nørve Årvik. Predala mi je potrebne dokumente, mi pomagala pri prijavi v njihov sistem, uredila kartico za dostop v bolnišnico in laboratorij, mi razkazala prostore. Kadar koli sem imela kako vprašanje, sem se lahko obrnila nanjo. Stanovala sem v študentskem domu Alrek, ki je od bolnišnice oddaljen 10 minut. Tam sem spoznala prijetno družčino. V Bergnu je veliko mednarodnih študentov, zato je njihova študentska organizacija zelo aktivna in organizira številne dogodke preko študijskega leta.

15. maja se začne turistična sezona in takrat Bergen zaživi. Raznobarvne hiše, tlakovane ulice, kepica sladoleda za 3,5 evra, nastop simfoničnega orkestra v paviljonu, pohod na sedem gora, parada s čudovitim ognjemetom, maraton – to je nekaj utrinkov. Le včasih vam jo lahko zagode vreme. Če naj bi za Bergen veljalo, da 275 dni na leto dežuje, sem imela presenetljivo lepo vreme.

Medtem ko razmere za mlade zdravnike v Sloveniji niso obetavne, je na Norveškem sistem dober in deluje. Menim, da je Univerza v Bergnu odlična izbira za izmenjavo. Zame je bila to dragocena izkušnja, tako v osebnem kot izobraževalnem smislu, ki mi je dala zagon za naprej.

34. NORVEŠKA – THE ARCTIC UNIVERSITY OF NORWAY, UNIVERSITETSYKEHUSET NORD NORGE (Sara Vodopivec)

Svojo osem tedensko izmenjavo v okviru programa Norveški finančni mehanizem sem opravila na *Universitet i Tromsø – The Arctic University of Norway*. Ob objavljenem razpisu za podelitev finančne pomoči za mobilnost v državah Norveška, Islandija in Lihtanštajn sem najprej preverila, s katerimi institucijami ima naša fakulteta sklenjene bilateralne sporazume, nato sem preverila spletne strani in v angleščini ponujene predmete relevantnih fakultet in

našla možnost za izmenjavo v Tromsu, kjer imajo za tuje študente v kurikulumu predmete »*Clinical Rotation – 4 – 16 weeks*«, ki omogočajo opravljanje klinične prakse, ki je torej organizirana preko mednarodne pisarne medicinske fakultete v Tromsu. Z gospo Elin Holm v tamkajšnji mednarodni pisarni sem bila v kontaktu od začetka urejanja papirjev, z vsem mi je prijazno pomagala in mi tudi dodelila krasnega mentorja na kliničnem oddelku za kardiologijo.

Na Norveškem imajo zelo urejen sistem študentskih nastanitev in čim si prijavljen na fakulteti kot tuji študent, te kontaktira pisarna za študentske domove in te vodi k urejanju študentske sobe v mestu. Če se pojavijo kakršne koli težave, so uradniki zelo odzivni na objavljenem email naslovu in hitro pomagajo in uredijo, kar potrebuješ. Stanovala sem v študentkih hiškah na Kvaloyi, sosednjem otoku, kjer so bivalni pogoji precej boljši (prostorni) kot na kampusu tik ob fakulteti. Za pot do bolnišnice sem sicer potrebovala več časa, a so avtobusne povezave dobre, ob vseh urah.

Vsak ponedeljek sem ob 8h do 16h preživela v kardiološki ambulanti z mentorjem, Henrikom Schirmerjem, ki je sicer zaposlen na fakulteti, kot nosilec predmeta kardiologija. V svoji ambulanti obravnava večinoma paciente s srčnim popuščanjem, boleznimi zaklopk, hiperlipidemijami, kardiomiopatijami. Vse njegove paciente sem lahko pregledala in tudi kaj povprašala, sicer pa mi je sinhrono prevajal pogovor – anamnezo. Večini pacientov je opravil ehokardiografsko preiskavo, zato sem se o ultrazvoku veliko naučila. Veliko sem videla tudi obremenitvenih EKG testiranj, nekaj pa tudi tako imenovanih *bubble testov*. Spoznala sem pacientko, ki najdlje živi s presajenim srcem na Norveškem. V bolnišnici sem, po dogovoru z mentorjem, tudi vse druge dni začela ob 8h, na jutranjem sestanku, ki je sicer potekal v norveščini. Raporta interventnih kardiologov, dežurnega v intenzivni enoti in pogovorov o posebnih pacientih sicer nisem veliko razumela, pa vendar je bilo dragoceno, da sem bila prisotna, saj sem tam uspela spoznati ves tim na oddelku in ugotoviti, kdo se ukvarja s čim, tako da sem kasneje vedela, na koga se obrniti, ko sem imela kakšno vprašanje. In obratno, zdravniki so me spoznali in se navadili name, in sem se jim tekom dni lažje pridružila pri njihovem delu. Poleg tega so bili na sestankih tudi zdravniki pripravniki, ki so mi velikokrat postregli s prevodom kakšne šale oziroma pojasnilom, o katerem od pacientov, o katerih so zjutraj diskutirali. Na sestankih sem spoznala tudi kardio kirurge, ki so vsako jutro hodili na konzilije, kar mi je kasneje omogočilo, da sem se dvakrat udeležila operacij. Po sestankih sem navadno šla na oddelek, kjer zdravniki in sestre delajo v 3 skupinah, vsak dan sem skušala biti pri drugi skupini, tako sem spoznala čim več pacientov in s tem patologije. Okrog 9.30 se je vsak dan začel »*previsit meeting*«, kjer sta se zdravnik in odgovorna medicinska sestra pogovorila o vseh bolnikih, za katere skupina trenutno skrbi na oddelku (običajno med 7 in 11), zdravnik je pregledal vso dokumentacijo, se poučil o pacientu, pregledal slike in izvide, prilagodil terapijo. Ta sestanek je trajal kakšno uro, do uro in pol. Po njem sta šla zdravnik in sestra (in jaz z njima) na vizito. Bila sem navdušena nad toplino in prijaznostjo odnosov s pacienti. Zdravnik se pri vsakem pacientu usede, se z njim rokuje in se prijazno predstavi, nato pa se posveti bolnikovi pripovedi oziroma vprašanjem. Po pogovoru opravi pregled, vse za zaveso, ki loči paciente v sobi med seboj. Po viziti sem se posvetila branju o določeni bolezni ali stanju, ki sem jo tisto jutro spoznala (imela sem dostop do bolnišničnega programa in kartonov pacientov, pa tudi do baze *UpToDate*), ali pa šla k drugim skupinam vprašat o zanimivih pacientih. Včasih sem se tudi vrnila h kateremu od pacientov, ki se mi je zdel med vizito posebej zanimiv, in se z njim pogovorila in ga še enkrat pregledala. Večina ljudi, tudi starejših, govori odlično angleško in so zadovoljni, če jih med njihovim ležanjem na oddelku eksotična tuja študentka nekje z juga malce zamoti in skrajša čas.

Nekatere dneve sem po jutranjem sestanku šla v neinvazivno intenzivno enoto, kjer sem videla kar nekaj precej bolnih ljudi in se naučila nekaj o intenzivnem zdravljenju. Tudi tam poteka dopoldan podobno – *previsit meeting* zdravnika in sestre, ki skrbi za bolnika (za vsakega bolnika skrbi ena sestra), nato pa pregled bolnika. V prostorih intenzive specializirane sestre nadzorujejo EKG zapise vseh pacientov, ki so priklopljeni na EKG 24h. Večkrat sem se usedla k njim in jih prosila, če mi pokažejo kakšne patološke zapise oz izvide. Od njih sem se veliko naučila o branju EKG krivulj in sistematičnosti iskanja patologij. Zanimivost: namesto sester to delo ob vikendih opravljajo študentje medicine, ki so (oziroma postanejo) popolnoma kompetentni in odgovorni za beleženje EKG rezultatov. Impresionirana sem bila, koliko znajo. Ob 12h je čas za zdravniško kosilo oziroma malico. Navada je, da si vsak prinese hrano od doma. Navadno sendvič in sadje. Kosilo sem jedla največkrat skupaj s sestrami iz kateterskega laboratorija, a kjer koli že sem jedla, so me toplo sprejeli in klepetali z mano. Po kosilu sem včasih še kaj pogledala na oddelku, sicer pa sem se navadno preselila v »*cath-lab*«, v prostore za koronarografije in perkutane žilne posege. V Tromsu imajo 3 prostore za to in vedno se je kaj zanimivega dogajalo. Vseh 5 operaterjev je bilo zelo prijaznih z mano in so mi vedno izčrpno razlagali svoje delo, me tudi povabili zraven v operacijski prostor. Tam sem se res veliko naučila o akutnem koronarnem sindromu. Poleg te rutine sem videla tudi veliko drugega. Dvakrat sem bila prisotna pri vstavitvi spodbujevalnika srca, večkrat sem videla poseg za terapijo atrijske fibrilacije - ablacije pljučnih ven. Vsak teden enkrat sem bila prisotna pri posegih kateterizacije desnega srca, kjer se je z menoj prijazno ukvarjal in mi pojasnjeval priznani, sedaj upokojeni, norveški kardiolog, Per Lunde. Večkrat sem spremljala paciente z atrijsko fibrilacijo, ki so jim opravili kardioverzijo. Videla sem 3 TAVI posege, kjer mi je prijazen tehnik povedal vse o zamenjavi zaklopke, pa še gospe s podjetja, ki jih proizvajajo, so mi ogromno povedale in pokazale. Prisostvovala sem tudi 2 posegom na odprtem srcu – eno zamenjavo aortne zaklopke in bypass z arterijo radialis, enkrat pa le bypass z veno sapheno magno.

Po nekaj tednih sem se resnično že počutila kot del ekipe, vsi so me poznali, me prijazno pozdravljali in se ukvarjali z mano v relevantnih trenutkih. Imela sem možnost, da na koncu 2 ali 3 tedne opravim na oddelku za pulmologijo, pa sem se odločila, da ostanem na kardiologiji do konca, saj se še nisem naučila vsega o boleznih srčno žilnega sistema, in sem bila ravno prav utečena v delo oddelka in poznala večino zaposlenih, tako da bi mi bilo škoda ponovno uvajati se in spoznavati novih 50 ljudi.

Mislím, da sem se v 8 tednih veliko naučila, tako strokovno, kot za življenje. S profesorjem Košnikom sem se vnaprej dogovorila, da mi bo izpolnjen *logg book* s potrebnimi aktivnostmi in znanji služil kot »vstopnica« za izpit iz Obtočil, ko se vrnem domov (izmenjavo sem opravljala, ko so moji sošolci poslušali predavanja iz Obtočil.) To mi je uspelo, zato sem zelo zadovoljna.

Hvaležna sem vsem, ki so mi pomagali z organizacijo izmenjave – gospe Tanji in profesorju Maršu v MP MF, profesorju Košniku, ki je neverjetno naklonjen vsem študentskim norim idejam, in gospe Elin Holm v Tromsu.

35. SRBIJA - UNIVERZA V BEOGRADU, BEOGRAD (Josipa Kljajić)

V študijskem letu 2013/2014 sem opravljala študijsko izmenjavo Basileus v Beogradu v Srbiji. Izmenjava je trajala en semester (okt 2013 - feb 2014) in v tem času sem opravila vaje iz družinske medicine in kirurgije. V Beogradu so me pričakali družinski prijatelji, pri

katerih sem stanovala, dokler nisem našla primerne nastanitve. V nekaj dneh sem preko oglasov našla lepo majhno stanovanje in bodočega cimra Andreja iz Slovenije. Stanovanje je bilo v samem centru mesta in vsak je plačeval približno 150€ na mesec.

Ob prihodu v mednarodno pisarno sem se dogovorila, da najprej delam vaje iz družinske medicine in nato kirurgije. Tako sem z oktobrom začela sedemtedensko prakso v zdravstvenem domu Stari grad. Kot mentor me je prijazno sprejela prim. dr. Vesna Janjušević, specialistka družinske medicine, ki je že bila seznanjena o mojem prihodu. Vaje so potekale izmenično dopoldan in popoldan, ker je bil takšen tudi njen delovni čas. Ozračje v ambulanti je bilo vseskozi zelo sproščeno. Glede na to, da pri njih družinska medicina ne obstaja kot samostojen predmet, sva se z mentorico držali programa, kot ga imamo na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Moje dolžnosti v ambulanti so bile: merjenje krvnega tlaka, delanje skrininga na depresijo/ KVO/ DM, spremljanje pacientov na nadaljnjo diagnostiko v okviru zdravstvenega doma, pomoč pri urejanju kartonov, pisanje receptov in napotnic,... Mentorica je bila zelo prijazna in vedno pripravljena pokazati in razložiti vse, kar me je zanimalo. Omogočila mi je tudi obisk družine in spoznati delo patronažnih sester. Po končanih vajah iz družinske medicine sem konec novembra začela z vajami iz kirurgije. Najprej so me hoteli umestiti v skupino študentov petega letnika, ki so imeli takrat vaje, vendar samo dva dni v tednu, kar mi ni ustrezalo. Tako sem v mednarodni pisarni prosila, da mi dodelijo mentorja, ki bi me vodil skozi celotne vaje. Iz mednarodne pisarne sem bila tokrat napotena k prof. dr. Živanu Maksimoviću. Po pogovoru je profesor, ki je obenem šef katedre za kirurgijo z anesteziologijo, pristal, da bo moj mentor. Že takrat sva se okvirno dogovorila o planu in ciljih mojih vaj. Profesor se je vsakič vnaprej dogovoril s predstojniki posameznih oddelkov in klinik o mojem prihodu in zahteval, da se mi na njihovih oddelkih dodelijo izrecno mentorji, ki si bodo vzeli čas za *'mladu doktorku iz Slovenije'*. V času vaj sem bila na naslednjih oddelkih: abdominalna kirurgija, kardiovaskularna kirurgija, urgentna medicina, nevrokirurgija, otroška kirurgija, urologija in ortopedija. Vaj sem se udeleževala vsak dan. Zjutraj sem bila običajno na oddelkih, kjer sem previjala operacijske rane, odstranjevala šive, drene, centralne venske kanale, dajala terapijo, delala lumbalne punkcije. Po jutranjem delu na oddelku so sledile operacije, pri katerih sem večkrat asistirala, če pa že nisem asistirala, so mi dovolili, da zašijem kožo. V času, ko ni bilo nobene operacije in dela na oddelku, sem bila v ambulantah v urgentnem centru. Tam je bilo najbolj zanimivo zaradi dinamike in raznovrstnosti dela. Najraje sem šla v ambulante ob večerih in ostala do jutra, ker je bilo takrat največ dela. Med vajami sem se udeleževala tudi seminarjev in predstavitev primerov na posameznih oddelkih. Moje vaje so trajale enajst tednov, torej do samega odhoda iz Srbije, ker je prof. Maksimović bil toliko zagret, da mi približa kirurgijo in se obenem pohvali z uspešnostjo njihovih zdravnikov glede na okoliščine, v katerih delajo. Zelo cenim njegov trud okoli organizacije mojih vaj, ker sem se njemu zahvaljujoč teh enajst tednov učila od največjih strokovnjakov njihove kirurgije. Verjamem, da sem veliko odnesla od teh vaj, že samo na račun tega, ker sem bila edina študentka iz tujine na praksi in so res skrbeli za to, da odidem z vaj zadovoljna.

Po vrnitvi v Slovenijo so mi priznali opravljen predmet družinska medicina v celoti (14 ECTS) in opravljene vaje iz kirurgije (16 ECTS).

36. ŠPANIJA - UNIVERSITAT DE BARCELONA, BARCELONA (Barbara Ogorevc)

Barcelona je mesto polno življenja, umetnosti in zanimivih ljudi! Sprehod preko urejene plaže Barcelonete s kafiči in restavracijami, ki so polni vse dni v tednu, preko umetniške las Ramblas in veličastne Placa Catalunyae, bahavega Passeig-a de Gracia, vse do slikovitega parka Guell, ki ima čudovit pogled na mesto, te takoj prevzame. Mesto ima svoj utrip in tudi ti se kaj hitro privadiš in umiriš tempo na raven Kataloncev.

Z birokracijo sploh ni bilo problemov. Mednarodna pisarna mi je v roku najmanj dveh dni posredovala vse papirje za štipendijo, ki sem jih potrebovala. Izpolnjevanj obrazcev in drugih listin je minimalno, tako da je šel moj proces brez večjih komplikacij. Več jih je z usklajevanjem predmetov, če pridete samo za en semester. Po končani izmenjavi pa je najbolje, da počakaš na vse papirje in jih v roki odneseš s sabo, če ne se lahko čaka tudi več mesecev in brez sitnarjenja jih je očitno zelo težko pridobiti.

V Barcelono sem prišla v začetku februarja, da sem imela čas raziskati mesto, povaditi španščino in se v miru privaditi na življenje v 2 milijonskem mestu. Sobo v stanovanju za štiri sem našla preko spletnih strani, ki so zelo dobro urejene in je komuniciranje preprosto. Študentski domovi obstajajo, so zelo dobro opremljeni in vzdrževani (eden ima fitness in bazen v 10. nadstropju s pogledom na morje) in večinoma za študente višjih slojev, saj so vsaj dvakrat dražji kot najem sobe v centru mesta. Cena individualne sobe v deljenem stanovanju je od 300-400 eur s stroški vred. Prav tako ni problem ali ostaneš za 3 mesece ali pa za celo leto. Cene v trgovinah so popolnoma enake našim, supermarketi in trgovine s sadjem in zelenjavo so na vsaki ulici. Drugi semester se je pričel 10. februarja. Urnike za vaje smo dobili 20. februarja. Komunikacija z mednarodno pisarno je sicer zelo dobra, odgovarjajo na maile, obveščajo na njihovi Facebook strani in so vedno prisotni na uradnih urah. Prav tako so organizirali spoznavno večerjo za vse študente. Sicer so odzivni in vedno prisotni, vendar sem tekom izmenjave ugotovila, da so bili podani podatki večinoma napačni. Tako, da sem na koncu, vse urejala sama.

Žal sem morala odpovedati celotne vaje iz Interne medicine, saj mi je bilo šele decembra rečeno, da ne bom mogla opravljati vseh predmetov, ki so bili na mojem seznamu, kljub temu, da so mi predhodno to potrdili. Zato sem se odločila, da opravim v celoti vsaj vaje iz kirurgije na Hospital Clinic. Prof. Pleskovič mi bo priznal celotne vaje, vključno z ambulantnim delom. Vzeti sem morala 3 predmete in izbirni predmet, da sem pokrila obveznosti, saj imajo veliko predavanj, a zelo malo praktičnih vaj. Izpit iz kirurgije bom opravljala doma. Predavanja so v enem sklopu, nato pa sledijo vaje. Na vsa predavanja ne morem, saj se mi ure prekrivajo, sicer pa vse še enkrat ponovijo na praktičnih vajah, ki so bolj podobne seminarjem. Urnik se mi je pričel z izbirnim predmetom iz Plastične kirurgije. S strani mednarodne pisarne mi je bilo rečeno, da je to praktični izbirni, zato sem bila malo presenečena, ko je profesor povedal, da bodo samo predavanja in na koncu izpit. Ker potrebujem prakso, sem sama stopila do profesorja in vprašala, če je mogoče videti operacije. Tako sem zdaj že en mesec v operacijski, mali operacijski in ambulantni plastične kirurgije. Asistirati ne morem dosti, ker imajo veliko specializantov, a kljub temu bom veliko odnesla, saj sem v enem mesecu videla vse od preprostih revizij ran z grafti, dosti mastektomij in mamoplastik ter celo dve operaciji spremembe spola. Ta teden sem začela z vajami iz Ortopedije, kjer bom prav tako šla v operacijsko ter v urgenco s travmatologi. Vendar sem se morala vse individualno dogovoriti s profesorji, ki nimajo popolnoma nič proti in so veseli, da nekdo pokaže več zanimanja. Na tridnevnih vajah iz anesteziologije sem lahko ventilirala, intubirala, vstavljala kanila in laringealne maske. Potrebno je samo vprašati, če lahko. Španski študenti so zelo pasivni, vendar jim na vajah ni dovoljeno toliko kot nam. Največ kar menda delajo na vajah do konca študija so anamneze. Študenti petega letnika ne

znajo opraviti preprostega pregleda bolnika, kljub temu, da je njihov program propedeutike enak našemu. Tako, da priporočam vsem študentom za mano, da izkoristijo prednost študenta na izmenjavi, ker se zame zelo potrudijo. Vendar v mojem primeru je bilo tako samo pri kirurških, internisti niso bili tega tako veseli.

Pouk načeloma poteka v celoti v katalonščini. Vsi profesorji na predavanjih in vajah so do sedaj predavali v španščini, če si jih prosil. Moja španščina ni perfektna, vendar se da brez problema razumeti vaje, tudi predavanja, saj je terminologija podobna angleščini ali latinščini. Jaz sem se učila izrazoslovje preko te povezave (<http://medine2.com/public/medinelingua.html>). Ima veliko napak, tako da tole priporočam samo za osnovno izrazoslovje anatomije. S sabo imam slovar in govorim samo v španščini, če kaj res ne gre, znajo pa tudi oni nekaj angleščine. Veliko drugih študentov se je pritoževalo, da so profesorji, mentorji na vajah zavrnilo njihovo prošnjo, če lahko govorijo špansko. V poročilu po enem mesecu, sem zapisala, da nisem imela problema z jezikom. Prvi mesec ne, sem jih pa zato imela nadaljne tri, ko so se pričeli internistični deli vaj, ki sem jih morala opraviti, da so mi priznali kirurgijo. Žal so bili v tem času zelo občutljivi glede španščine in se je nemalokrat zgodilo, da niso hoteli predavati v španščini. Opravila sem en teden travmatologije, kjer je bila mentorica zelo prijazna, se je veliko ukvarjala z mano, celo mi je pustila asistirati. Tako, da je en teden minil vse prehitro. Kasneje pa sem morala v sklopu travmatologije opraviti tudi revmatologijo, ki pa je bila dlje skupaj s seminarji kot pa travmatologija z zelo nezainteresirano profesorico, ki je govorila samo katalonsko. Prav tako sem bila polovico vaj pri medicinski sestri, ker ne govorim katalonsko. In kasneje sem morala napisati dnevnik o pacientih, ki jih sploh nisem videla. Splošna kirurgija in anesteziologija so bili večinoma seminarji in predavanja ter en teden vaj – dva dni kirurgija in dva dni anesteziologija. Praktičnega v bistvu ni bilo nič. Razen dveh dneh vaj iz anesteziologije, kjer pa moraš imeti srečo z mentorjem. Moja je bila super in sem lahko jaz opravila celoten postopek uvoda v anestezijo. Drugače pa nimaš popolnoma nič praktičnega. Če študenta zanima kirurgija, naj ne opravlja vaj v Barceloni, saj bo pošteno razočaran.

Mislím, da je končni izkupiček vaj zelo povprečen oziroma znanja ni dosti več. Opravila sem 7 tednov vaj, ki mi jih je prof. Pleskovič v celoti priznal brez kakšnih problemov. Ker je bil prof. plastične kirurgije zelo vreden, sem lahko hodila kadar koli v njihovo operacijsko, zato sem dejansko opravila vsaj 12 tednov vaj. Seveda pa je to le Španija, tudi operacije, ambulate in delo na oddelku potekajo najdlje do 14h popoldne, smo imeli dosti časa tudi za druženje. Za družabno življenje Erasmus študentov je v Barceloni zelo dobro poskrbljeno, vendar ga moraš najti sam. Preko ESN, Barcelona trips, Shaz guest list, so ti odprta vsa vrata v Barceloni. Dolgčas ti ni.

37. ŠPANIJA – UNIVERSIDAD DE MÁLAGA, MÁLAGA (Saša Kuzmanović)

V Malago sem prispel 15. 1. 2014 in prva 2 tedna bival pri domačinih, ter takoj pričel s iskanjem stanovanja. Poiskati stanovanje je dokaj enostavno, saj so oglasi prilepljeni po celem mestu, jezikovni šoli, študenti sami iščejo sostanovalce, seveda je trenutno najbolj aktualen facebook, kjer so tudi ažurne objave. Obstaja tudi agencija, ki pomaga pri iskanju stanovanja in te vodi na ogleda. Seveda je to, kako hitro boš našel stanovanje, odvisno tudi od tvojih potreb oziroma želja (cena, lokacija, oprema, internet, itd.), ampak načeloma ni prevelikih problemov. V centru mesta *Plaza de la Merced* so cene od 200- 270€ na mesec; na

obrobju oziroma pol ure peš od centra pa so cene tudi po 150€/mesec. Veliko se da tudi dogovoriti z lastniki, ki so vajeni erasmus študentov.

4. 2. smo imeli sestanek za Erasmus študente, kjer nam je mednarodna koordinatorica Univerze v Málaga predstavila vse potrebne postopke za vpis na univerzo in fakulteto ter dodala cel kup podatkov in nasvetov, ki ti močno olajšajo začetke življenja v tujem mestu. Gospa je zelo potrpežljiva in prijazna je pa malo težje stopiti v kontakt z njo. Naslednji teden sem začel z jezikovno šolo, kjer te glede na predhodno znanje razporedijo v skupine velike približno 15 študentov. Tečaj obsega 68 ur in je zelo dober, tako da absolutno vsakemu študentu, ki se odpravlja na izmenjavo priporočam, da pride mesec prej in se udeleži tečaja, ki stane cca 60€. Začel sem tudi s postopki vpisa na fakulteto. Prvi korak je stopiti v kontakt s svojim koordinatorjem, s katerim komuniciraš že od doma, ko urejaš vso potrebno dokumentacijo za izmenjavo. Cel postopek je bil izpeljan izredno gladko, koordinator je izjemno prijazen in ustrežljiv ter se potrudi ob vsaki morebitni nevšečnosti, da se jo čimprej razreši.

Najprej sem opravljal vaje iz kirurgije. Vaje so, kar se mene tiče, zelo dobro organizirane. Sam sem npr. prisostvoval operacijam, bil na oddelku za postoperacijsko nego, v ambulanti za konzultacije pred in po kirurških posegih ter v ambulanti za urologijo. Vsak študent dobi ovojnico z evaluacijskim listom, ki mu jo mentor po koncu periode izpolni in odda na katedro, ter knjigo, kamor vsak dan sproti vpisuješ klinične primere, ki si jih videl. V knjigo ti mentor tudi daje podpise za vsak izmed postopkov in primerov, ki jim v času vaj nujno moraš prisostvovati. Po koncu vaj se knjigo odda na katedro v evaluacijo, vendar jo po evaluaciji prejmeš nazaj. Vsak petek potekajo tudi seminarji, kjer študentje pripravijo poročilo o kakšnem primeru, ki so ga videli in potem se o tem primeru diskutira. Po opravljenih vajah iz kirurgije so sledile vaje iz interne medicine. Te se opravljajo v treh periodah po 12 dni in na različnih oddelkih. Moja prva perioda je potekala na oddelku za pulmologijo, kjer je delo večinoma potekalo na ambulantnem nivoju, bil pa sem tudi na bolnišničnem oddelku. Naslednje obdobje sem preživel na oddelku za kardiologijo, kjer sem sodeloval v ambulanti, na oddelku, v kardiološki intenzivni negi ter prisostvoval invazivnim kardiološkim preiskavam. Zadnji del vaj pa sem opravil na gastroenterologiji, večinoma na oddelku, vmes pa sem kdaj prisostvoval endoskopskim preiskavam. Na vajah sem spremljal paciente od sprejema pa do odpustitve, udeleževal sem se kliničnih seminarjev, prav tako pa prisostvoval seminarjem na fakulteti, ki so bili sestavljeni iz dveh delov in sicer opis kakšnega medicinskega postopka (vstavitev urinskega katetra, lumbarna punkcija, vstavitev nazogastrične sonde, itd.) in vadba na modelih ter v drugem delu klinični primeri.

Kot je mogoče predvidevati je bila največja težava nepoznavanje jezika. Poleg tega se v Andaluziji govori zelo hitro in z veliko nepravilnostmi oziroma odstopanji od klasične španščine. Ampak kljub temu, da je bilo moje predznanje praktično nično, in da redko kateri Španec govori angleško, prevelikih problemov pravzaprav nisem imel. Osnov sem se naučil v jezikovni šoli, za medicinsko izrazoslovje pa sem se sproti učil v ambulantah in od zdravnikov ter študentov.

Po končanih vajah sem pridobil potrebna potrdila predstojnikov kateder na katerih sem opravljal vaje ter mednarodnega koordinatorja medicinske fakultete ter dvignil potrdilo o prihodu/odhodu v mednarodni pisarni univerze in s tem uspešno zaključil svojo izmenjavo v Malagi.

38. ŠPANIJA - UNIVERSIDAD DE SALAMANCA, SALAMANCA (Lena Šorli)

V Salamanca sem prispela 7. septembra, letela sem iz Benetk v Madrid z Alitalio (let z Ryanairom so nedolgo nazaj ukinili, tako da pot v Salamanca ni tista klasična »poceni Španija«). Iz letališča nato vozi direktni avtobus za Salamanca, za katerega je karte najbolje kupiti že prej na spletu, sicer se zna na letališču zaplesti z iskanjem prodajnega mesta kot se je seveda pri meni. No zaradi napačnih navodil zaposlenih na letališču sem ga iskala ravno dovolj dolgo, da so ga zaprli in sem na koncu morala v center Madrida in od tam končno na avtobus do mesta kjer sem preživela naslednje 4 mesece.

V Salamanci sem prve tri dni preživela v Erasmus hostlu in si v tem času poiskala stanovanje. Takšen način zares priporočam, saj ima ogromno prednosti. Glavno je, da si stanovanje lahko pogledaš, saj za isto ceno oddajajo vse sorte, od zelo lepih stanovanj do milo rečeno podrtij. Morda še bolj pomembno pa je, da že takoj spoznaš ogromno novih ljudi, ki so tako kot ti prišli sami na izmenjavo in si takoj malce manj izgubljen v tej novi situaciji 😊 Sicer pa kar se tiče stanovanj - ponudba je ogromna, cene pa se gibljejo od 150 pa do 300 evrov, odvisno kako izbirčni ste, da pa se definitivno najti dobro stanovanje v spodnjem cenovnem razponu. Že na tem mestu pa bi poudarila, da je nujno vsaj osnovno znanje španščine, sicer boste kar tenko piskali že pri iskanju stanovanja. Španci namreč niso ravno večji angleščine, ista zgodba se ponovi tudi pri urejanju papirjev v mednarodni pisarni na fakulteti. Moje znanje je za začetek zadoščalo, sem se pa udeležila nadaljevalnega tečaja, ki ga je ponujala univerza že ob prijavi na izmenjavo. Bil je ok, se pa ob gromozanski ponudbi v Salamanci zagotovo najde tudi kaj boljšega.

V Salamanca sem prispela dva tedna pred uradnim začetkom fakultete. Na srečo sem pred odhodom še kontaktirala Jasno, ki je bila tu lani, saj mi je povedala, da se praktične vaje običajno začnejo en teden pred predavanji. No o tem te seveda nihče ne obvesti razen, če jih eksplicitno ne vprašaš po mailu. Zato sem se jaz do časa lotila urejanja papirjev in sem lahko začela z vajami že 16. 9. in sem do skupnega sestanka, ki so ga za nas organizirali, opravila že 2 tedna vaj. Tam sem ugotovila, da sem od vseh tujih študentov edina, ki je že začela z vajami, ker drugi pač niso vedeli, da so se že začele. Dobra stran je, da koordinatorja glede tega sploh ne komplicirata in sta na koncu vsem pač podpisala tudi to kar so zamudili. Jaz sem v Salamanci opravljala vaje iz interne medicine. Prve tri tedne sem bila na pulmologiji, kjer sem bila en teden na oddelku, dva tedna pa sem krožila med različnimi ambulantami. Vaje potekajo od 9h do 14h in so nekoliko drugačne kot pri nas, saj načeloma študenti le opazujejo in spremljajo mentorja pri njegovem delu, sami pa ne delajo ničesar. Meni je vseeno uspelo na oddelku narediti nekaj anamnez in statusov, kolikor je z mojo španščino pač šlo seveda. Sledili so trije tedni na hematologiji, kjer smo bili ves čas na oddelku. Moram priznati, da je bil to zame najbolj dolgočasen del vaj, saj se prav veliko z nami niso ukvarjali. Plus pa so bili enourni seminarji nekajkrat tedensko, kjer so nam profesorji predstavili različne klinične primere. Naslednje vaje sem opravljala na kardiologiji, ki jo zelo priporočam. V treh tednih smo obkrožili praktično vse oddelke in ambulante, zdravniki se tudi zelo potrudijo z razlagami ob pacientih, več so nam tudi pustili paciente pregledovat, od vseh štirih oddelkov, ki sem jih videla, sem se tu verjetno največ naučila. Zadnje tri tedne sem opravljala še vaje iz endokrinologije, kjer pa sem ves čas spremljala profesorja pri njegovem ambulantnem delu.

O vsem ostalem v Salamanci sploh nebi izgubljala preveč besed, na kratko: zakon je! Moram priznati, da o samem mestu pred odhodom nisem vedela veliko in me je zato zelo prijetno presenetilo. Je majhno univerzitetno mesto, kamor vsako leto pride več tisoč

Erasmus študentov in tudi sicer skoraj petino vsega prebivalstva predstavljajo študenti. Tako da si lahko predstavljate, da nočnega in drugega socialnega življenja ne manjka. Za študente na izmenjavi odlično skrbi tudi njihova lokalna organizacija ESN Salamanca. Ob opravljanju vaj in tečaja španščine torej ni manjkalo ne žurov, ne potovanj, tudi športa ne. Jaz sem hodila plezat, obstaja pa še polno drugih možnosti.

Za konec: Erasmus je bila ena izmed mojih boljših izkušenj v življenju in jo priporočam vsakemu ki se mu vsaj približno zdi, da bi rad šel ☺ in definitivno več kot priporočam Salamanco za to izkušnjo!

39. ŠPANIJA – UNIVERSIDAD LA LAGUNA, TENERIFE (Staša Mudrovčič)

Na Tenerifih sem preživela 10 mesecev, od začetka septembra do konca junija. Tja sem odšla 2 tedna pred začetkom šolskega leta, da sem uredila vse dokumente in si poiskala bivališče. Za vpis potrebuješ najmanj 48 kreditnih točk v celem šolskem letu. Koordinator tamkajšnje medicinske fakultete je postavil še dodaten pogoj, da se opravlja celotno študentsko leto. Koordinator je namreč mnenja, da je polletna izmenjava zaradi administracije za moj letnik (opravljala sem 5. letnik) nemogoča. Jaz sem si glede na predmetnik v Sloveniji izbrala predmete iz tukajšnjega 4. letnika: Patologija obtočil, Ginekologija in porodništvo, Patologija dihal, Patologija endokrinega sistema in metabolizma in Sečila. Izbrala sem si še predmet 5. letnika *Especialidades Medico Quirurgicas*, ki je sestavljen iz ORL-ja, oftalmologije in dermatologije. Po dogovoru s tukajšno profesorico mi dermatologije ni treba opravljati še enkrat, saj sem jo že opravila v Sloveniji eno leto poprej (predložiti sem morala dokumentacijo o opravljenem izpitu). Ker je tukaj za predmet *Especialidades Medico Quirurgicas* skupen izpit, bom morala izpit opravljati še doma, priznale pa se mi bodo vaje in seminarji. Izbrala sem si še izbirni predmet Tropska medicina tako, da sem nakoncu zbrala skupaj 51 kreditnih točk. Z mojim vpisom tako k sreči ni bilo težav. Koordinatorji letnika (4. in 5. letnika) ti poiščejo termine, tako da se vaje ne pokrivajo. Mislim, da je dobra ideja, da greš med počitnicami oziroma ko v Španiji nimaš obveznosti v Slovenijo narediti manjše predmete (v petem letniku naprimer Maksilofacialna, Pediatrija 1,...) saj si s tem močno olajšaj prehod v višji letnik. Naj omenim, da je imela večina študentov težave z usklajevanjem s koordinatorjem in jaz nisem bila izjema. Za primer, profesorjem ni dovolil podpisovati nobenih papirjev, tako da nisem pridobila nobenih podpisov na Listino študenta.

Z vajami nisem imela večjih težav, tako zdravniki in študentje so zelo prijazni in rade volje pomagajo. Tudi če imaš kdaj težave s sporazumevanjem, to popolnoma razumejo. Vaje so bile večinoma zanimive, seveda pa je kvaliteta vaj odvisna tudi od zdravnika, ki tisti dan vodi vaje. Vaje so večinoma sestavljene iz spremljanja zdravnikov v ambulantah, dela na oddelku in v operacijskih sobah.

Univerza ponuja mesta v študentskih domovih, a bi to možnost osebno odsvetovala, saj se študentski dom nahaja izven mesta in so stroški dokaj visoki glede na to, kaj ponujajo (deljena soba, skupna kuhinja). Večina študentov živi v La Laguni, kjer sem si stanovanje našla tudi jaz in bi to svetovala tudi drugim študentom. Najlaže si je poiskati na licu mesta, torej sprehodi po mestu, kjer se nahajajo oglasi, praktično si je pomagati tudi z internetnimi stranmi (facebook stran erazmovcev, oglaševalske španske strani). Naj omenim, da ima La Laguna svojo mikroklimo, saj je na višji nadmorski višini, zato je bolj mrzlo kot drugi deli otoka, a na koncu sem vzljubila tudi večne oblake, ki so se zbirali nad La Laguno. Druga

možnost bivanja je St. Cruz, ki je sicer toplejši, a je tam manj študentov oz. se porazgubijo, saj je mesto znatno večje. Javni prevoz je sestavljen iz metroja (*Tranvia*), ki poteka od La Lagune do Santa Cruza. Vaje sem opravljala v dveh bolnišnicah, ki se obe nahajata na poti metroja: *Hospital Universitario de Canarias* (HUC) približno 15 min stran, druga *Hospital de Candelaria* pa 20 min vožnje iz La Lagune. Obstaja še dobra mreža avtobusov za premikanje po otoku, nekateri Erasmus študentje pa so si kupili avto, kar močno olajša bivanje na Tenerifih (cena bencina je nižja kot v Sloveniji).

Z izmenjavo sem bila na splošno zelo zadovoljna. Glede na to, da sem želela iti le za pol leta, me je bilo na začetku malce strah, a sem sedaj zelo vesela, da so me 'prisilili' v celoletno izmenjavo. Mislim, da je izmenjava pripomogla k moji neodvisnosti, samozavesti in organizacijskim sposobnostim. Mislim, da je pomemben del moje izmenjave tudi hvaležnost, saj sem ugotovila, da je medicinska fakulteta v Ljubljani na visokem nivoju v primerjavi z drugimi evropskimi državami (ne le Španijo), prav tako pa se je bilo lepo spet vrniti v Ljubljano. Izmenjava je seveda pripomogla tudi na akademskem področju, znatno sem izboljšala znanje španščine, poleg vsega pa sem bogatejša za nekaj dobrih prijateljev iz celotne Evrope in za veliko lepih spominov.

40. ŠVEDSKA - SAHLGRENSKA AKADEMIN, GÖTEBORG (Jane Tavčar)

Poletni semester 5. letnika sem preživel v Göteborgu na Švedskem, kjer sem opravljal predmete: ORL, ginekologija in porodništvo ter oftalmologija. Najprej sta potekala hkrati predmeta ORL in oftalmologija od začetka januarja do konca februarja, potem pa od sredine marca do konca maja še ginekologija in porodništvo s klinično genetiko. Vsi trije predmeti so bili v švedščini, vendar sem slišal, da obstajajo nekateri predmeti tudi v angleškem jeziku, vendar se je glede tega in datumov dobro pozanimati vnaprej na njihovi študentski platformi GUL (<http://gul.gu.se/>) kjer so še vsi ostali potrebni podatki in kamor tudi sproti objavljajo pomembne datume in literaturo za izpite. Glede poteka pouka sem bil zelo zadovoljen, saj imajo tam pouk precej bolj klinično usmerjen kot pri nas, veliko je bilo dela v ambulantah, operacijskih dvoranh in oddelkih. Vsak študent dobi večinoma svojega zdravnika, ki ga potem spremlja in mu pomaga pri delu. Velika razlika v primerjavi s sistemom pri nas v Sloveniji je tudi prijaznost vsega osebja, vsi so pripravljeni pomagati, zelo redko se zgodi, da dobiš občutek, da si odveč ali da zate nimajo časa. Všeč mi je tudi, da se pri njih ne čuti hierarhije, zdravnikom ni nerodno vprašati za nasvet ostalih kolegov, med katere štejejo tudi medicinske sestre in tehnike, vsi se med seboj kličejo po imenih in ni vikanja, zdravstveni tehniki imajo več pristojnosti in so bolj samostojni kot pri nas. Izpiti so precej bolj sproščeni kot pri nas, če je izpit pisni, je na voljo več kot dovolj časa, medicinske fakultete na Švedskem že nekaj let nimajo ocen, se pravi dobiš na koncu le opravi/neopravi, ustni izpiti potekajo tudi v sproščnem vzdušju, ponavadi je še obvezen del izpita tudi samostojen sprejem in pregled pacienta v prisotnosti zdravnika. Priporočena literatura je vedno navedena v opisu predmeta, v švedskem jeziku, seveda pride v poštev tudi angleška. Velika večina ljudi v Skandinaviji govori zelo dobro angleško, vendar so vedno navdušeni, če vidijo, da se trudiš govoriti njihov jezik. S priznavanjem opravljenih izpitov na naši fakulteti nisem imel težav, vendar svetujem, da se potrudite, kljub temu, da na Švedskem ni ocen, dobiti kar najboljše procenete na pisnih izpiti, saj ti potem štejejo pri oceni, ki jo dobite pri nas, ko se vrnete.

Glede življenja na Švedskem bi rekel, da so cene v trgovinah nekoliko višje kot pri nas, precej dražji je alkohol in hrana v restavracijah. Göteborg ima okrog 400.000 prebivalcev, je

sproščeno mesto z ogromno zelenih površin, lepo urejeno in čisto. Dobra stvar, ki smo se je posluževali vsi erasmovci je "*afterwork*", ki ga imajo v kar nekaj restavracijah in pomeni, da kupiš eno pijačo (40kr-90kr) in imaš potem all-you-can-eat iz samopostrežnega bara. Cene v klubih so višje kot pri nas, vendar se najdejo tudi pubi z rahlo bolj študentskimi cenami. Živel sem v študentskem domu v naselju Olofshöjd, 10 min peš od centra, svoja soba in kopalnica, skupna kuhinja za 410€ na mesec. V mestu imajo pestro ponudbo fitnessov in telovadnic, posebej študentom prijazni so Fysiken, kjer dobiš trimesečno karto za približno 90€. Javni prevoz je točen in dobro urejen, vključuje tramvaje, avtobuse in ladje, mesečna karta stane približno 50€. Večina ljudi uporablja kolo, saj imajo odlično urejene kolesarske steze, kolo lahko kupiš tam in ga potem prodaš. Lahko greš pa v *Cykelköket*, kjer dobiš za 50kr tako ali drugače pokvarjeno kolo in si ga sam popraviš in potem uporabljaš. Vreme zna bit pozimi precej mrzlo, kljub ne tako nizkim temperaturam temveč visoki vlažnosti v zraku. Poletja so topla in idealna za kopanje v številnih jezerih in morju.

Izmenjavo v Göteborgu definitivno priporočam vsem, ki bi radi dobro klinično izkušnjo in jim je všeč skandinavski način življenja. Vsem, ki dajo več na nočno življenje pa bi priporočil kakšno državo z nižjim življenjskim standardom. Ker je v poročilo težko zajeti vse koristne informacije, me lahko za dodatna vprašanja poiščete na facebook-u ali na janetavcar@gmail.com.

41. ŠVICA - MURI IN ZOFINGEN (Patrick Wedra) PRAKSA

Za mene odločitev o izbiri destinacije ni bila težka. Sem živel 15 let v Švici in nimam težave z nemščino. Lahko bi se reklo, da sem ne nek način tudi v Švici doma. Tako sem moral za vaje iz kirurgije in interne medicine le najti ustrezne bolnišnice. Naletel sem na stran <http://mediprakt.unibas.ch/>, kjer so razpisane različne prakse. Pisal sem različnim bolnišnicam in čakal na odgovor. Dobro je, da čim prej pišete, saj imajo omejeno število in boljša mesta hitro gredo. Plačilo za prakso je tudi različno v teh bolnišnicah in ker sta bili ponudbi iz Murija za kirurgijo in iz Zofingena za interno medicino najbolj donosni sem si izbral ti dve bolnišnici. Tako sem opravljal 2 meseca prakse iz kirurgije v Muriju in 3 mesece prakse iz interne medicine v Zofingenu. Pogoji za prakso v bolnišnicah je tudi, da dobro obvladate nemščino, saj morate razumeti navodila medicinskega osebja in se sporazumeti z bolniki, kar je v nemščini.

Praksa v kirurškem oddelku v bolnišnici Muri: V bolnišnici se študente postavi na različna mesta. Mesto, ki mora biti vedno zapolnjeno s študentom, je mesto v ambulanti, kjer študent pregleda ljudi, ki pridejo dan ali dva pred operativnim posegom ter jih pošlje na ustrezne preiskave. Ko oseba da vse skozi, ima še pogovor z anesteziom. Drugo mesto je na oddelku, kjer opravljate sprejeme bolnikov in asistirate operativnim posegom. Če ostane še kakšen študent, lahko pomaga v dežurnem oddelku, kjer se priključi dežurnemu zdravniku. Na dežurnem oddelku boste prišli tudi do šivanja.

Nastanjen sem bil v hiši za osebje, saj je najbolj ugodna možnost in se tudi nahaja blizu bolnišnice. Da se prijavite za mesto v tej hiši, morate vpisati zahtevani odsek za bivanje v hiši na prijavnem obrazcu, ki vam ga pošlje tajnica na mail. Nastanitev je obsegala sobo, kjer je bila postelja, pisalna miza in kuhinja ter kopalnico in prehodno omaro. Muri je drugače majhno mestece v okrožju oz. kantonu Aargau. 15 minut hoje imate do centra mesta, kjer imate trgovine za vsakodnevne zadeve. Če želite malo več življenja, se lahko odpeljete v bližnji Zürich, ki je 30 minut oddaljen z avtom. Bolnišnica pa spada med manjše s

600 sodelavci, a zaradi majhnosti ni čutiti neke konkurence in vzdušje je zelo kolegialno. Specializanti ti priskočijo na pomoč, kjer se le da in tudi specialisti ti dosti povedo ter ti dajo lažja opravila v operativnih posegih.

Praksa v internem oddelku v bolnici Zofingen: Praksa v tej bolnišnici pa izgleda tako, da ste večino časa v dežurnem oddelku. En študent dela zjutraj, drugi popoldne, če jih je pa več, je pa kdo tudi na oddelku. V dežurnem oddelku imate nalogo, da prevzamete bolnike z lažjimi težavami. Povprašate in pregledate jih ter predate ugotovitve dežurnemu zdravniku, ki se odloči, kako naprej ravnati. Če vidi dežurni zdravnik, da ste dovolj zanesljivi, lahko tudi dosti sami opravljate. Na tak način sem se zelo veliko naučil in pridobil si neko rutino. Nastanjen sem bil pri prijateljih v Oftringenu, ki je sosednje mestece, a imate tudi tukaj možnosti bivati v hiši za osebje. Tudi tukaj se prijavite za nastanitev preko prijavnega obrazca. Hiša se tudi tukaj nahaja blizu bolnišnice. Zofingen je podobno kot Muri majhno mestece v kantonu Aargau-u, ki leži dosti centralno v Švici. Blizu imate avtocesto, če bi se radi kam zapeljali. A so tudi trgovine za vsakodnevne potrebe v mestecu. Tudi bolnišnica v Zofingenu je manjša in je specializirana na geriatrično populacijo. Z vsem osebjem, predvsem specializanti, sem se dobro razumel in lahko samo še enkrat potrdim, da je v bolnišnici manjšega obsega vzdušje bolj sproščeno, ter da ti vsakdo priskoči na pomoč, če jo potrebuješ.

Obe destinaciji lahko toplo priporočam in z izmenjavo sem napredoval glede znanja kot tudi na osebnem področju. Spoznal sem dosti novih ljudi in z nekaterimi tudi vzpostavil prijateljske odnose. S specializanti sem se nekajkrat tudi zvečer ob pijači dobil ali smo pripravili kakšno skupno večerjo, tako da sem bil lepo integriran v okolico. Švica je draga, a z razumnim načinom življenja lahko na koncu tudi nekaj prihranite od plačila za prakso, kar je tudi dodaten plus. Edina negativna zadeva za Švico bi lahko rekel, da se dosti dela. 50 urni tedenski delavnik je nekaj običajnega. Včasih zmanjka tudi časa za kosilo in namesto tega pojedete 2 sendviča. Ampak kamor koli boste šli, ne razmišljajte preveč, ampak se preprosto odpravite na izmenjavo, ker vam ne bo žal. Če boste pa imeli kakšna vprašanja, me pa lahko kontaktirate na patrick_wedra@hotmail.com in vam bom pomagal, kjer se bo dalo.

42. ŠVICA - BOLNIŠNICA V LANGENTHALU (Lena Wutti) PRAKSA

Svojo trimesečno Erasmus prakso sem opravljala od 01. 01. 2014 do 31. 03. 2014 na oddelku za interno medicino v bolnišnici v Langenthal-u v Švici. Za prakso v Švici sem se odločila zaradi želje iti v nemškogovorečo državo in ker sta me Švica kot država in njen zdravstveni sistem zelo zanimali.

Bolnišnico za svojo Erasmus prakso sem pričela iskati približno eno leto pred zelenim začetkom prakse, tako da sem najprej pregledala, katere bolnišnice ležijo v izbranem področju Švice. Zavestno sem se odločila proti večjim univerzitetnim bolnišnicam, ker me je zanimalo delo in vzdušje v manjših ustanovah. Poslala sem E-Maile nekterim izbranim bolnišnicam in sem relativno hitro dobila pozitiven odgovor iz bolnišnice v Langenthal-u, za katero sem se potem tudi odločila. Langenthal je mesto, ki leži nekako v sredini Švice, v Kantonu Bern, med mestoma Bern in Olten. Ima približno 15.000 prebivalcev. Povezava z vlakom je dobra, redne so povezave v Bern, Basel ali Zürich – oddaljenost do posameznih mest je med 30 do 50 minut. Mesto Langenthal je manjše mesto s cono za pešce v mestnem jedru, tam je nekaj lokalov in restavracij, trgovin, pošta ipd., vse pa je na dosegu roke. Bolnišnica v Langenthalu je ena izmed štirih bolnišnic, ki so združene v delovno skupnost SRO

(Spital Region Oberaargau); s 150 posteljami, od katerih jih približno 70 spada pod oddelek za interno medicino, je bolnišnica v Langenthalu največja izmed teh štirih.

V okviru interne medicine delujejo trije internistični oddelki, oddelek za intenzivno medicino, oddelek za dializo, internistični onkološki oddelek in urgencia. Vsak oddelek vodi specialist interne medicine – ta nadzoruje dva specializanta in enega študenta medicine. Študente v zadnjem letniku medicine v bolnišnici imenujejo *Unterassistent/-in* in so pod neposrednim nadzorom enega specializanta s katerim skupno, kasneje pa tudi čim bolj samostojno, skrbijo za paciente. Oddelke sem menjavala vsaka dva tedna, na urgenci pa sem bila med menjavami vedno 7 dni. Vzdušje v bolnišnici je zelo sproščeno, vsi se med sabo tikajo. Delo na oddelku je podobno vajam iz interne medicine v Sloveniji – sprejmeš paciente, pišeš anamneze in statuse, pristostvuješ na vizitah, opravljaš določene preiskave ob bolniški postelji (*Schellong-Test*, določitev gleženjskega indeksa, screening za nevropatijo ipd.), pišeš odpustna pisma in spremljaš paciente na različne preiskave. Sčasoma prevzemaš več odgovornosti, lahko vodiš nekaj pacientov samostojno od sprejema do odpusta, z vprašanji se pa vedno lahko obrneš na specializanta ali specialista, ki vodi oddelek. Jaz sem večino časa krožila na splošnih internističnih oddelkih B, G in H, za krajši čas sem bila tudi na oddelku za intenzivno medicino in na oddelku za dializo.

Urgenca, ki je bila meni še posebej všeč, že od začetka spodbuja samostojno delo študenta. Vodiš pacienta od takrat, ko pride z rešilcem do postavitve najverjetnejše diagnoze in sprejema na oddelek ali odpusta domov. Sam se lahko odločaš za preiskave, razmišljaš o diferencialnih diagnozah in terapiji. V enem dnevu vidiš velik spekter bolezni, od miokardnih infarktov, preko pljučnih embolij, cerebrovaskularnih inzultov, vertiga, pljučnic do enostavnih viroz. Ker v bolnišnici ni posebej pediatrične urgence, oskrbuješ tudi najmlajše in tako ob robu spoznaš tudi posebnosti v pediatriji. Dežurstva na urgenci med vikendi smo si študentje med sabo sami razdelili, vsak vikend je namreč moral biti dežuren en študent. Nas je bilo 2-3, tako da si bil dežuren vsak drugi do tretji vikend. Delovni dan se je pričel z jutranjim raportom ob 8:00 uri, delali pa smo do 17:00, na urgenci do 19:00 ure. Dvakrat tedensko so bila na sporedu razna predavanja o internističnih boleznih, predstavitev zanimivih primerov ali kakšnega članka. Tudi sicer so se zdravniki trudili za »*bedside teaching*« - npr. zakaj pacientu zamenjati zdravilo, zakaj odločitev za določeno preiskavo ipd.

Nastanitev mi je omogočila bolnišnica, ki ima v bližini hišo za uslužbenke, kjer sem si lahko najela sobo z internetom in umivalnikom. Kopalnica in kuhinja sta bili v skupni rabi za celo nadstropje. V primerjavi z najemninami za stanovanje je to poceni varianta, ki sicer ni noben luksuz, se pa da za tri mesece tam udobno živeti.

V prostem času sem se družila s specializanti in drugimi študenti – mesto Langenthal ima kino in nekaj luštnih lokalov, ob vikendih pa smo obiskali večja mesta Švice, ki so z vlakom dobro dosegljiva, tudi smučišča so v bližini. Največji dogodek, ki sem ga doživela v Langenthalu je bilo praznovanje pusta, imenovano »*Langenthaler Fasnacht*«. Dogodek je trajal cel vikend, sprevid z maškarami, katerega se je udeležilo ogromno ljudi, pa je znan po celi Švici.

Izmanjava v Langenthalu je bila zelo zanimiva izkušnja, videla sem veliko bolezenskih slik internističnega področja, njihovo diagnosticiranje in zdravljenje, naučila sem se samostojnega dela in spoznala zdravstveni sistem v Švici. V lepem spominu mi bodo ostale tudi vse dogodivščine, ki sem jih doživela skupaj s Švicarji in upam, da bomo še naprej ohranili stike.

43. VELIKA BRITANIJA - GLOBAL EHEALTH UNIT, IMPERIAL COLLEGE LONDON (Jan Jamšek) PRAKSA

Erasmus prakso sem opravljal na Global eHealth Unit, Imperial College London v Veliki Britaniji med 1. junijem 2014 in 31. avgustom 2014. Že pred odhodom v London sem moral tamkajšnjemu kolidžu posredovati vse potrebne dokumente, ki sem jih pridobil v Mednarodni pisarni Medicinske fakultete v Ljubljani, nekatere priloge pa sem moral pripraviti sam. Ves postopek poteka preko spletne strani <http://apply.embark.com/grad/imperial/>, kjer mora uporabnik samo slediti navodilom pri izpolnjevanju obrazcev in nalaganju prilog. V primeru težav se lahko obrnete na njihovo pomoč uporabnikom, ki je zelo hitra in ustrezljiva. Pred samim pričetkom prijave vam še priporočam, da stopite v stik z Živo Cotič, ki je na oddelku v Londonu odgovorna za študente iz Slovenije. Tako se boste izognili morebitnim težavam in nesporazumom, postopek pa bo potekal bistveno hitreje.

Nastanitev v Londonu sem si moral poiskati sam. Imperial College sicer nudi tudi možnost nastanitve v katerem od svojih študentskih domov, vendar so ti večinoma že zelo hitro (in v naprej) zasedeni. Če kljub vsemu želite bivati v študentskem domu vaše gostujoče ustanove, vam priporočam, da čim prej (najmanj 6 mesecev pred odhodom) stopite v stik z njihovim oddelkom za študentske zadeve oz. pišete odgovornim osebam posameznih študentskih domov. Ponavadi se lahko zmenite, da prevzamete pogodbo kakšnega študenta, ki bo v času vašega bivanja v Londonu ravno tako na izmenjavi ali pa na dopustu v tujini. Druga možnost so zasebni študentski domovi (Victoria Hall, IQ Student Accommodation, itd.), kjer so načeloma zelo odzivni in fleksibilni glede vaših želja. Zadnja možnost pa je, da poiščete prosto sobo pri zasebniku, kjer si navadno delite bivališče s še nekaj sostanovalci (t.i. *flat sharing*). Priporočam uporabo spletnih strani www.spareroom.co.uk ali www.gumtree.co.uk. London je eno izmed najdražjih mest na svetu, zato vam priporočam, da imate na voljo dovolj denarja, časa in iznajdljivosti pri iskanju nastanitve. Izbira je na srečo zelo velika, tako da se z malo iskanja lahko najde tudi kakšna zelo ugodna ponudba.

Po prihodu v London sem se najprej odpravil na sam oddelek, ki se nahaja v zahodnem predelu Londona, v sklopu bolnišnice Charing Cross v stavbi Raynolds. Tam sem se sestal z mojim mentorjem, ki mi je dal uvodne napotke in praktične informacije glede same prakse. Uvodne administrativne zadeve (pridobitev izkaznice ipd.) sem moral urediti na glavnem kampusu kolidža v South Kensingtonu blizu Hyde parka. Ko enkrat pridobite angleško študentsko izkaznico, si lahko tudi uredite subvencionirano mesečno vozovnico za javni mestni prevoz (30 % popusta na vozovnice). Kot uradno registriran študent imate na voljo tudi celotno paleto zdravstvenih storitev NHS.

Po urejenih uvodnih obveznostih in seznanjenju z delovnim okoljem, sem pričel z dejanskim delom. Oddelek, kjer sem preživel 3 mesece, je nekakšna mešanica med našim javnim zdravjem in družinsko medicino. Na njem je veliko raziskovalcev in zdravnikov, ki opravljajo raziskave na področju javnega zdravja, epidemiologije in primarne zdravstvene oskrbe. Spekter dela je zelo širok, posamezne delovne skupine na oddelku se ukvarjajo z različnimi projekti – od organizacije zdravstvenih storitev v Afriki, do raziskovanja genetskih značilnosti prebivalcev Anglije. Veliko je sodelovanja z zunanjimi inštituti ter industrijo. Delavnik na oddelku je zelo fleksibilen. Načeloma traja od 9.00 do 17.00, vendar lahko v službo pridete tudi kasneje ter ostanete, dokler želite. Pomembno je, da tekom dneva opravite vse vaše zadolžitve. Če ste hitri, si lahko privoščite prosto popoldne v Londonu ali pa

se ukvarjate še s kakšnim osebnim projektom. Kot marsikje drugod, je tudi tukaj zelo cenjena samoiniciativa – če vas kakšno področje izraziteje zanima, si lahko hitro priskrbite kakšno delo izven vašega osnovnega nabora del in nalog. Lahko se tudi dogovorite za delo v kateri izmed splošnih ambulant, če želite domov odnesti kaj kliničnih izkušenj. Vaša zavzetost bo v vsakem primeru ustrezno nagrajena.

Moja primarna zadolžitev na oddelku je bila pomoč pri pripravljanju sistematičnega preglednega članka za Cochrane Collaboration. To je načeloma tudi vaša edina naloga na oddelku, ki se bo nadaljevala tudi po tem, ko se boste vrnili v Slovenijo (pisanje sistematičnega preglednega članka namreč vzame precej časa). Tekom prakse se boste seznanili s samo pripravo sistematičnega preglednega članka od zasnove do izvedbe ter izdaje. Čeprav morda na čase nekoliko mučno, je znanje, ki ga boste ob tem pridobili, zelo uporabno pri kritičnem dojetanju znanstvene literature. Vse ostalo pa je stvar dogovora in vaše želje po raziskovanju in učenju. Sam sem se recimo odločil za pomoč pri postavitvi in upravljanju spletne aplikacije REDCap za zbiranje podatkov o kliničnih študijah in za vnašanje podatkov pri pripravi preglednih člankov. Poleg tega sem se pridružil še dvema projektoma s področja eZdravja, ki sta se mi zdela zanimiva. Moji sodelavci so bili zelo prijazni in prijetni, tako da sem vsak dan z veseljem prišel na delovno mesto in rade volje ostal do poznih večernih ur, če je bilo potrebno. Druženje se je občasno nadaljevalo tudi po delu v katerem izmed bližnjih pubov. Neformalni stiki, ki sem jih tako navezal z mojimi sodelavci so se izkazali za izredno uporabne tudi v službi. Ideje, ki smo jih izmenjali izven delovnega časa, smo namreč velikokrat vključili v sam proces dela na oddelku.

Trije meseci so ob zagnanem delu med tednom in raziskovanju Londona med vikendom minili zelo hitro. Izkušnje in poznanstva, ki sem jih pridobil na tej izmenjavi, so bile neprecenljive in bodo za vedno zaznamovale mojo poklicno pot. Vsem, ki vas zanima raziskovanje in morda želite izkusiti še kaj več od klasičnih izmenjav na raznovrstnih klinikah, toplo priporočam odhod na Global eHealth Unit na Imperial College London. Zlasti boste na svoj račun prišli tisti, ki vas zanima interakcija informacijskih tehnologij in medicine, saj oddelek "diha" za eZdravje. Če imate malce računalniške ali programerske žilice, lahko tudi prispevate k reševanju praktičnih izzivov na oddelku. Vaša pomoč bo sprejeta z odprtimi rokami.